

ORANGE RAPPORT

PENSIONSSYSTEMETS ÅRSREDOVISNING 2009

Pensioner från tre håll

Tre fjärdedelar av alla pensioner som betalas ut i Sverige kommer från det allmänna pensionssystemet, en femtedel är tjänstepension och återstående del står privata pensionst

En fjärdedel av din inkomst

Varje år betalar vi avgifter

7 511 692 000 000 kronor

Så stor är skulden till nuvarande och kommande pensionärer. Ungefär 2,5 gånger värdet av allt som produceras i Sverige under ett år.

Fortsatt sänkt pension 2011

Balanstalet för år 2011 är 0,9549 och minskar indexeringen av inkomstpensionerna vid årsskiftet 2011/2010 med 4,5 procent.

611 kr om året

Att förvalta pensionssystemet kostade 611 kronor per pensionssparare och pensionär – eller totalt 4,3 miljarder per år.

Lågt i tak

21 procent av männen har inkomst över inkomttaket inom det allmänna pensionssystemet på 34 230 kronor per månad. Av kvinnorna är det 8 procent som har en inkomst över taket.

er minus än plus

kom det in 203 miljarder kr i avgifter till det inkomstpensionssystemet innebar att inkomstpensionssystemets utgifter blev större än avgiftsinkomterna för första gången sedan 1999. En prognos

Underskott i pensionssystemet

Underskottet i pensionssystemet var 323 miljarder per den 31 december 2009. Utan balanseringen skulle underskottet i stället ha uppgått till 410 miljarder kronor.

745 133 kronor

Så mycket har den genomsnittliga pensionsspararen nått

Vi lever längre för varje år. Trevligt, men det kostar.

Jämfört med 2008 har en 65-åringens genomsnittliga utbetalningstid (den ekonomiska medellivslängden) ökat med 40 dagar. Den längre förväntade utbetalningstiden medförde en skuldökning på 23 miljarder kronor.

PENSIONS
MYNDIGHETEN

Innehåll

Visste du detta om pensionerna?	2
Så fungerar den allmänna pensionen	4
Administrations- och kapitalförvaltningskostnader	10
Pensionssystemets värdeförändringar	16
Pensionssystemets framtid i tre scenarier	22
Summering av de orange kuverten	36
Orange rapport 2009 på 7 minuter	38
Resultat- och balansräkningar	41
Redovisningsprinciper	44
Noter och kommentarer	48
Revisionsberättelse	63
Bilaga A. Beräkningsfaktorer	64
Bilaga B. Matematisk beskrivning av balanstalet	71
Ordlista	74

Pensionerna i fokus

Vi skriver 2010 och det pratas mer om pensioner än någonsin. Den som söker förklaringar hittar åtminstone några. 2010 var första gången någonsin som pensionerna sänkts nominellt. Det har i sin tur att göra med de senaste årens svaga ekonomiska utveckling, sänkt prisläge och att balanseringen trädde i kraft. Trots skattesänkningar märktes detta hos många pensionärer, vilket gjort pensioner till en stor diskussionsfråga.

Även de som finns i arbetslivet ser spåren av den ekonomiska utvecklingen i sina orange kuvert. Det sammanlagda värdet av allas våra inkomstpensioner sjönk med 58 miljarder kronor under 2009, en minskning med 1,4 procent. Å andra sidan vägdes det upp av att värdet av allas premiepensioner ökade med 81 miljarder kronor, eller 35 procent, eftersom börserna gick uppåt under 2009.

Demografin talar också för en ökad temperatur i pensionsfrågorna. De stora kullarna födda på 1940-talet är på väg in i pension, och det är cirka 120 000 personer om året. Något populistiskt kan man kanske säga att eftersom samma generation skapade debatt i ungdomsfrågorna på 1960-talet och dagisfrågorna på 1970-talet, så talar det för att pensioner och pensionärens villkor kommer att vara i fokus några år framåt.

Samtidigt blir vi glädjande nog allt äldre – den genomsnittliga medellivslängden stiger – och pensionen vi tjänar in ska alltså räcka till allt fler levnadsår efter pensioneringen. Fler och fler av oss får vänja oss vid tanken på att fortsätta jobba ett tag efter 65-årsdagen, om vi vill få procentuellt lika stor andel av vår slutlön i pension som våra föräldrar fick.

Fokuset på pensioner gör också att allt fler av de som finns på arbetsmarknaden börjar fundera över hur pensionen blir. Många tycker, med rätta, att det är svårt att räkna ut vilka månadsbelopp som man kan förvänta sig efter pensioneringen. Den osäkerheten ger också spelrum för en stor marknad som erbjuder sparprodukter och placeringsrådgivning.

Det är i denna intressanta miljö som den nya Pensionsmyndigheten har startat. Vårt mål är att göra pensioner enklare. Inte minst vill vi bidra till att många fler kan bedöma hur hela pensionen blir, och ge varje pensionssparare en chans att fatta bra ekonomiska beslut i olika skeden av livet. Det orange kuvertet rymmer inte hela sanningen. Där redovisas bara den allmänna pensionen. De allra flesta har också en tjänstepension från sin anställning, och många kan redan i dag få en pensionsprognos som även innehåller tjänstepensionen via www.minpension.se som är ett samarbete mellan

staten och försäkringsbranschen. Samma prognos kan man också få på Pensionsmyndighetens webbplats.

På Pensionsmyndigheten vill vi bidra till debatten om pensionerna. Ett sätt att göra det är att presentera fakta om pensionssystemet, dess kostnader och funktions sätt. Det gör vi i den Orange rapport du just nu håller i handen. Se den som ett uppslagsverk över pensioner. I inledningen har vi lyft fram intressanta fakta som finns i rapporten. Att läsa sidorna 8–13 som beskriver hur den allmänna pensionen fungerar, kan vara väl investerad tid för den som snabbt vill sätta sig in i pensionssystemet.

Pensioner är inte så svårt som man kan tro. Men vi tycker ändå att det undan för undan ska bli enklare. Helt enkelt därför att vi människor har viktigare saker för oss i våra liv än att bekymra oss för pensionen.

Katrin Westling Palm
Generaldirektör



Visste du detta om pensionerna?

Orange rapport är en "uppslagsbok", späckad med fakta för den som är intresserad av pensioner.

Fortsatt sänkt pension 2011

Balanstalet för år 2011 är 0,9549 och minskar indexeringen av inkomstpensionerna vid årsskiftet 2011/2010 med 4,5 procent.

Se Orange rapport 2009 på 7 minuter

Underskott i pensionssystemet

Underskottet i pensionssystemet var 323 miljarder per den 31 december 2009. Utan balanseringen skulle underskottet i stället ha uppgått till 410 miljarder kronor.

Se Orange rapport 2009 på 7 minuter

Vi lever längre för varje år. Trevligt, men det kostar

Jämfört med 2008 har en 65-åringens genomsnittliga utbetalningstid (den ekonomiska medellivslängden) ökat med 40 dagar. Den längre förväntade utbetalningstiden medförde en skuldökning på 23 miljarder kronor.

Se sidan 42

7 511 692 000 000 kronor

Så stor är skulden till nuvarande och kommande pensionärer. Ungefär 2,5 gånger värdet av allt som produceras i Sverige under ett år.

Se sidan 42

Mer minus än plus

År 2009 kom det in 203 miljarder kronor i pensionsavgifter till det inkomstpensionssystemet. Det innebar att inkomstpensionssystemets utgifter blev större än avgiftsinkomsterna för första gången sedan 1999. Enligt prognoserna kommer det att fortsätta fram till 2049.

Se sidorna 24, 42

Pensioner från tre håll

Tre fjärdedelar av alla pensioner som betalas ut i Sverige kommer från det allmänna pensionssystemet, en femtedel är tjänstepension och för resterande del står privata pensionsförsäkringar.

Se baksidan

Lågt i tak

21 procent av männen har inkomst över inkomsttaket inom det allmänna pensionssystemet på 34 230 kronor per månad. Av kvinnorna är det 8 procent som har en inkomst över taket.

Sid 35, insidan av utviket

En fjärdedel av din inkomst

Varje år betalar vi avgifter till vår framtida pension som motsvarar 28 procent av vår inkomst. *Se baksidan*

Medelsvenssons konto: 745 133 kronor

Så mycket har den genomsnittlige pensionsspararen på sitt pensionskonto. *Se sidan 36*

Premiepensionsfonderna upp 35 procent

Snittavkastningen för en premiepensionssparare inom fondförsäkring blev 34,7 procent under 2009. *Se Pensionssystemets värdeförändring*

AP-fonderna: + 19 procent

AP-fonderna hade i genomsnitt en avkastning på 19,3 procent under 2009. *Se Pensionssystemets värdeförändring*

611 kr om året

Att förvalta pensionssystemet kostade 611 kronor per pensions-sparare och pensionär – eller totalt 4,3 miljarder per år. *Se Administrations- och kapitalförvaltningskostnader*

Fråga Lund: När ska jag gå i pension?

Du som är född 1960 borde vänta tills du är 67 år och 1 månad om du vill få en lika hög pension som dina föräldrar. Det kan jämföras med dem som fyller 65 år 2010, de behöver skjuta upp sin pension till 66 år och 3 månader för att få en lika hög allmän pension. *Se sidan 30*

18 år och 3 månader

Så länge ska den insparade pensionen räcka till för den som är född 1945 och som tar ut sin pension i år. *Se sidan 30*

Så fungerar den allmänna pensionen



Din inkomst
↓
Pensionsavgift
=
Pensionsrätter



Pensionsrätter
+
Ränta, m.m.
=
Pensionskonto



Pensionskonto
Tid som pensionär
=
Din pension/månad

Den allmänna pensionen följer enkla principer. Att läsa schemat här bredvid räcker för att förstå grunderna. För den som vill få en djupare kunskap räcker det med att läsa detta avsnitt.

Nästan som ett banksparande ...

Det allmänna pensionssystemet fungerar i stora stycken som ett vanligt banksparande. Det gäller systemets båda inkomstgrundade delar, inkomst- och premiepension. Varje år betalar de försäkrade, deras arbetsgivare och i vissa fall staten in pensionsavgifter. Avgifterna bokförs som pensionsrätter i den försäkrades "bankbok", det vill säga kontot för inkomst- respektive premiepension. Sparandet växer under åren i takt med avgiftsinbetalningarna och med den "ränta" som gäller. I det orange kuvertet kan den försäkrade följa hur det egna kontot för inkomst- och premiepension utvecklas år från år. När den försäkrade pensioneras vänds betalningsströmmarna och inkomst- respektive premiepension betalas ut till den försäkrade under återstoden av livet.

... men helt och hållet en pensionsförsäkring

I en pensionsförsäkring är sparandet låst. Man kan inte ta ut hela eller delar av sitt pensionssparande före den lägsta tillåtna åldern för uttag av pension. Inkomst- och premiepension kan tas ut först vid 61 års ålder.

Ett syfte med en pensionsförsäkring är att omfördela tillgångar från individer som lever kortare än genomsnittligt till dem som lever längre än så. Avlidna personers pensionstillgångar fördelas varje år på de överlevande i samma årskull. Sådana pengar kallas för *arvsvinst* (se bilaga A). Även efter det att man har börjat ta ut sin pension fördelas tillgångar från dem som lever kortare än genomsnittligt till dem som lever längre. Det sker genom att den månatliga pensionen beräknas med utgångspunkt från en genomsnittlig livslängd, men betalas ut så länge man lever. Följaktligen blir summan av pensionsutbetalningarna till dem som lever kort tid som pensionär mindre än vad de sparat till. De som lever längre än genomsnittligt får ut mer än de själva sparat till.

Saldot på det egna pensionskontot utgörs av summan av pensionsrätter (avgifter), förräntning och arvsvinster. Från kontot dras varje år en administrationsavgift.

Andel* som nybeviljats allmän pension i åldrarna 61-70 år, procent

Årskull	Uttagsålder, år									
	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
1938	3,7	2,3	2,3	2,1	77,4	4,1	3,2	0,8	0,3	0,3
1939	3,9	1,9	2,1	2,3	75,6	6,5	2,3	0,8	0,3	0,3
1940	3,0	2,1	2,5	3,1	76,0	5,0	2,6	0,8	0,4	
1941	2,9	2,2	3,0	3,7	73,3	6,3	2,8	0,8		
1942	3,4	2,9	3,4	3,9	71,1	6,2	3,4			
1943	4,0	3,1	3,6	5,4	67,0	7,2				
1944	4,8	3,4	4,8	6,1	64,4					
1945	5,2	4,3	5,3	6,2						
1946	6,1	4,8	5,5							
1947	6,3	4,6								
1948	6,0									

* Andelarna avser nya pensionärer i relation till möjliga pensionärer i december 2009. Åldrarna avser åldern 31 december aktuellt år som pensionären tog ut sin inkomst-pension/garantipension.

En krona i avgift ger en krona i pensionsrätt

Pensionsavgiften är 18,5 procent av pensionsunderlaget. Pensionsunderlaget består av pensionsgrundande inkomster och belopp. Förutom lön räknas ersättning från social- och arbetslöshetsförsäkringarna som inkomster. Pensionsgrundande belopp är beräkningsunderlag, inte några inkomster i egentlig mening. Pensionsrätt för pensionsgrundande belopp tillgodoräknas vid sjuk- och aktivitetsersättning, år med små barn (barnår), studier och pliktjänst. Pensionsunderlaget är

maximerat till 7,5 inkomstbasbelopp (381 750 kronor år 2009). Pensionsrätten för inkomstpension motsvarar 16 procent av pensionsunderlaget och pensionsrätten för premiepension motsvarar 2,5 procent.¹

Vem betalar avgiften?

Den försäkrade betalar allmän pensionsavgift till den allmänna pensionen på 7 procent av sin lön och av ersättningar från social- och arbetslöshetsförsäkringarna. Avgiften betalas för inkomster upp till 8,07 inkomstbasbelopp.² Inbetalningen sker tillsammans med preliminärskatten. Den allmänna pensionsavgiften på 7 procent ingår inte i pensionsunderlaget. Årsinkomsten är pensionsgrundande när den överstiger gränsen för deklarationsskyldighet, som från 2003 är 42,3 procent av det gällande prisbasbeloppet.³ När inkomsten har passerat denna tröskel är den pensionsgrundande från första kronan.

För sina anställda betalar arbetsgivare en pensionsavgift på 10,21 procent av varje anställds lön till pensionssystemet.⁴ Avgiften betalas även för inkomster ovanför 8,07 inkomstbasbelopp. Eftersom inkomster som överstiger 8,07 inkomstbasbelopp inte ger pensionsrätt är de avgifterna i själva verket en skatt. De förs därför som en skatt till statsbudgeten och tillfaller inte pensionssystemet.⁵

För de personer som får pensionsgrundande ersättning från social- och arbetslöshetsförsäkringarna betalar staten en avgift på 10,21 procent av ersättningen till pensionssystemet. För personer som tillgodoräknas pensionsgrundande belopp betalar staten en avgift till pensionssystemet på 18,5 procent av det pensionsgrundande beloppet. Dessa statliga ålderspensionsavgifter finansieras med allmänna skattemedel.

Pensionsavgiften summerar således till 17,21 procent, samtidigt som pensionsrätten och pensionsavgiften är 18,5 procent av pensionsunderlaget. Skillnaden förklaras av att den allmänna pensionsavgiften, 7 procent, dras av från avgiftsunderlaget när pensionsrätten beräknas.⁶ Det innebär att maximalt pensionsunderlag är 93 procent av 8,07 inkomstbasbelopp, det vill säga 7,5 inkomstbasbelopp. Maximal pensionsrätt 2009 var 70 624 kronor.

Vart tar avgiften vägen?

Av pensionsavgiften på 18,5 procent går 16 procentenheter till inkomstpensionens fyra buffertfonder: Första, Andra, Tredje och Fjärde Allmänna Pensionsfonden.⁷ Varje fond får en fjärdedel av avgifterna och finansierar en fjärdedel av pensionsutbetalningarna. De inkomstpensioner som betalas ut varje månad kommer alltså från buffertfonderna. I princip är det samma pengar som betalades in under månaden som betalas ut i form av pension till pensionärerna.

De pengar som sätts av till premiepensionen, 2,5 procent av pensionsunderlaget, placeras i räntebärande tillgångar till dess att taxeringen är fastställd. Först då vet man hur mycket pensionsrätt för premiepension varje försäkrad har tjänat in. När pensionsrätterna är fastställda köps andelar i de fonder de försäkrade har valt. De som inte valt får sina pengar placerade i Premiesparfonden. Från och med maj 2010 kommer Premiesparfonden att ersättas av AP7 Såfa, Statens årskullsförvaltningsalternativ, som har en generationfundsprofil. Vid årsskiftet 2009/2010 fanns inom premiepensionssystemet 777 fonder, förvaltade av 88 olika fondbolag. Vid varje pensionsutbetalning säljs fondandelar så att det räcker till månadsbeloppet.

¹ Pensionsrätt för premiepension kan överföras mellan makar. Överfört kapital minskas med för närvarande 8 procent. Detta på grund av att det förväntas ske fler överföringar till kvinnor än till män och att kvinnor i medeltal lever längre än män, vilket medför att överförd pensionsrätt troligen kommer att betalas ut under en längre tid.

² År 2009: $8,07 \times 50\,900 = 410\,763$ kronor

³ År 2009: $0,423 \times 42\,800 = 18\,104$ kronor

⁴ Egenföretagare betalar allmän pensionsavgift om 7 procent och egenföretagaravgift om 10,21 procent.

⁵ Denna skatt var 15,2 miljarder kronor 2009, se not 1 tabell A.

⁶ $0,1721/0,93 \approx 0,185$

⁷ Dessutom finns Sjätte AP-fonden som är en tillgång i inkomstpensionssystemet, men som inte tillförs några avgifter eller betalar ut några pensioner.

Fonder i premiepensionssystemet 2009

	Antal registrerade fonder 2009	Förvaltad kapital per den 31 december, miljarder kronor				
		2009	2008	2007	2006	2005
Aktiefonder	576	179	105	163	141	99
Blandfonder	53	12	10	10	9	7
Generationsfonder	36	38	29	35	31	23
Räntefonder	111	21	24	13	7	5
Premiesparfonden (aktiefond)	1	90	63	87	79	58
Totalt	777	340	231	308	267	192

Ränta på avgifterna som gav pensionsrätt

Den som sparar i bank får ränta på pengarna. Så fungerar också den allmänna pensionen. Räntan på inkomstpensionskontot bestäms som regel av genomsnittsinkomstens utveckling. Genomsnittsinkomsten mäts med *inkomstindex* (se bilaga A). Premiepensionskontots motsvarighet till ränta bestäms av värdeförändringen i de fonder den försäkrade valt.

Förräntningen av pensionsrätterna beror således på olika sidor av den ekonomiska utvecklingen. Inkomstpensionskontot förräntas med inkomstutvecklingen, priset på arbete om man så vill. Utvecklingen på premiepensionskontot följer av utvecklingen på de finansiella marknaderna som bland annat speglar priset på kapital. Ingen av räntorna är garanterade, de kan till och med vara negativa. Genom att fördela avgifterna till olika delsystem, vars ränta bestäms av delvis olika omständigheter, uppstår en viss riskspridning. Den genomsnittliga räntan i inkomstpensionssystemet har sedan 1995 varit 2,8 procent. Premiepensionssystemets genomsnittliga kapitalvägda avkastning, sedan de första inbetalningarna till systemet skedde 1995, har varit 3,2 procent efter avdrag för fondförvaltningsavgifter.

Annan ränta än inkomstindex - balansering

Vid viss demografisk och ekonomisk utveckling är det inte möjligt att förränta inkomstpensionskontot och inkomstpensionen med genomsnittsinkomstens utveckling och samtidigt finansiera inkomstpensionerna med en fast avgift. För att kunna hålla avgiften fast vid nivån 16 procent måste i en sådan situation avsteg göras från inkomstindexeringen. Det sker genom att balanseringen aktiveras.

Systemets tillgångar dividerat med pensionskulden ger ett mått på dess finansiella ställning, en kvot som kallas *balanstalet*. Om balanstalet är större än talet ett är tillgångarna större än skulderna. Om balanstalet är mindre än talet ett är skulderna större än tillgångarna och balanseringen aktiveras. När balanseringen aktiveras indexeras pensionsbehållningar och pensioner med förändringen i ett *balansindex* i stället för med förändringen i inkomstindex. Balansindexets förändring bestäms av förändringen i inkomstindex och balanstalets storlek.

Ett exempel: Om balanstalet faller under 1,0000 till 0,9900 samtidigt som inkomstindex ökar från 100,00 till 104,00 räknar man fram ett balansindex genom att multiplicera balanstalet (0,9900) och inkomstindex (104,00). Balansindex blir då 102,96. Indexeringen av pensionsbehållningarna blir då 2,96 i stället för 4 procent.⁸ Även indexeringen av pensionerna minskar i samma utsträckning.

⁸ Nästa års balansindex beräknas genom att multiplicera balansindexet (102,96) med kvoten mellan nytt och gammalt inkomstindex, multiplicerat med nytt balanstal.

Om balansstalet under en period då balanseringen är aktiv överstiger 1,0000 indexeras pensionsbehållningar och pensioner snabbare än vad inkomstindex ökar. När pensionerna återfår det värde de skulle ha haft om de enbart indexerats med inkomstindex, det vill säga när balansindex når inkomstindexets nivå, stängs balanseringen av och systemet återgår till att indexera med enbart förändringen i inkomstindex.

Administrationskostnaderna minskar pensionen

Inkomstpensionens administrationskostnader dras varje år från pensionsbehållningen. Avdraget görs genom att pensionsbehållningarna multipliceras med en förvaltningskostnadsfaktor (se bilaga A). Kostnadsavdraget görs endast fram till det att pension börjar tas ut. Med nuvarande kostnadsnivå innebär kostnadsavdraget att inkomstpensionen blir cirka 1 procent lägre än om inget avdrag hade gjorts.

Premiepensionens administrations- och fondförvaltningskostnader dras på motsvarande sätt varje år från premiepensionskapitalet. Här fortsätter dock avdraget även efter att pension har börjat tas ut. Nuvarande kostnadsnivå är 0,50 procent av premiepensionskapitalet per år. Kostnaderna väntas dock sjunka och genomsnittet under de kommande 31 åren beräknas till 0,25 procent. Med denna kostnadsnivå innebär kostnadsavdraget att premiepensionen blir cirka 7,5 procent lägre än om inget kostnadsavdrag hade gjorts.

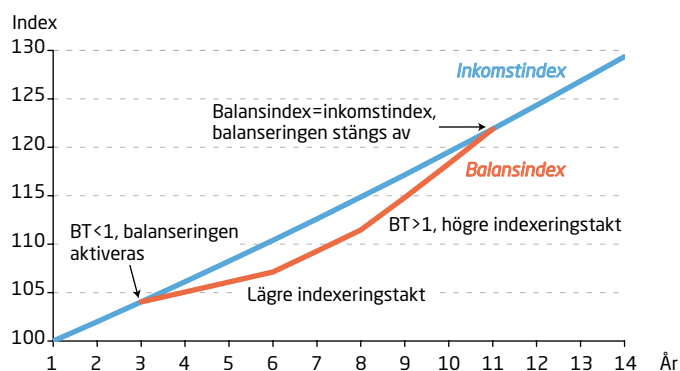
Hur beräknas inkomstpensionen?

Inkomstpensionen beräknas genom att beloppet på inkomstpensionskontot divideras med ett delningstal (se bilaga A) vid pensionstillfället. Delningstalen är specifika för varje årskull och speglar dels återstående livslängd vid den ålder pensionen tas ut, dels en ränta om 1,6 procent. Den återstående livslängden avser ett genomsnitt för män och kvinnor. Räntan om 1,6 procent gör att delningstalet blir lägre än vad medellivslängden är och att begynnelsepensionen blir högre än vad den annars skulle ha varit.

Ett exempel: En person som går i pension vid 65 års ålder har en förväntad återstående livslängd på cirka 19 år. Räntan om 1,6 procent gör att delningstalet sjunker till 16. Om personen har 2,5 miljoner på sitt inkomstpensionskonto får personen 156 250 kronor per år (2,5 mkr/16) i inkomstpension eller 13 020 kronor per månad.

Inkomstpensionen räknas årligen om med förändringen i inkomstindex minus den ränta på 1,6 procentenheter som tillgodoräknas i delningstalet⁹, så kallad följsamhetsindexering. Det innebär att om inkomsterna ökar med exakt 1,6 procent *mer* än inflationen, mätt med konsumentprisindex, ökar pensionerna exakt med inflationen. Pensionerna är alltså bara konstanta i fasta priser om inkomsterna ökar med exakt 1,6 procent *mer* än inflationen. Om inkomsterna ökar med till exempel 2 procent *mer* än inflationen så ökar pensionerna med 0,4 procent i fasta priser. Om inkomsterna ökar med 1 procent *mer* än inflationen så minskar pensionerna med 0,6 procent i fasta priser. När balanseringen är aktiverad ersätter balansindex inkomstindex vid indexeringen av pensionerna.

Balansering



⁹ Det är lite missvisande att skriva minus, omräkningen av inkomstpension sker med kvoten mellan det nya och gamla inkomstindexet dividerat med 1,016.

Hur beräknas premiepensionen?

Premiepension kan tas ut antingen som traditionell försäkring eller fondförsäkring.

I båda försäkringsformerna divideras beloppet på premiepensionskontot med ett delningstal på samma sätt som för inkomstpensionen. Premiepensionens delningstal bygger, till skillnad från inkomstpensionens delningstal, på prognostiserade framtida livslängder. Den tillgodoräknade räntan är för närvarande 2,2 procent i traditionell försäkring och 3,9 procent i fondförsäkring, efter ett kostnadsavdrag om 0,1 procent.

Att ta ut premiepension i form av traditionell försäkring betyder att pensionen beräknas som ett livsvarigt garanterat nominellt månadsbelopp. Den försäkrades fondandelar säljs och Pensionsmyndigheten tar över investeringsansvaret och den finansiella risken. Pensionen beräknas med en antagen nominell avkastning om, för närvarande, -0,1 procent efter kostnadsavdrag. Utbetalda belopp kan bli högre genom så kallad återbäringsränta om den traditionella livförsäkringsrörelsen visar positivt resultat (se bilaga A).

Fondförsäkringen innebär att den försäkrade behåller sitt sparande i valfria premiepensionsfonder. I fondförsäkringen räknas premiepensionens storlek årligen om med utgångspunkt från fondandelarnas värde i december. Det följande året säljs varje månad det antal fondandelar som krävs för att finansiera den beräknade premiepensionen. Ökar fondandelarnas värde säljs färre andelar, minskar fondandelarnas värde säljs fler andelar. Prisvariationerna påverkar värdet av följande års premiepension.

Premiepensionen kan tas ut med ett efterlevandeskydd under pensionstiden. Det innebär att premiepensionen betalas ut till endera av två makar eller sambor så länge någon av dem lever. Om man väljer att ha efterlevandeskydd blir månadspensionen lägre eftersom premiepensionsutbetalningen då förväntas betalas ut längre.

Garantipension¹⁰

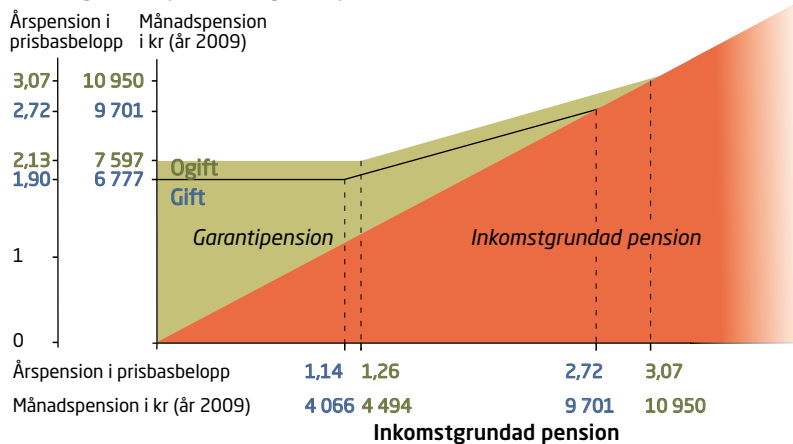
Garantipensionen är ett grundskydd för den som haft låg eller ingen inkomst. Garantipension kan betalas ut från 65 års ålder till den som är bosatt i Sverige. För att ha rätt till full garantipension måste den försäkrade, i princip, ha bott 40 år i Sverige från 25 års ålder. Bosättning i annat EU/EES-land ger också rätt till garantipension.

År 2009 var den maximala garantipensionen för en ensamstående pensionär 7 597 kronor per månad (2,13 prisbasbelopp¹¹) och för en gift pensionär 6 777 kronor per månad (1,90 prisbasbelopp). Garantipensionen minskas för den som har en inkomstgrundad pension. Minskningen görs i två steg. För låga inkomster görs en avräkning krona för krona, för högre inkomster är det endast 48 procent som reducerar garantipensionen. Det innebär att till en ensamstående pensionär med en månatlig inkomstgrundad pension 2009 på 10 950 kronor eller mer utbetalades ingen garantipension. För en gift pensionär var motsvarande inkomstgräns 9 701 kronor.

Ett exempel: En ensamstående pensionär har en inkomstgrundad pension på motsvarande 2,26 prisbasbelopp. Garantipensionen avräknas krona för krona mot inkomsten upp till 1,26 prisbasbelopp. Det återstående beloppet (2,13–1,26) om 0,87 prisbasbelopp minskas med 48 procent av inkomsten över 1,26 prisbasbelopp, det vill säga med 0,48 prisbasbelopp, vilket ger en garantipension på 0,39 prisbasbelopp. Den sammanlagda årspensionen blir då 2,65 prisbasbelopp.

¹⁰ Beskrivningen avser garantipension till personer födda 1938 eller senare. För äldre personer gäller andra regler.

¹¹ År 2009 var prisbasbeloppet 42 800 kronor.

Inkomstgrundad pension + garantipension

När garantipensionen beräknas bortses från premiepensionen. I stället beräknas inkomstpensionen som om den tjänats in med 18,5 procent i stället för 16 procent. Ett skäl för dessa regler är att de ansetts underlätta administrationen av garantipensionen. När premiepensionen fått större omfattning kan reglerna komma att ändras.

Garantipensionen finansieras med allmänna skattemedel över statsbudgeten och ingår därför inte i pensionssystemets resultat- och balansräkning.

Tilläggspension

Pensionärer födda före 1938 har inte tjänat in vare sig inkomst- eller premiepension. De får i stället tilläggspension, som beräknas enligt äldre regler. Tilläggspensionens nivå baseras på inkomsten för de 15 bästa åren och det krävs 30 inkomstår för oavkortad pension.

För personer som är födda 1938–1953 gäller särskilda övergångsregler. De får en viss del av sin inkomstgrundade ålderspension som tilläggspension och resterande del som inkomst- och premiepension. Ju yngre personen är desto mindre del betalas ut som tilläggspension. Pensionärer födda 1938 får 80 procent av tilläggspensionen, pensionärer födda 1939 får 75 procent och så vidare. Det finns ett garantitillägg som garanterar att deras pension inte blir lägre än den tilläggspension de tjänat in till och med 1994 – året då pensionsreformen principiellt beslutades. De som är födda 1954 och senare tjänar in hela sin pension enligt reglerna för inkomst- och premiepension. Tilläggspensionen följsamhetsindexeras på samma sätt som inkomstpensionen från och med 65-årsåret. Vid uttag före 65-årsåret prisindexeras tilläggspensionen.

Administrations- och kapitalförvaltningskostnader

I pensionssystemets resultaträkningar för inkomst- och premiepensionen framgår de kostnader som Försäkringskassan, PPM och AP-fonderna redovisar som kostnader i sina egna resultaträkningar, ”bruttoredovisade kostnader”. De kapitalförvaltningskostnader i AP-fonderna och premiepensionssystemet som ”netto-redovisas”¹² mot intäkt och fondavkastning framgår inte av pensionssystemets resultaträkning.

¹² Begreppet netto-redovisade kostnader används här för sådana kostnader som i AP-fondernas redovisning består av fasta förvaltningsarvoden och som i PPM:s redovisning används för nettot av de poster som benämns förvaltningsavgifter och rabatter på förvaltningsavgifter.

I det här avsnittet sammanställs de brutto- och netto-redovisade kostnaderna samt även sådana transaktionskostnader som AP-fonderna och PPM endast delvis kan fånga. Syftet är att ge en så fullständig bild av ålderspensionssystemets totala kostnader som möjligt. Viktigt att ha i åtanke är att de kostnader som benämns netto-redovisade i detta avsnitt samt transaktionskostnader redan har påverkat AP-fondernas intäkter negativt.

Effekten för de försäkrade av de netto-redovisade kostnaderna är olika för premie- och inkomstpensionen. Inom premiepensionssystemet minskar dessa kostnader avkastningen eller dras av från premiepensionskontot genom ett kostnadsavdrag. Kostnaderna reducerar således tillgångarna och därmed den framtida premiepensionen för den försäkrade. I AP-fondernas netto-redovisade kostnader ingår däremot inte den kostnad som dras av från pensionskontot och i normalfallet¹³ påverkas inte heller indexeringen av pensionskapitalet och pensionerna. AP-fondernas netto-redovisade kostnader påverkar i stället direkt AP-fondernas tillgångar och avkastning. Genom att endast pensionssystemets tillgångar minskas av dessa kostnader påverkar de pensionssystemets resultat negativt. Det innebär att balanstalet påverkas negativt. Eftersom de netto-redovisade kostnaderna är mycket små i förhållande till pensionsskulden är dock effekten på balanstalet liten.

¹³ Endast i det fall balanseringen är aktiverad påverkar AP-fondernas netto-redovisade kostnader indexeringen av pensionerna.

Total kostnadsredovisning

Den sammanlagda kostnaden för pensionssystemets försäkringsadministration och kapitalförvaltning samt övriga avgifter uppgår till drygt 4,3 miljarder kronor, varav 2,1 miljarder kronor redovisas i pensionssystemets resultaträkning. De 2,1 miljarderna är summan av försäkringsadministration (1 265 miljoner) och AP-fondernas rörelsekostnader (808 miljoner). Se tabellen Ålderspensionssystemets totala kostnader och avgifter.

För inkomstpensionen uppgick de kostnader som redovisas i resultaträkningen 2009 till 1 730 miljoner kronor, där 922 miljoner kommer från försäkringsadministration och 808 miljoner kommer från AP-fondernas rörelsekostnader. Detta belopp (1 730 miljoner) belastar i princip de försäkrades inkomstpensionskonton i orange kuvertet; dock med vissa periodiseringskillnader. Utöver de 808 miljonerna i rörelsekostnader hade AP-fonderna fasta förvaltningsarvoden om 489 miljoner kronor. Summan av redovisade kapitalförvaltningskostnader som framgår i AP-fondernas resultaträkningar uppgick därmed till 1 297 miljoner kronor. Prestationsbaserade arvoden och transaktionskostnader, som till exempel courtage, redovisas inte som direkta kostnader hos AP-fonderna utan påverkar i stället avkastningen negativt. Prestationsbaserade arvoden är inte en vanlig förvaltningskostnad utan ett sätt för AP-fonderna att dela risk och avkastning med deras externa förvaltare. Totalt betalade AP-fonderna

170 miljoner i prestationsbaserade arvoden och 208 miljoner kronor i courtage och andra transaktionskostnader. När dessa kostnader och avgifter inkluderas blir summan av kostnaderna totalt för inkomstpensionen således 2 597 miljoner kronor.

I premiepensionens resultaträkning redovisas administrationskostnaden till 336 miljoner kronor. I beloppet ingår inte kostnader för försäkringsadministrationen avseende traditionell försäkring på 7 miljoner kronor. Denna kostnad nettoredovisas genom att avkastningen på fonderat kapital minskas (se not 17). Den totala kostnaden för premiepensionens försäkringsadministration uppgår därmed till 343 miljoner kronor, se Summa försäkringsadministration i tabellen nedan. För premiepensionssystemets del avser posten fasta förvaltningsarvoden avgifter som premiepensionsfonderna tar ut efter att rabatter återförts till premiepensionsspararna. Avgifterna uppgick till 829 miljoner kronor. Rabatten uppgick till 1 405 miljoner kronor, avgiften före rabatt var således 2 234 miljoner kronor. Utöver de 829 miljonerna i fasta förvaltningsarvoden består summan av kapitalförvaltningskostnader och avgifter av transaktionskostnader om 565 miljoner kronor. I likhet med motsvarande post för inkomstpensionen utgör detta belopp inte någon fullständig redogörelse för alla transaktionskostnader. Samtliga premiepensionens kapitalförvaltningskostnader har reducerat avkastningen (se not 16).

Ålderspensionssystemets totala kostnader och avgifter, miljoner kronor

	Inkomst- pension	Premie- pension	Totalt
Avgiftsuppbörd, m.m. (Skatteverket)	378	59	437
Pensionsadministration	544 *	284	828
Summa försäkringsadministration	922	343	1 265
AP-fondernas rörelsekostnader (bruttoredoisade)	808		808
Fasta förvaltningsarvoden (nettoredovisade)	489	829	1 318
Summa redovisade kapitalförvaltnings- kostnader	1 297	829	2 126
Prestationsbaserade arvoden**	170		170
Transaktionskostnader***	208	565 ****	773
Summa kapitalförvaltningskostnader och avgifter	1 675	1 394	3 069
Summa kostnader totalt	2 597	1 737	4 334

* Beloppet är beslutad administrationskostnadsersättning från AP-fonderna som Försäkringskassan erhåller och inte myndighetens redovisade kostnadsutfall för inkomstpension (se tabell nedan Försäkringskassans kostnad för inkomstpension).

** Detta är avgifter som AP-fonderna endast betalar om en viss förvaltare lyckats uppnå ett visst överenskommet resultat.

*** Med transaktionskostnader avses här courtage och clearingavgifter som tas ut på aktie- och derivatmarknaden. Dessa avgifter läggs direkt på transaktionen och påverkar fondernas avkastning negativt. Ränte- och valutatransaktioner betalas genom skillnaden mellan köp- och säljkurs och kan därmed inte redovisas som en separat avgift.

**** Här redovisas endast kostnader i de fonder som rapporterar så kallad total kostnadsandel (TKA) till PPM. Dessa fonder innehar cirka 95 procent av kapitalet i premiepensionssystemet. Beloppet inkluderar också räntekostnader och kupongskatt i fonderna.

Försäkringskassans kostnader

I pensionssystemets resultaträkning redovisas Försäkringskassans ersättning från AP-fonderna för administrationskostnader. Regeringen beslutar om kostnadsersättningen. Inkomstpensionens redovisning sker utifrån kontantmässig princip, inte bokföringsmässig princip. Skillnaden mellan ersättningen från AP-fonderna och Försäkringskassans redovisade kost-

nad för inkomstpension räknas av mot den ersättning myndigheten får två kalenderår efter det år skillnaden uppstod. I tabellen nedan framgår dels den beslutade ersättningen, det vill säga den kostnad som tas upp i pensionssystemets årsredovisning, dels den bokföringsmässiga kostnaden, ”kostnadsutfall”, som använts i tidsserierna nedan.

Försäkringskassans kostnad för inkomstpension, miljoner kronor

	2005	2006	2007	2008	2009
Ingående balans	16	139	312	302	66
Beslutad ersättning*	895	794	514	257	544
Kostnadsutfall**	772	622	524	493	519
Årets över-/underskott	123	172	-10	-236	25
Utgående balans	139	312	302	66	91

* Beslutad ersättning från AP-fonderna. Den kostnad som tas upp i inkomstpensionens resultaträkning.

** Den kostnad som ingår i tabellen Ålderspensionssystemets kostnader och diagrammen Kostnader i kronor per försäkrad.

Kostnadernas utveckling 2005-2009

För att ge perspektiv på kostnaderna redovisas i tabellerna nedan kostnads-posterna för varje år från 2005. Kostnaderna redovisas i miljoner kronor och i kronor per antal försäkrade, det vill säga antalet personer som har ett pensionskonto, inklusive pensionärer.

Ålderspensionssystemets kostnader 2005-2009, miljoner kronor

IP = inkomstpension, PP = premiepension

		2005	2006	2007	2008	2009
Avgiftsuppbörd, m.m. (Skatteverket)	IP	279	403	287	353	378
	PP	43	63	45	55	59
Pensionsadministration	IP*	772	622	524	493	519
	PP	244	272	273	382	284
Summa försäkrings- administration	IP	1 051	1 025	811	846	897
	PP	287	335	318	437	343
AP-fondernas rörelsekostnader (bruttoredoisade)	IP	663	700	752	778	808
	PP	-	-	-	-	-
Fasta förvaltningsarvoden (nettoisade)	IP	521	526	546	498	489
	PP	697	892	924	758	829
Summa redovisade kapitalförvaltningskostnader	IP	1 184	1 226	1 298	1 276	1 297
	PP	697	892	924	758	829
Prestationsbaserade arvoden	IP	248	146	257	294	170
	PP	-	-	-	-	-
Transaktionskostnader**	IP	369	424	435	407	208
	PP	503	537	713	592	565
Summa kapitalförvaltnings- kostnader och avgifter	IP	1 801	1 796	1 990	1 977	1 675
	PP	1 200	1 429	1 637	1 350	1 394
Summa kostnader totalt	IP	2 852	2 821	2 801	2 823	2 572
	PP	1 487	1 764	1 955	1 787	1 737

* Beloppet för inkomstpension avser faktisk kostnad medan beloppet i tabellen Ålderspensionssystemets totala kostnader och avgifter avser administrationskostnadsersättning från AP-fonden.

** Se förklaring i tabellen Ålderspensionssystemets totala kostnader och avgifter.

I tabellen framgår att inkomstpensionens kostnader har minskat under det senaste året. Det framgår även att premiepensionens kostnader har minskat något under 2009.

För att kunna jämföra kostnadernas storlek i förhållande till det ”kapital” som kostnaderna dras från redovisas pensionsskuldens storlek i tabellen.

Pensionsskuld/kapital på vilket kostnadsavdraget har gjorts 2005-2009, miljarder kronor

		2005	2006	2007	2008	2009
Pensionsskuld på vilket kostnadsavdraget gjorts	IP*	4 613	4 751	4 910	5 157	5 002
	PP	193	269	310	233	343

* Inkomstpensionens pensionsskuld till förvärsaktiva, dvs. exklusive tilläggspension och inkomstpension under utbetalning. Inget kostnadsavdrag görs på pensionen.

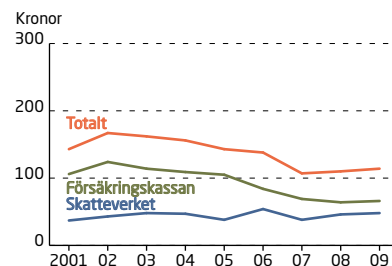
Enligt en överenskommelse mellan Försäkringskassan och PPM fördelas från och med 2005 samkostnader för inkomst- och premiepension i enlighet med respektive pensionsavgifts andel av total avgift, det vill säga 16/18,5 respektive 2,5/18,5. Den största samkostnaden är Skatteverkets arbete med avgiftsuppbörd och med att beräkna samt fastställa pensionsgrundande inkomst. Andra exempel är kostnader för att producera och distribuera det orange kuvertet och kostnader för pensionsportalen minpension.se. Före 2005 finansierade inkomstpensionen i allt väsentligt hela samkostnaden.

Kapitalförvaltningskostnaderna i förhållande till förvaltad kapital

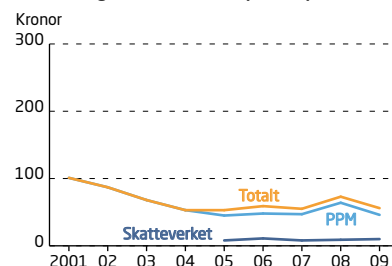
Inkomstpensionens kapitalförvaltningskostnader avser Första–Fjärde AP-fonden samt Sjätte AP-fonden. Premiepensionens kapitalförvaltningskostnader avser de avgifter premiepensionsfonderna, inklusive Sjunde AP-fonden, tagit ut efter rabatter samt PPM:s kapitalförvaltningskostnader för den traditionella livförsäkringen. De skalfördelar som de fyra stora AP-fonderna inom inkomstpensionssystemet har framgår tydligt av tabellen nedan. År 2009 var summan av kapitalförvaltningskostnader för dessa, samt den betydligt mindre Sjätte AP-fonden, 0,17 procent av förvaltad kapital. AP-fondernas prestationsbaserade arvoden uppgick till 0,02 procent, transaktionskostnader uppgick till 0,03 procent vilket gjorde att summan av kapitalförvaltningskostnader och avgifter uppgick till 0,22 procent av förvaltad kapital. Redovisade kapitalförvaltningskostnader för de många fler och betydligt mindre fonderna inom premiepensionssystemet uppgick till 0,31 procent, transaktionskostnaden till 0,21 procent och summan av kapitalförvaltningskostnader och avgifter således till 0,52 procent av förvaltad kapital. Kostnadsskillnaderna förklaras dock inte enbart av skillnader i skalfördelar, utan även av att inkomstpensionens fonder investerar cirka 36 procent av sitt kapital i obligationer eller liknande tillgångar med i förhållande till aktier låga förvaltningskostnader. Inom premiepensionssystemet är endast cirka 7 procent av tillgångarna investerade i denna typ av tillgångar.

Kostnader i kronor per försäkrad 2001-2009

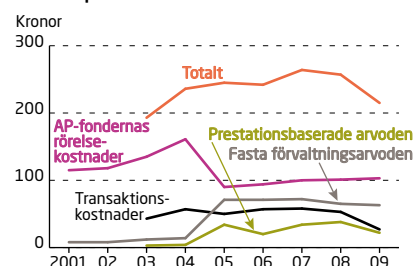
Försäkringsadministration inkomstpension



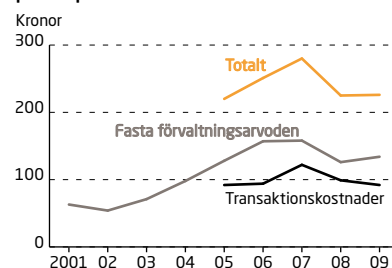
Försäkringsadministration premiepension



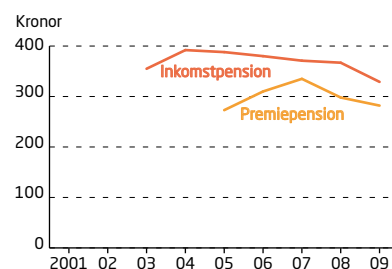
Kapitalförvaltningskostnader och avgifter inkomstpension



Kapitalförvaltningskostnader och avgifter premiepension



Summa kostnader



Kapitalförvaltningskostnaderna i förhållande till förvaltad kapital 2005–2009, procent

		2005	2006	2007	2008	2009
AP-fondernas rörelsekostnader (bruttoredovisade)	IP	0,09	0,09	0,09	0,10	0,11
	PP	-	-	-	-	-
Fasta förvaltningsarvoden (nettoredovisade)	IP	0,07	0,06	0,06	0,06	0,06
	PP	0,42	0,40	0,33	0,30	0,31
Summa redovisade kapitalförvaltningskostnader	IP	0,16	0,15	0,15	0,16	0,17
	PP	0,42	0,40	0,33	0,30	0,31
Prestationsbaserade arvoden	IP	0,03	0,02	0,03	0,04	0,02
	PP	-	-	-	-	-
Transaktionskostnader	IP	0,05	0,05	0,05	0,05	0,03
	PP	0,30	0,24	0,25	0,23	0,21
Summa kapitalförvaltningskostnader & avgifter	IP	0,24	0,22	0,23	0,25	0,22
	PP	0,72	0,64	0,58	0,53	0,52
Genomsnittligt förvaltad kapital*	IP	707 695	813 564	878 205	802 780	767 078
	PP	167 711	226 014	283 972	254 336	270 173

* Beräknat som kapitalet vid årets ingång + kapitalet vid årets slut dividerat med två. Miljoner kronor.

Faktiskt gjorda kostnadsavdrag 2005–2009

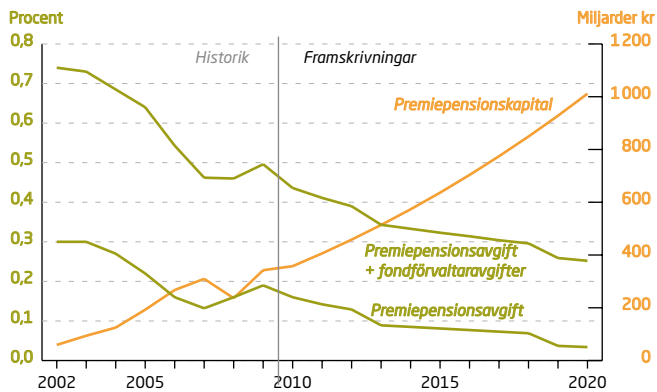
År 2009 var inkomstpensionens kostnadsavdrag från pensionsbehållningarna 0,0189 procent. Kostnadsavdraget görs endast fram till det att pension börjar tas ut. Varken de fasta förvaltningsarvodena på 0,06 procent av förvaltad kapital, de prestationsbaserade arvoden på 0,02 procent av förvaltad kapital eller transaktionskostnaderna på 0,03 procent av förvaltad kapital belastar pensionsspararna genom kostnadsavdrag. I orange kuvertets pensionsprognoser antas kostnadsavdraget ligga konstant på 0,045 procent.

År 2009 var avdraget för premiepensionens förvaltningskostnader 0,19 procent, baserat på förvaltad kapital i premiepensionssystemet den 1 maj 2009. Här fortsätter avdraget även efter att pension har börjat tas ut. Fondförvaltarnas kostnadsavdrag 2009 motsvarade efter rabatter 0,31 procent. Därtill finns transaktionskostnader i form av courtage med mera som uppgår till omkring 0,21 procent. Det årliga procentuella kostnadsavdraget kommer att minska framöver. Allteftersom det fonderade kapitalet växer beräknas kostnaden sjunka från 0,19 procent till omkring 0,07 procent och rabatterna som återförs till pensionsspararna från fondförvaltarna bedöms bli större.

Gjorda kostnadsavdrag 2005–2009, procent

	2005	2006	2007	2008	2009
IP	0,0509	0,0312	0,0440	0,0226	0,0189
PP, PPM	0,22	0,16	0,13	0,16	0,19
PP, fonder	0,42	0,40	0,33	0,30	0,31
PP, summa	0,64	0,56	0,46	0,46	0,50

Premiepensionens kostnader



Den kostnad som dras av från inkomstpensionskontona ska motsvara den kostnad som tas upp i inkomstpensionens resultaträkning. Detta belopp delat med inkomstpensionsskulden – de försäkrades saldon på sina inkomstpensionskonton – som inte börjat utbetalas skulle vara kostnadsavdraget uttryckt som en andel. Ett skäl till att så inte är fallet avser systemets infasning; fram till år 2021 ökas kostnadsavdraget stegvis till 100 procent, se not 11. Ett annat är att det är budgeterade kostnader som dras av från skattade kontosaldon. De (små) avvikelser mellan avdragen och faktisk kostnad som därmed uppstår följs upp och korrigeras i påföljande års kostnadsavdrag.

Premiepensionen har motsvarande små periodiska avvikelser mellan den avgift som tas ut och den faktiska kostnaden. Även dessa avvikelser korrigeras löpande.

Vad betyder kostnaderna för pensionens storlek?

Kostnadernas storlek är en viktig faktor för den framtida pensionen. En till synes låg årlig avgift kan minska pensionen med en avsevärd andel eftersom den betalas över lång tid. Av de faktorer som påverkar pensionskapitalet är kostnadernas storlek den faktor som de ansvariga myndigheterna har störst kontroll över. Kostnaderna för premiepensionen kan även den försäkrade påverka.

Följande förenklade beräkningsätt ger en ganska precis uppfattning om vad en viss kostnadsprocent innebär för den utbetalade pensionens storlek. Den genomsnittliga tid som en inbetalad avgift ligger i systemet innan den börjar betalas ut är cirka 21 år, och den genomsnittliga tid som en krona ligger i systemet medan pension utbetalas är cirka 10 år. Om inkomstpensionens kostnad är 0,04 procent, kommer avdraget att minska inkomstpensionen till $(1-0,0004)^{21} \approx 99$ procent av vad den skulle ha varit utan kostnadsavdrag. Kostnaden minskar inkomstpensionen med cirka 1 procent. Om premiepensionens kostnader sjunker till, säg 0,3 procent, kommer avdraget att minska premiepensionen till $(1-0,003)^{31} \approx 91$ procent av vad den skulle ha varit utan kostnadsavdrag. Kostnaden minskar premiepensionen med 9 procent. Anledningen till att avdraget sker i 31 år är att i premiepensionssystemet görs kostnadsavdraget också under den tid pensionen betalas ut. En inte ovanlig fondförvaltningsavgift i Sverige för sparande utanför det allmänna pensionssystemet är omkring 1 procent – ofta högre. En avgift på 1 procent under samma tid som i exemplet ovan innebär att det sparade kapitalet blir 73 procent av vad det skulle ha varit i förhållande till om avgiften varit 0 procent, 27 procent försvinner i avgifter.

Pensionssystemets värdeförändringar

Den allmänna pensionen består till huvuddelen av inkomstgrundad pension. Varje år under det aktiva livet betalar de förvärvsarbetande en viss del av inkomsten som pensionsavgift. Större delen av avgiften går till systemet för inkomstpension och en mindre del till premiepensionssystemet. Pensionen tjänas in under lång tid, 40–45 år eller ännu längre. Därför är det viktigt för pensionens framtida storlek vilken värdeförändring som de inbetalda avgifterna får. Exempelvis får en person som sätter in ett konstant belopp varje år under 40 års tid med en årlig ränta på 2 procent hela 54 procent större slutbehållning än en sparare utan årlig avkastning.

I inkomstpensionssystemet bestäms värdeförändringen normalt av den procentuella ökningen i inkomstindex. Detta följer i sin tur den genomsnittliga utvecklingen av de förvärvsarbetandes inkomster. I premiepensionssystemet bestäms värdeförändringen av avkastningen i pensionsspararnas fonder. En skillnad är också att värdeförändringen i inkomstpensionen är lika för alla, medan den för premiepensionsspararna kan variera kraftigt från person till person, beroende på vilken typ av fonder som valts.

Värdeförändringar under 2009

Pensionsbehållningen i inkomstpensionen skrivs normalt upp i takt med inkomstindex. Till skillnad mot vad som gäller premiepensionssystemet görs värdeförändringarna bara vid årsskiftena. Vid ingången av 2010 höjdes inkomstindex med 0,3 procent, vilket kan jämföras med 6,2 procent vid ingången av 2009. Eftersom balanseringen trätt i kraft 2010 är det emellertid mer relevant att mäta värdeutvecklingen med *balansindex*, som är det index som används så länge balanseringen är i funktion. Balansindex sjönk vid ingången av 2010 med 1,4 procent. Det är alltså med detta procenttal som de förvärvsarbetandes intjänade inkomstpensionsrätter sänktes vid årsskiftet.

För pensionärerna sänktes inkomst- och tilläggs pensioner med ytterligare 1,6 procent, vilket beror på den så kallade följsamhetsindexeringen som innebär att indexförändringen reduceras med den ränta om 1,6 procent som redan tillgodoräknats inkomstpensionen i delningstalet (se avsnittet Så fungerar den allmänna pensionen). Sammantaget sänktes pensionärernas inkomst- och tilläggs pensioner med 3,0 procent.

Inkomstpensionen påverkas även – indirekt – av utvecklingen på kapitalmarknaderna eftersom AP-fonderna, som utgör buffertfonder i inkomstpensionssystemet, investerar en stor del av sitt kapital i aktier. Nedgången i placeringarnas marknadsvärden under 2008 års rekordartade börsfall var en viktig orsak till att balanseringen trädde i funktion år 2010 (se närmare avsnittet Så fungerar den allmänna pensionen).

Premiepensionssystemet påverkas kraftigt av utvecklingen på kapitalmarknaderna. Under 2009 skedde en betydande återhämtning på de svenska och utländska börsmarknaderna, vilket ledde till att avkastningen för pensionsspararna, mätt som internränta, blev hela 34,9 procent. För pensionärerna höjdes den genomsnittliga premiepensionsutbetalningen för 2010 med 28 procent. Pensionerna från premiepensionssystemet är dock än så länge små, eftersom systemet är i sin tidiga uppbyggnadsfas.

Årlig indexering av inkomstpensionskontona respektive premiepensionsavkastning, 2000–2009, procent

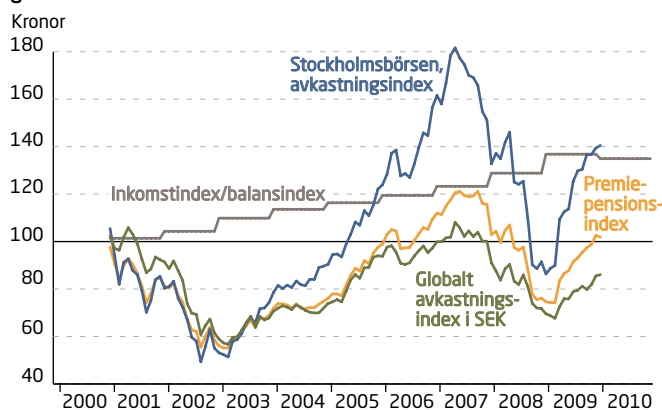
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Inkomstindex/balansindex	1,4	2,9	5,3	3,4	2,4	2,7	3,2	4,5	6,2	-1,4
Premiepensionsavkastning*	0,7	-8,6	-31,1	17,7	7,9	30,5	12,2	5,3	-34,3	34,9

* Kapitalvägd avkastning (internränta), exklusive ränta på premiepensionsrätterna från den tillfälliga förvaltningen.

Inkomstpension och premiepension - en jämförelse av värdeförändringarna

Ett av syftena med att inrätta premiepensionen som komplement till fördelningssystemet var att variationer över åren i löneinkomsternas tillväxt och kapitalavkastningen skulle kunna jämna ut varandra. Utvecklingen under 2008 och 2009 är exempel på där denna riskspridning fungerade som tänkt. Under 2008 kompengade den relativt stora ökningen i inkomstindex den negativa kapitalavkastningen och gav en relativt god samlad förräntning i pensionssystemet. Under 2009 har kapitalavkastningen varit starkt positiv och därmed fungerat utjämnande till den balansering som skedde vid 2010 års ingång. Betydelsen av riskspridningen kommer att öka i framtiden när premiepensionsfondernas andel av det totala pensionskapitalet blir större. Detta hindrar inte att det vid vissa tillfällen kommer att ske nedgångar i tillgångsvärdena som sammanfaller med fall i inkomstindex/balansindex.

Värdet av 100 kronor som sattes in i december 2000 i inkomstpensionssystemet (inkomstindex/balansindex) och i premiepensionssystemet (premiepensionsindex) samt i en genomsnittlig aktieportfölj på Stockholmsbörsen respektive på den globala aktiemarknaden



Avkastningsindex för Stockholmsbörsen enligt Affärsvärlden, globalt aktieavkastningsindex enligt Morgan Stanley Capital International Inc., omräknat till SEK.

I december 2000 kunde premiepensionsspararna börja placera sitt kapital i systemets fonder. Dessförinnan hade kapitalet under några år förvaltats tillfälligt på räntebärande konto hos Riksgälden. Värdet av ett belopp som sattes in vid starten 2000 har varierat kraftigt under åren.

Premiepensionssystemet har bland annat genomlevt två kraftiga nedgångar på aktiemarknaden och två uppgångar: nedgången 2000–2003, uppgången 2003–2007, nedgången 2007–2008 och uppgången 2009. Sammantaget hade premiepensionsindex vid slutet av 2009 stigit med 0,3 procent per år sedan systemet startades¹⁴. Detta kan jämföras med inkomstindex/balansindex som stigit med 3,0 procent per år.

Avkastningsindex på Stockholmsbörsen steg betydligt mer än premiepensionsindex 2003–2007, och föll därefter kraftigare under 2008. 2009 års återhämtning var också betydligt kraftigare på Stockholmsbörsen än i premiepensionsindex. Skillnaden i förloppen beror till stor del på att

¹⁴ Premiepensionsindex mäter hur ett belopp som satts in i systemet vid en viss tidpunkt har förändrats under en viss period (s.k. tidsviktad avkastning). Enskilda pensionssparare har normalt haft en annan genomsnittsavkastning, inte bara beroende på placeringarnas inriktning, utan också beroende på hur stort kapital de individuellt haft placerat vid olika tidpunkter. Denna avkastning kallas internränta eller kapitalviktad avkastning.

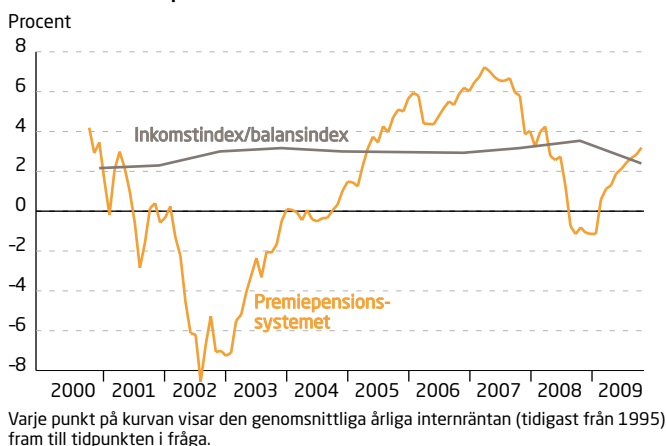
premiepensionsspararna till övervägande del har placerat i utländska aktier. Till detta kommer att en viss del av placeringarna gjorts i räntefonder med mer stabil avkastning. Premiepensionssparare med utländska fonder missgynnades något under 2009 av den stärkta kronkursen.

De som har avstått från att välja fonder, och därmed haft sina medel placerade i Premiesparfonden under sjunde AP-fondens förvaltning, har uppnått nästan exakt samma avkastning som den genomsnittliga "aktiva" väljaren.

Värdeförändringarna mätta med internränta

Den typ av värdeförändrings- eller avkastningsmått som redovisats i ovanstående avsnitt kallas ibland "tidsviktad" avkastning, och tar inte hänsyn till att kapitalets storlek förändras under sparperioden. Vad som alltså visats för premiepensionssystemet är hur värdet av en insatt krona genomsnittligt har förändrats över en viss period. För de individuella spararna i premiepensionssystemet är det viktigt att redovisa ett annat mått, nämligen den interna räntan. Anledningen är att kapitalet på pensionsspararnas konton vuxit kraftigt sedan starten, som följd av att systemet är under uppbyggnad. Vid slutet av år 2007 fanns sex gånger så stort kapital i fonderna som vid slutet av 2000. Det var alltså ett betydligt större belopp som exempelvis kunde åtnjuta 2005 års mycket höga avkastning än det belopp som drabbades av 2002 års lika kraftigt negativa avkastning. Internräntan, eller den "kapitalviktade" avkastningen, tar hänsyn till detta genom att ge 2005 en större vikt än 2002. I Pensionsmyndighetens internräntebereäkningar tas dessutom hänsyn till andra faktorer, såsom förvaltningsavgifter, rabatter och arvsvinster.

Genomsnittlig internränta per år för alla premiepensionssparare fram till olika tidpunkter under åren 2000-2009

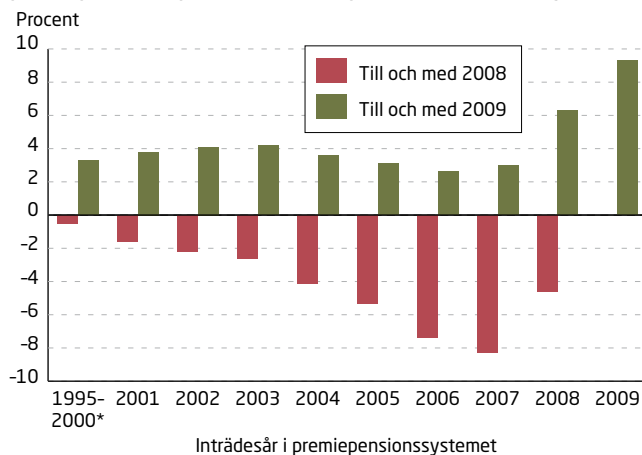


I diagrammet redovisas utvecklingen av internräntan i premiepensionssystemet tillsammans med en parallellberäkning av den internränta pensionsspararna skulle ha uppnått om avgifterna till premiepensionen hade haft samma avkastning som tillväxten i inkomstindex/balansindex. Internräntan fram till slutet av 2009 skulle med denna avkastning ha uppgått till 2,1 procent per år. Detta kan jämföras med den faktiskt uppnådda internräntan i premiepensionen, 3,2 procent fram till slutet av 2009. Av diagrammet kan utläsas att motsvarande beräkning fram till och med 2008 blev minus 0,8 procent i premiepensionssystemet och plus 3,5 procent med inkomstindex. Observera att kurvan inte visar inkomstpensionsspararnas faktiska internränta, eftersom inkomstpensionens kapitalstruk-

tur är väsentligt annorlunda. Det kan även vara intressant att notera att i de pensionsprognoser som Pensionsmyndigheten ger de försäkrade antas premiepensionen avkasta 3,5 procentenheter mer än inkomstillväxten. Denna marginal har inte nåtts under den i och för sig ganska korta period som hittills kan överblickas.

I nedanstående stapeldiagram redovisas pensionsspararnas internränta uppdelat på olika inträdesår. För pensionssparare som tjänade in sina första pensionsrätter 2008 var värdeförändringen god eftersom de under större delen av 2008 års börsfall hade sina medel placerade i den så kallade tillfälliga förvaltningen med en avkastning på cirka 4 procent. Dessa medel placerades därefter i premiepensionsfonderna och fick del av 2009 års börsuppgång.

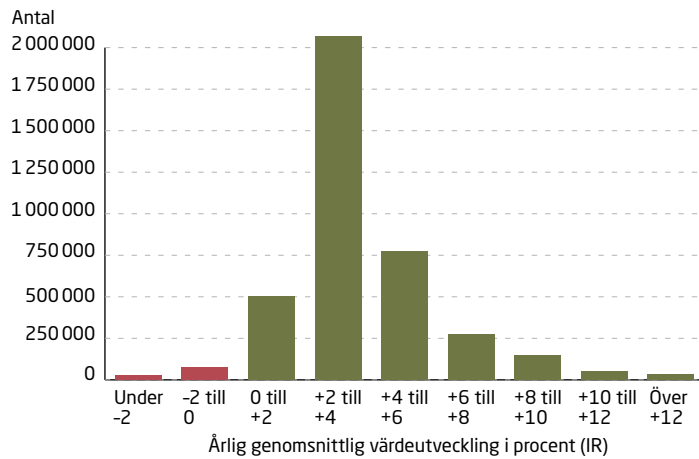
Genomsnittlig internränta per år från spararens inträdesår för premiepensionssparare fördelade på inträdesår i fondsystemet



* Dessa pensionssparare utgör en mycket stor majoritet av det totala antalet (72 procent)

Det kan också vara intressant att se på spridningen i internränta mellan pensionssparare som varit med i systemet lika länge. Bland de pensionssparare som varit med i premiepensionssystemet sedan starten 1995 hade cirka 97 procent haft en positiv värdeförändring vid slutet av 2009. Fram till utgången av 2009 hade 13 procent haft mer än 6 procent positiv värdeförändring på årsbasis, reallt 4,7 procent. Det kan nämnas att ett år tidigare, vid slutet av 2008, hade endast 35 procent haft positiv nominell värdeutveckling. Den ackumulerade värdeförändringen kan alltså för premiepensionen variera kraftigt även under en så kort tidsperiod som ett år.

Pensionssparare som började betala till premiepensionssystemet 1995, fördelade på nivåer av internränta fram till utgången av 2009

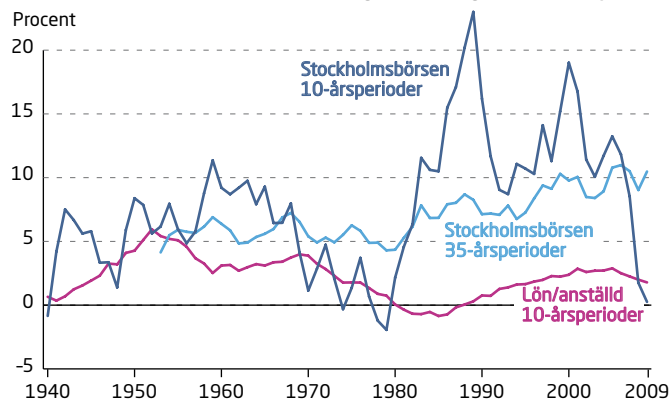


Eftersom uppgifterna avser personer som varit med ända från 1995, är orsaken till den stora spridningen inte att de kommit in vid olika tidpunkter (jämför den tidigare figuren visande fördelningen på inträdesår). Det är i stället valet av fondplaceringar med kraftigt olika avkastningsutfall som är huvudorsak.

Långsiktighetens betydelse

De sidor av pensionssystemet som har att göra med dess värdeförändring kan inte utvärderas utifrån värdeförändringarna under några få år. Betydelsen av långsiktighet underskattas lätt, både under upp- och nedgångstider. Under 91-årsperioden 1918–2009 var den genomsnittliga reala avkastningen på Stockholmsbörsen 6,8 procent per år (nominellt 9,6 procent per år). Detta betyder inte att man med stor säkerhet kan vänta sig en sådan avkastning på 10 års, eller ens 20 eller 30 års sikt. Realavkastningen har under olika 10-årsperioder sedan 1930 varierat kraftigt, från 23 procent per år (1980–1989) ned till negativa tal under vissa andra perioder. Stora förskjutningar mellan näraliggande tioårsgenomsnitt har ofta skett.

Stockholmsbörsens reala avkastning och Sveriges reala lön per anställd



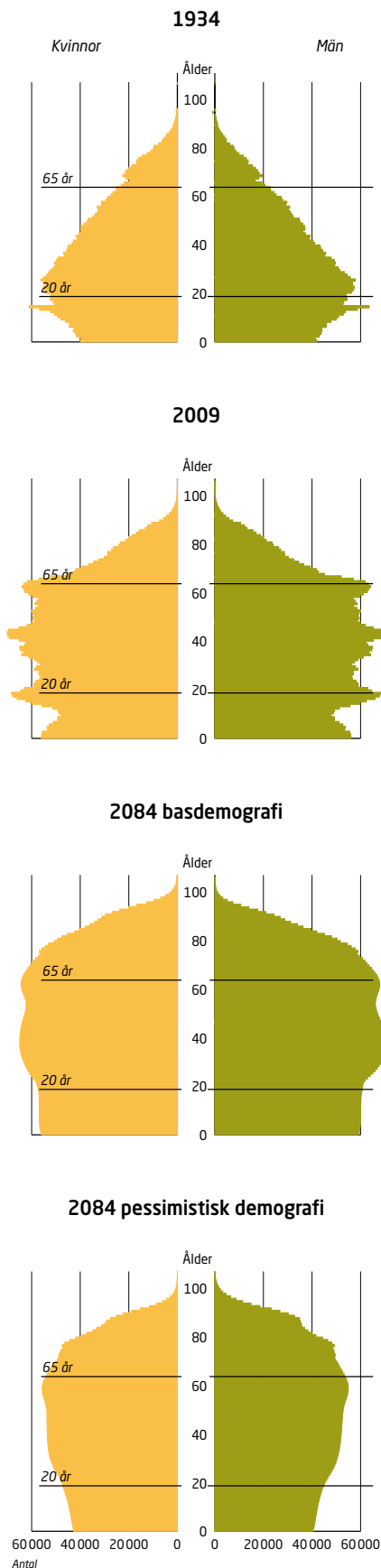
Kurvorna visar för varje år den reala totalavkastningen per år (inkl. utdelningar) sedan 10 respektive 35 år tillbaka i tiden och den procentuella förändringen per år i den reala lönen per anställd sedan 10 år tillbaka i tiden

En slutsats är att ”lång sikt” inte är 5–7 år, eller ens 10 år, som det ibland sägs, utan att man bör när det gäller aktieavkastning tänka sig en betydligt längre period. I pensionssammanhang kan det för yngre personer vara rimligt att ha ett 30–40-årigt perspektiv. Historiskt sett har också den

reala värdeutvecklingen under 35-årsperioder varit betydligt stabilare, som framgår av diagrammet.

Först på 35 års sikt är den reala värdeutvecklingen för aktier någorlunda jämförbar i stabilitet med de reala lönernas utveckling på 10 års sikt. Reallöneutvecklingen är den faktor som framför allt är styrande för inkomstpensionernas värdeutveckling. Men den reala lönen per anställd har under perioden 1918–2009 ökat med 2,5 procent per år, således betydligt långsammare än den reala aktieavkastningens 6,8 procent per år. Skillnaden har varit störst under de senaste 2–3 decennierna.

Befolkningen för 75 år sedan, nu och om 75 år i de två demografiska scenarierna



Källa: Statistiska Centralbyrån

Pensionssystemets framtid i tre scenarier

För att belysa hur olika utvecklingsförlopp kan påverka pensionssystemets finansiella ställning och pensionernas storlek presenteras framskrivningar av systemets utveckling på 75 års sikt.

Inkomstpensionssystemets långsiktiga finansiella utveckling beskrivs i tre olika utvecklingsförlopp. De tre framskrivningarna benämns bas, optimistiskt respektive pessimistiskt scenario och beräkningsantaganden i dessa är desamma som i tidigare års Orange rapport. Någon justering av antaganden om till exempel fondavkastning har således inte gjorts, eftersom syftet med framskrivningarna främst är att åskådliggöra systemets utveckling under olika betingelser på längre sikt. Basscenariot utgår från SCB:s senaste befolkningsprognos och antar en årlig real inkomstillväxt på 1,8 procent samt 3,25 procents real avkastning på buffertfondens medel. I övriga scenarier har antaganden gjorts som innebär en mer positiv, respektive en mer negativ utveckling för inkomstpensionssystemets finansiella ställning.

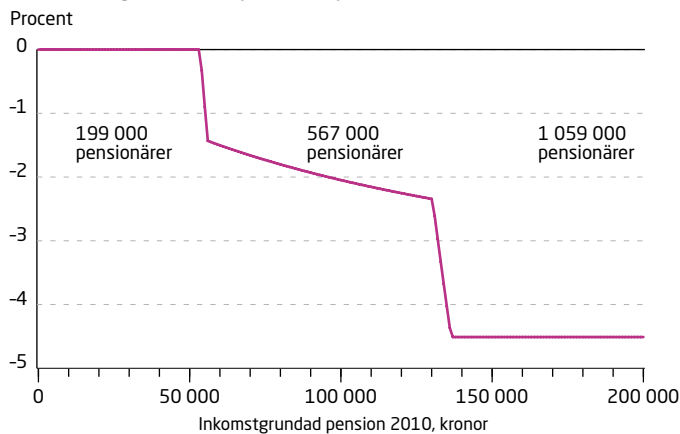
Dessa framskrivningar sträcker sig 75 år framåt i tiden. Om 75 år prognostiseras befolkningsstrukturen att vara olik den vi har i Sverige i dag, detta illustreras i befolkningspyramiderna i marginalen. Basscenariot och det optimistiska scenariot har samma demografiska antaganden. I det pessimistiska scenariot är migrationen och nativiteten lägre. Som jämförelse visas även hur befolkningspyramiden såg ut för 75 år sedan, det vill säga 1934. Då var återstående medellivslängd för en 65-åring ungefär 13 år, i dag är den cirka 20 år och 2084 beräknas den vara cirka 24 år. För 75 år sedan var cirka 9 procent av befolkningen över 65 år, i dag är denna andel knappt 17 procent. År 2084 beräknas andelen vara drygt 24 procent i scenariot med basdemografi och cirka 35 procent i scenariot med pessimistisk demografi.

Resultaten av framskrivningarna redovisas som beräkningar av avgiftsnetto, buffertfondens storlek, balanstal samt genomsnittlig pensionsnivå för nyblivna pensionärer. Sammanfattningsvis kan sägas att i alla tre scenarierna är avgiftsnettot negativt från 2009 och under ganska många år framöver. Pensionsutbetalningarna beräknas således överstiga avgiftsinkomsterna, men det är endast i det pessimistiska scenariot som detta så småningom leder till att buffertfonden töms. Att fonden töms beror på att antalet personer i aktiv ålder är lågt och att buffertfondens avkastning är låg i detta scenario.

Pensionssystemets finansiella ställning har försämrats under 2009 – se avsnittet Orange rapport på 7 minuter. Balanseringen aktiverades för första gången 2010. Balanstalet för 2011 har beräknats till 0,9549, vilket innebär att balanseringen också är aktiverad 2011. Inkomst- och tilläggspensioner som betalas ut under 2011 kommer därmed att reduceras med 4,5 procent jämfört med en situation utan balansering. Reduktionen kommer till viss del att kompenseras av högre garantipension. För pensionärer med en inkomstgrundad pension mellan 1,26 och 3,07 prisbasbelopp (1,14–2,72 för gifta) kompenseras 48 procent av minskningen av högre garantipension medan de med lägre pension kompenseras fullt ut. År 2009 befann sig 567 000 pensionärer med garantipension i intervallet med 48 procents

avräkning. 199 000 befinner sig i intervallet med 100 procents avräkning av garantipensionen. Diagrammet nedan visar den effekt balanseringen har på den totala pensionen. Pensionärer med endast garantipension eller låg inkomstpension påverkas inte alls av balanseringen. Då inkomstpensionsdelen av den totala pensionen ökar och garantipensionsdelen minskar blir också balanseringseffekten högre. En person som 2010 har en pension på minst 135 000 kronor kommer även efter 2011 års balansering att ligga över gränsen för att ha rätt till garantipension. Balanseringseffekten dämpas därför inte längre av garantipension.

Balanseringens effekt på totala pensionen 2011



Balanseringen kommer att vara aktiverad olika långa tider i de tre scenarierna. I basscenariet beräknas balanstalet ligga omkring 1,0 fram till 2035.

Kapitlet avslutas med en diskussion om beräkning av pensionsnivåer och ersättningsgrader. Framskrivningarnas pensionsnivåer har kompletterats med de ersättningsgrader som finns i varje individs orange kuvert. Dessa ersättningsgrader har beräknats genom att dividera varje individs prognos för pensionen vid 65 års ålder med den egna inkomsten.

Basscenariot

Basscenariots demografiska utveckling följer SCB:s senaste befolkningsprognos från 2009. I den antas nativiteten ligga på en nivå på 1,83 barn per kvinna under perioden fram till och med 2025, därefter minskar fruktsamheten något, men aldrig under 1,82 barn per kvinna. År 2009 var medellivslängden för män 79 år och förväntas öka till 84,2 år 2050. För kvinnor förväntas livslängden öka från 83 till 86,5 år under samma tidsperiod. Fram till prognosperiodens slut, 2084, ökar livslängden ytterligare 2 år för både män och kvinnor. De senaste 20 åren har nettoinvandringen uppgått till i genomsnitt 24 400 personer per år. 2006 blev nettoinvandringen på grund av den tillfälliga asyllagen 50 000 personer och även 2007 och 2008 var nettoinvandringen hög och hamnade då på omkring 54 000 personer. Under de första åren i framskrivningen fram till och med 2015 antas en hög årlig nettoinvandring. Efter 2015 sjunker nettoinvandring kontinuerligt till 18 000 per år 2084. Andelen personer 16-64 år som har en årsinkomst över ett (1) inkomstbasbelopp antas på lång sikt ligga på en nivå omkring 88

procent, vilket ungefär motsvarar en sysselsättningsgrad enligt så kallad AKU-definition om 78 procent. Den reala tillväxten i snittinkomst antas vara 1,8 procent per år. Buffertfondens reala avkastning har oförändrat antagits vara 3,25 procent per år. Samma avkastning, efter förvaltningskostnader, har antagits för premiepensionsfonderna i beräkningen av den framtida premiepensionen för en nybliven pensionär.

Optimistiskt scenario

De demografiska antagandena är desamma som i basscenariot, endast ekonomiska faktorer skiljer scenarierna åt. I det optimistiska scenariot är andelen personer i åldrarna 16-64 år med en årsinkomst över ett inkomstbasbelopp 89 procent, den reala tillväxten i snittinkomst 2,0 procent efter 2010 och real buffertfondavkastning 5,5 procent. Även premiepensionsavkastningen antas vara 5,5 procent realt, efter förvaltningskostnader. Ur ett historiskt perspektiv är vare sig tillväxt- eller avkastningsantagandet särskilt högt.

Avgiftsnettot

Pensionsutgifternas storlek är en funktion av systemets regler och hur dessa samverkar med demografiska och ekonomiska utvecklingsförlopp. Eftersom årskullarna i befolkningen är olika stora och i viss utsträckning har arbetat olika mycket, kommer systemets avgiftsinkomster och pensionsutgifter att variera över tiden. För att de tre framtidssceniernas avgiftsnettot, det vill säga influtna avgifter minus pensionsutbetalningar, ska kunna jämföras med varandra har avgiftsnettot dividerats med scenariots influtna avgifter. Därmed elimineras den volymeffekt som de olika tillväxttakterna har på avgiftsnettot uttryckt i kronor.

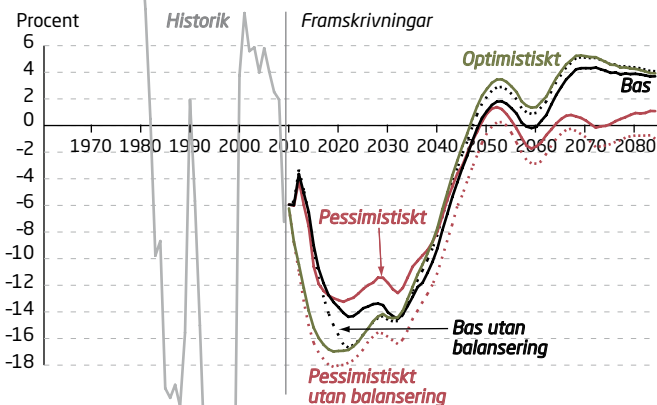
När ATP-systemet infördes 1960 var avgiftsuttaget större än de inledningsvis blygsamma pensionsutgifterna, i procent av avgifterna var överskottet stort. Avgiftsnettot har varierat kraftigt sedan 1980. Variationerna förklaras främst av regelförändringar, dels i avgiftsprocenten som påverkat inkomsterna, dels i beräkningar av basbeloppet som påverkat utgifterna. En mindre del av variationerna i avgiftsnettot förklaras av förändringar i antalet pensionärer och antalet förvärvsarbetande.

Avgiftsnettot blev som förväntat negativt 2009, huvudförklaringen till denna utveckling är att 1940-talets stora årskullar nu lämnar arbetskraften och går i pension. Omkring 2020 avtar försvagningen och så småningom minskar avgiftsunderskottet. Efter 2049 (2046 i Orange rapport 2008) är

inkomsterna större än utgifterna i basscenariot och omkring 2048 (2043) i det optimistiska scenariot. I det pessimistiska scenariot är avgiftsnettot dock fortsatt negativt fram till 2049 (2050).

Avgiftsnetto

Influtna avgifter minus pensionsutbetalningar i procent av influtna avgifter



Buffertfonden

Buffertfondens storlek kan uttryckas i termer av fondstyrka, det vill säga fondkapitalet vid årets slut dividerat med årets pensionsutbetalningar. Fondstyrkan visar hur många års pensionsutbetalningar som fonden, utan avgiftstillskott eller avkastning, kan finansiera. Att buffertfonden utvecklas olika i de tre framtids-

Pessimistiskt scenario

Det pessimistiska scenariots antaganden om nativitet och nettoinvandring är lägre än i basalternativet. Nativiteten antas till 1,65 barn per kvinna. Nettoinvandringen antas under åren fram till 2015 uppgå till i genomsnitt 17 000 personer per år och för åren därefter till 15 000 per år. Nativiteten och migrationen följer SCB:s låga antaganden i befolkningsprognosen från 2007. Medellivslängden utvecklas som i de två övriga scenarierna. Antagandet om arbetskraftsdeltagandet är samma som i basscenariot, men den reala tillväxten i snittinkomsten är här 1 procent på sikt. Buffertfondens och premiepensionsfondernas reala avkastning, efter förvaltningskostnader, är också 1 procent. Med en avkastning lika med ökningen i snittinkomst bidrar i princip inte buffertfondens avkastning till den långsiktiga finansieringen av pensionerna. Buffertfonden blir demografiskt betingad och för systemets finansiering en neutral förvaring av pensionskapital. Antagandena i det pessimistiska scenariot innebär att avgiftsflödet växer långsamt i förhållande till

den eftersträvarde indexeringen i snittinkomst. Det pessimistiska scenariot beskriver hur pensionerna påverkas av en långvarig negativ utveckling.

scenarierna beror både på skillnaderna i avgiftsnetto och skillnaderna i antagen fondavkastning.

Historiskt är fondstyrkan hög. Vartefter antalet ATP-pensionärer har ökat har fondstyrkan minskat. I genomsnitt har fondstyrkan varit knappt fem år sedan 1990. Vid utgången av 2009 var fondstyrkan 3,8 år, vilket kan jämföras med 3,2 år vid utgången av 2008.

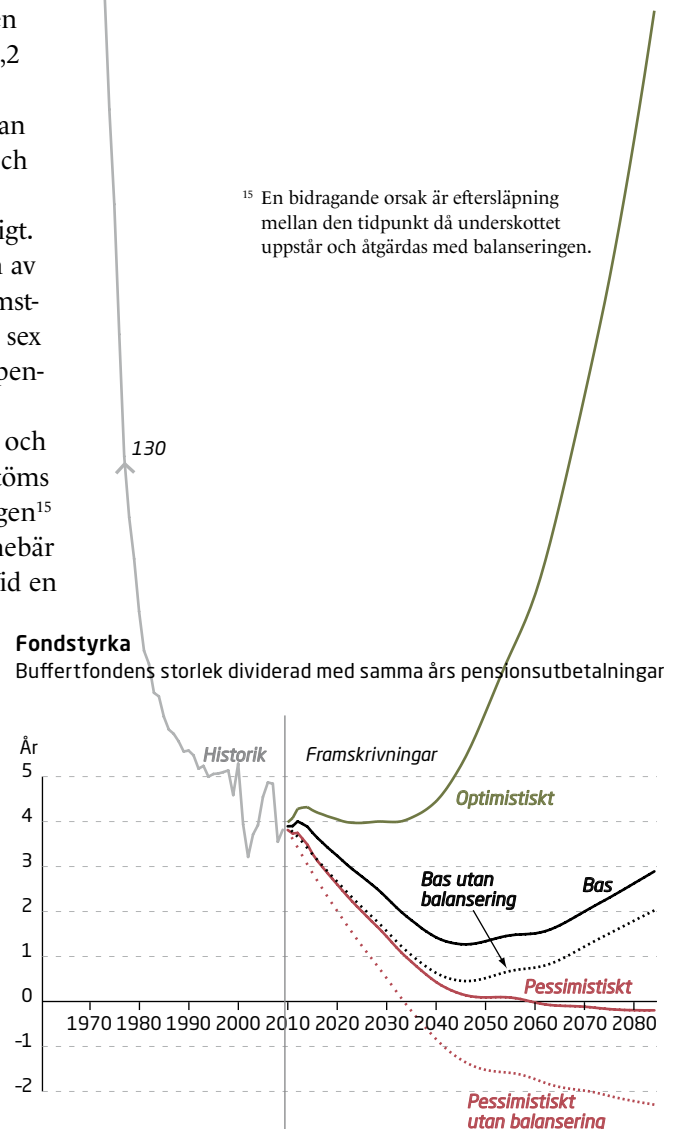
I **basscenariot** medför avgiftsunderskottet att fondstyrkan långsamt minskar. Fondstyrkan är som lägst 2046 (2045) och motsvarar då knappt 1,3 (0,8) års utbetalningar.

I **det optimistiska scenariot** växer fondstyrkan kraftigt. Detta förklaras av det begränsade avgiftsunderskottet och av att fondavkastningen är hög i förhållande till snittinkomstens utveckling. År 2050 motsvarar fondens storlek nästan sex års pensionsutbetalningar och 2065 motsvarar den 10 års pensionsutbetalningar.

I **det pessimistiska scenariot** töms buffertfonden 2043 och är därefter svagt negativ. Trots att balanseringen aktiveras töms således fonden och blir negativ. Detta beror huvudsakligen¹⁵ på att beräkningen av omsättningstiden underförstått innebär ett antagande om att befolkningens mängden är konstant. Vid en trendmässig minskning av befolkningen i yrkesaktiva åldrar innebär detta antagande att omsättningstiden överskattas något. Att balanseringen utformats på ett sätt som inte eliminerar risken för att buffertfonden kan tömmas är ett medvetet val. Denna risk har hanterats genom att fonderna givits en lånerätt. Eventuell upplåning ska ske via Riksgälden.

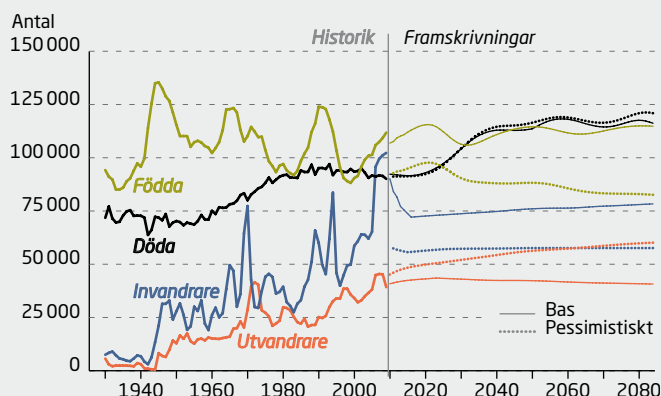
När den antagna befolkningsminskningen upphör styrs buffertfonden mot en fondstyrka som lägst är noll. Under de år fonden är negativ betalas ränta på lånen. I diagrammet har låneräntan, via Riksgälden, antagits vara lika stor som den i scenariot antagna avkastningen, det vill säga 1 procent.

¹⁵ En bidragande orsak är eftersläpning mellan den tidpunkt då underskottet uppstår och åtgärdas med balanseringen.



Beskrivning av antagandena i scenarierna

Födda, döda, invandrade och utvandrade, 1934-2009 och antaganden till 2084



Diagrammet visar befolkningsutvecklingen 75 år bakåt i tiden och antagandena 75 år framåt i tiden. De stora födelsekullarna på 1940-, 1960- och 1990-talet framgår tydligt. Antalet döda ökar varje år, inte därför att dödligheten ökar utan för att befolkningen är större. Topparna på invandringen är under 1960-1970-talet då Sverige hade arbetskraftsinvandring framför allt från Finland. Ytterligare en topp inföll i början av 1990-talet då det kom många flyktingar från före detta Jugoslavien. Topparna för invandringen de senaste åren framkommer också tydligt. De demografiska förutsättningarna är desamma i bas- och det optimistiska scenariot.

Inkomstpensionens finansiella ställning

Inkomstpensionens finansiella ställning uttrycks med balanstalet. Då balanstalet faller under ett är skulderna större än tillgångarna och balanseringen aktiveras. Ett balanstal på 2,0, det vill säga tillgångarna är dubbelt så stora som skulderna, innebär i princip att systemet är fullfonderat.

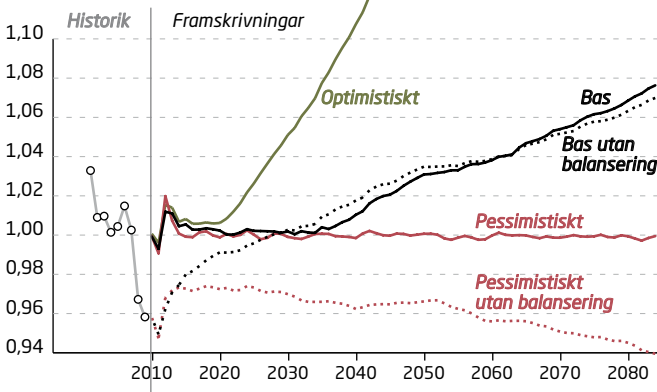
Den balansering som minskade indexeringen med 1,7 procent vid årsskiftet 2009/2010 berodde till stor del på den globala finanskrisen 2008 och de förluster som buffertfonden då drabbades av. Efterföljande balansering beror huvudsakligen på att avgiftsunderlagets tillväxttakt har sjunkit.

I basscenariot varierar balanstalet omkring 1,0 fram till 2035; variationerna är större i början av perioden och avtar successivt. Balaanstalet förstärks successivt efter 2035 på grund av demografiska faktorer och att buffertfonden ger bättre avkastning än inkomstindexet. Balaanstalet når inte nivån 1,1 inom prognosperioden, en nivå som enligt förslaget i Utdelning av överskott i inkomstpensionssystemet (SOU 2004:25) innebär att utdelningsbara överskott föreligger. Några sådana regler har dock inte beslutats av riksdagen.

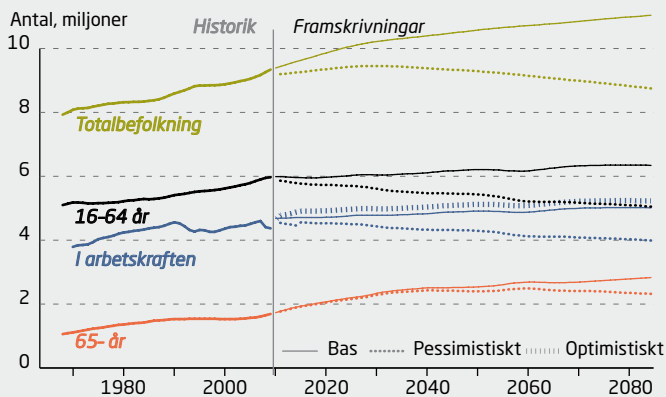
I det optimistiska scenariot ligger balanstalet över 1,0 redan från 2012 och förstärks efter 2020. Det mer begränsade negativa avgiftsunderskottet och den höga avkastningen leder till att buffertfonden förstärks kontinuerligt under perioden. Från och med 2039 överstiger balanstalet 1,1.

I det pessimistiska scenariot förblir systemet i balansering. Detta beror dels på den sämre befolkningstillväxten, dels på den låga avkastningen av buffertfonden. Balanseringen medför att systemets skuld förräntas i samma takt som systemets tillgångar växer. Balaanstalet stabiliseras därför vid nivån 1,0.

Balanstal
(Avgiftstillgång + Buffertfond) / Pensionskuld



Befolkningens storlek, m.m.



Antalet personer över 65 år förändras inte nämnvärt mellan scenarierna eftersom antagandena om dödlighet är desamma i alla scenarierna. Antalet personer med inkomst avser dem med inkomst över ett inkomstbasbelopp. De historiska uppgifterna är skattade.

Antagandet om andelen med inkomst är detsamma i både basscenariot och det pessimistiska scenariot. I det optimistiska scenariot är andelen med inkomst högre.

Pensionsnivåns utveckling för olika årskullar

Pensionsnivån definieras här som genomsnittlig allmän pension vid 65 års ålder i förhållande till genomsnittlig pensionsgrundande inkomst för personer med sådan inkomst i åldrarna 16–64 år. För att denna nivå ska vara konstant krävs bland annat att förhållandet mellan yrkesaktiv tid och tid som pensionär är ungefärligen konstant. Om detta villkor ska uppfyllas samtidigt som medellivslängden ökar måste pensionsåldern förskjutas uppåt i åldrarna, alternativt måste inträdesåldern i yrkesverksamhet sjunka. För att pensionernas värde i förhållande till inkomsterna ska vara konstant krävs dessutom att balanseringen inte är aktiverad.

Scenariernas genomsnittliga pension vid 65 års ålder i procent av genomsnittsinkomsten beskrivs i följande stapeldiagram, ett för varje scenario.

I basscenariot sjunker den genomsnittliga pensionsnivån vid 65-årsåret från 66 procent för årskullen född 1945 till cirka 53 procent för årskullen född 1990. Cirka 9 procent av denna minskning beror på den förväntade ökningen i medellivslängd. Resterande del av minskningen förklaras bland annat av att beräkningarna utgörs av personer med 30 eller fler yrkesverksamma år i Sverige. ATP-systemet är i förhållande till det nya systemet särskilt generöst mot personer som arbetat endast 30 år. Om förvärvslivet förlängs så att livslängdsökningens effekt på pensionsnivån neutraliseras, stabiliseras pensionsnivån på drygt 60 procent av snittinkomsten. Ett förlängt arbetsliv ger också högre pension från den pensionsrätt som tjänas in under dessa extra år. Av den totala livslängdsökningen behöver därför cirka 67 procent läggas till arbetslivet medan 33 procent kan läggas till åren som pensionär med bibehållen pensionsnivå. Den förlängda livslängdens påverkan på den pensionsålder som krävs för att behålla samma pensionsnivå som äldre årskullar, beskrivs i tabellen på sidan 30.

Förhållandet mellan premiepensionssystemets avkastning och tillväxten i snittinkomst påverkar premiepensionens relativa storlek. Ju större den positiva

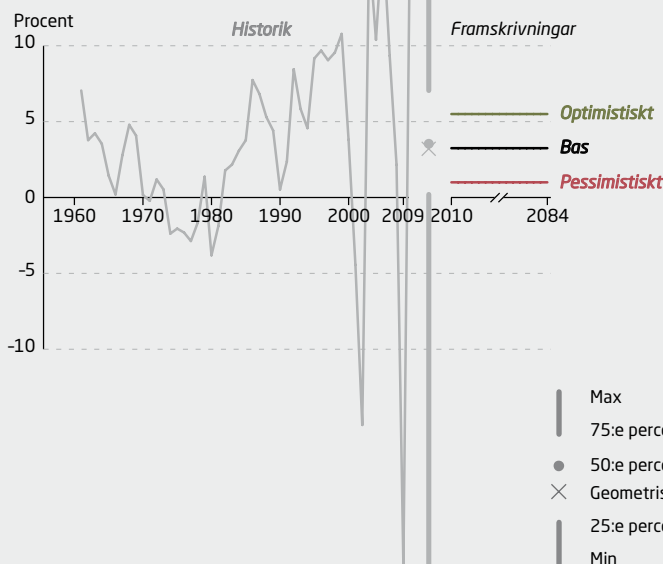
Genomsnittsinkomst och -pension i basscenariot (2009 års priser)

Kronor

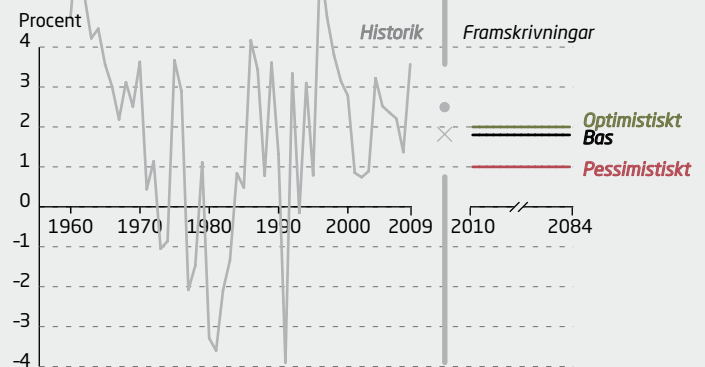
Födelse- år	Pension vid 65 år	Genomsnitts- inkomst	Pensionsnivå, procent
1945	12 000	18 300*	66
1965	14 400	25 300	57
1990	20 500	38 700	53

* En genomsnittlig månadslön motsvarande heltidstjänstgöring är cirka 28 000 kronor (Uppgift från lönestrukturstatistik 2008, SCB, uppskriven med timlöneutvecklingen till 2009). Att genomsnittlig inkomst här är lägre än denna siffra beror på att i beräkningen av genomsnittlig inkomst ingår alla personer i åldern 16-64 år - oavsett om de har någon inkomst eller inte det aktuella året. Det enda krav som ställs för att ingå i beräkningarna är att man vid 65 års ålder har haft minst 30 år med pensionsgrundande inkomst. Deltids- och säsongsarbete drar ner både snittinkomsten och pensionen. Att inkomster över tak inte ingår i den genomsnittliga inkomsten minskar denna med cirka 10 procent.

Buffertfondens reala avkastning 1960-2009 och antaganden till 2084



Reallönetillväxt 1960-2009 och antaganden till 2084



¹⁶ Ett annat skäl till att den nybeviljade premiepensionen är förhållandevis större är att den tillgodoräknade räntan i delningstalet är högre för premiepensionen än för inkomstpensionen, se avsnittet Så fungerar den allmänna pensionen och bilaga A.

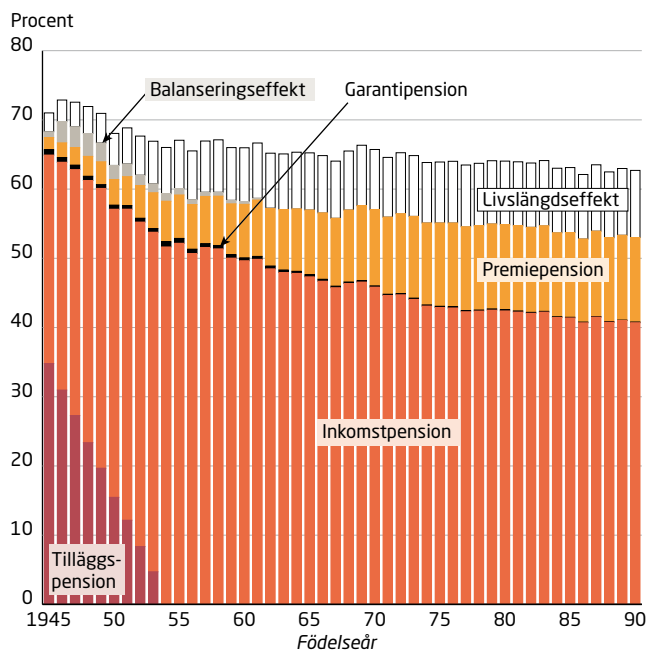
skillnaden är mellan avkastningen och tillväxten desto större andel kommer premiepensionen att utgöra. I basscenariot överstiger premiepensionssystemets avkastning på 3,25 procent den antagna tillväxten i snittinkomst som är 1,8 procent. Det leder till att premiepensionens andel av den allmänna pensionen blir större än vad som motsvaras av dess avgifter.¹⁶ För de yngsta årskullarna uppgår premiepensionen till cirka 12 procent av snittinkomsten och inkomstpensionen till omkring 41 procent.

Garantipensionen för dem som arbetat 30 år eller mer har redan från början endast marginell betydelse i basscenariot. Eftersom garantipensionen antagits vara konstant i fasta priser minskar dess betydelse i princip varje år i takt med att inkomsterna växer. Balanseringen medför dock periodiska avsteg från denna tendens.

En årskulls pensionsnivå i förhållande till genomsnittsinkomsten vid 65 år påverkas av om balanseringen är aktiverad. Balanseringsperioden som inleds 2010 påverkar därmed pensionsnivåerna vid 65 år, särskilt för årskullarna födda 1946–1949. Deras pensionsnivåer vid 65 år kommer att vara cirka 3 procent lägre i förhållande till genomsnittsinkomsten. Balanseringens negativa påverkan på den nybeviljade pensionen avtar därefter successivt och har helt upphört för dem som går i pension efter 2027.

I de optimistiska och pessimistiska scenarierna är tillväxten i genomsnittsinkomsten högre respektive lägre än i basscenariot. Så länge balanseringen inte aktiveras, förräntas (indexeras) inkomstpensionen med tillväxten i snittinkomsten och växer således i samma takt som denna. Förhållandet mellan pension och snittinkomst påverkas då inte av tillväxten, och pensionen i procent av inkomsten förblir oförändrad. Däremot blir naturligtvis inkomstpensionen lägre uttryckt i kronor vid lägre tillväxt respektive högre vid högre tillväxt.

Genomsnittspension vid 65 år i procent av genomsnittsinkomst, basscenario



Övriga beräkningsförutsättningar

Scenariernas antaganden gäller från och med 2012. För åren 2010 och 2011 gäller Konjunkturinstitutets prognos i december 2009. För fondavkastningen gäller dock scenariernas antaganden från och med 1 januari 2010.

Garantipensionen är prisindexerad, vilket innebär att de med lägst pensioner får allt lägre pension i förhållande till snittinkomsten och att skatteinnehållet i pensionsavgiften för låginkomsttagare minskar. Effekten över 75-årsperioden är mycket kraftig. Med 1,8 procent årlig ökning i snittinkomst är snittinkomsten 2084 nästan fyra gånger så stor som 2009. Mot slutet av beräkningsperioden är därför garantipensionen av helt marginell omfattning.

I och med att pensionsskulden indexeras med utgångspunkt från snittinkomstens tillväxt kan det förefalla onödigt att variera tillväxten i snittinkomst i scenarierna. Inkomstpensionssystemet är utformat för att anpassa pensionernas värde i förhållande till utvecklingen i snittinkomst. Eftersom intjänade pensionspoäng

indexeras med prisutvecklingen är dock inkomstpensionssystemet inledningsvis inte stabilt i förhållande till tillväxten i snittinkomst. Vidare har förhållandet mellan ökningen i snittinkomst och buffertfondavkastningen betydelse för inkomstpensionens finansiella utveckling. Avkastningens förhållande till tillväxten i snittinkomst har via premiepensionen också en betydelse för pensionsnivån. Buffertfonden bidrar i de tre scenarierna olika mycket till inkomstpensionens finansiering. I basscenariot överstiger buffertfondens avkastning tillväxten i snittinkomst med 1,45 procent (3,25-1,8). I det optimistiska scenariot överstiger avkastningen tillväxten i snittinkomst med 3,5 procent. I det pessimistiska scenariot är avkastningen lika med ökningen i snittinkomst.

I det optimistiska scenariot är premiepensionsavkastningen 3,5 procent högre än tillväxten i snittinkomst, 5,5 procent jämfört med 2,0 procent. Den förhållandevis höga premiepensionen som den höga avkastningen leder till kompenserar delvis för effekten av livslängdsökningen. Om pensionsåldern skulle stiga i takt med medellivslängden, skulle pensionsnivån ligga konstant på en nivå motsvarande cirka 70 procent för årskullarna födda mellan 1970 och 1990. I det optimistiska scenariot är balanstalet under 1,0 åren 2010 och 2011. Balanseringsperioden pågår till 2019 och påverkar därmed pensionsnivån vid 65 år för årskullarna 1945 till 1954. För dem födda 1945 är effekten 0,8 procent och för dem födda 1948 3,1 procent.

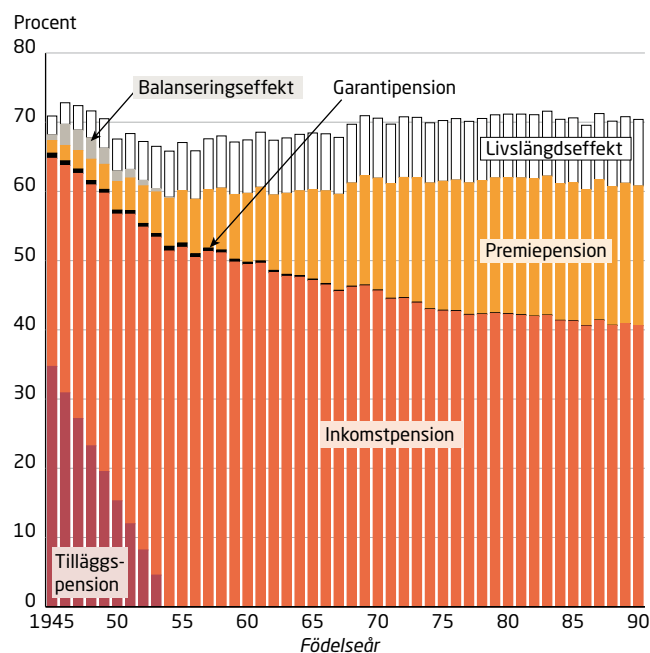
I det pessimistiska scenariot är tillväxten i snittinkomst 1,0 procent, vilket är 0,8 procent lägre än i basscenariot. Avkastningen är också lägre, 1 procent i stället för 3,25 procent. Den lägre avkastningen medför att premiepensionen blir lägre både i kronor och som andel av total pension. De i förhållande till basscenariot lägre inkomstgrundade pensionerna medför att garantipensionen får större betydelse.

I det pessimistiska scenariot befinner sig systemet i balansering under hela framskrivningsperioden och påverkar därmed pensionsnivån för samtliga årskullar. För årskullen född 1945 är pensionsnivån cirka 68 procent medan den för årskullen född 1990 är cirka 48 procent. Balanseringen innebär en minskning av den inkomstgrundade pensionsnivån med 1,9 procent för årskullen 1990 medan garantipensionen inneburit en ökning med 0,3 procent. Garantipensionen kompenserar delvis minskningen av inkomstpension vid negativ utveckling. Det innebär att staten finansierar en del av denna minskning. Vid förlopp som medför krympande samhällsekonomiska resurser ökar därmed det inkomstomfördelande inslaget i det allmänna pensionssystemet.

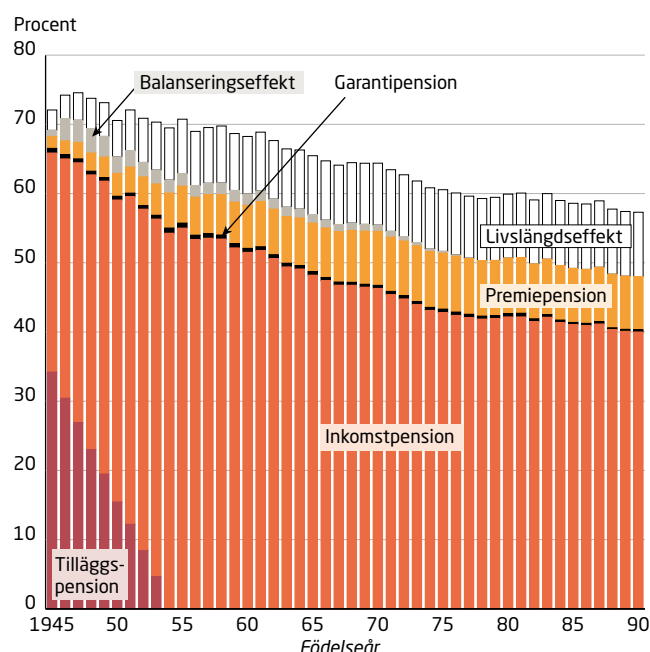
Livslängdseffekt och behövlig pensionsålder

I tabellen jämförs effekten av en förväntad fortsatt ökning av medellivslängden jämfört med de födda 1930, som var 65 år vid tidpunkten för beslutet om principerna för reformeringen av pensionssystemet. SCB antar att medellivslängden fortsätter att öka ganska kraftigt framöver. Detta medför att den förväntade genomsnittliga återstående livslängden vid 65 års ålder ökar från 17 år och 5 månader för personer födda 1930¹⁷ till 22 år och 2 månader för personer födda 1990. Detta motsvarar en ökning av den förväntade medellivslängden med 4 år och 9 månader för årskull 1990 relativt för dem födda 1930. Om de som är födda 1990 ska ha samma månatliga pensionsnivå som de födda 1930 måste en del

Genomsnittspension vid 65 år i procent av genomsnittsinkomst, optimistiskt scenario



Genomsnittspension vid 65 år i procent av genomsnittsinkomst, pessimistiskt scenario



¹⁷ Inga delningstal har fastställts för årskull 1930 vars ingångspensioner beräknades helt enligt ATP-systemets regler.

av denna förväntade förlängning av återstående livslängd vid 65 år bestå av ytterligare arbete. För årskullen född 1990 måste arbetslivet förlängas med 3 år och 3 månader för att denna årskull ska få samma pensionsersättningsnivå som de födda 1930. Samtidigt kommer de födda 1990 att trots den högre pensionsåldern kunna se fram emot att vara pensionärer 1 år och 11 månader längre än de födda 1930.

En av de första årskullarna som hade 65 år som pensionsålder var de som är födda 1911. De fyllde 65 år 1976, det år den allmänna pensionsåldern sänktes från 67 till 65 år. De hade då en förväntad tid som pensionär på ungefär 16 år, det vill säga cirka 1 år och 6 månader kortare tid än årskullen födda 1930.

Medellivslängden och pensionsåldern*

Årskull född år	...fyller 65 år	Förväntad livslängd vid 65	Behövlig pensionsålder	Tid som pensionär**	... jämfört med årskull 1930
1930	1995	82 år 5 mån	65 år	17 år 5 mån	0
1940	2005	83 år 7 mån	65 år 11 mån	17 år 11 mån	+6 mån
1945	2010	84 år 2 mån	66 år 3 mån	18 år 3 mån	+10 mån
1950	2015	84 år 7 mån	66 år 6 mån	18 år 5 mån	+1 år
1955	2020	85 år 1 mån	66 år 10 mån	18 år 7 mån	+1 år 2 mån
1960	2025	85 år 6 mån	67 år 1 mån	18 år 9 mån	+1 år 4 mån
1965	2030	85 år 10 mån	67 år 4 mån	18 år 11 mån	+1 år 6 mån
1970	2035	86 år 2 mån	67 år 7 mån	19 år	+1 år 7 mån
1975	2040	86 år 6 mån	67 år 10 mån	19 år 1 mån	+1 år 8 mån
1980	2045	86 år 9 mån	68 år	19 år 2 mån	+1 år 9 mån
1985	2050	86 år 11 mån	68 år 1 mån	19 år 4 mån	+1 år 11 mån
1990	2055	87 år 2 mån	68 år 3 mån	19 år 4 mån	+1 år 11 mån

* Beräkningarna visar behövlig pensionsålder om det nya systemets regler skulle gälla fullt ut. Därmed överskattas behövlig pensionsålder för årskullarna födda 1940-1950.

** Tiden som pensionär är beräknad som återstående förväntade livslängd vid behövlig pensionsålder.

Något om pensionsnivå och ersättningsgrad

Det finns många metoder att beräkna ersättningsnivån i en pensionsordning. Den inkomst som den beräknade pensionen jämförs med kan definieras på olika sätt och det finns många möjliga urval av individer att göra beräkningar för.

Vilken inkomst som den beräknade pensionen är lämplig att jämföras med är beroende av vilken inkomstprofil som använts vid beräkningen. Används en rak inkomstprofil¹⁸ är det naturligt att jämföra pensionens storlek med den inkomst som personen hade året före pensioneringen.

Om en konkav inkomstprofil¹⁹ används vid beräkningen blir frågan om vilken inkomst pensionen bör jämföras med svårare. Beräknas ersättningsgraden genom att jämföra pensionen med det sista årets inkomster finns en risk för att en sådan beräkning ger en ersättningsgrad som kan anses vara missvisande hög. Ett sätt att hantera problemet är att jämföra pensionen med den genomsnittliga inkomsten ett antal år före pensioneringen. Vanligt är då att använda genomsnittsinkomsten i åldrarna 60–64 år.

Vid beräkningarna av pensionsnivån i det här kapitlet har frågan om vilken inkomst som 65-årspensionen ska jämföras med hanterats annorlunda. Här jämförs pensionen med genomsnittsinkomsten för alla personer i beräkningen som är 16–64 år. Ett skäl till detta är att det minskar pensionsnivåns känslighet för antaganden om inkomstprofilens utseende. Den valda jämförelseinkomsten har däremot den uppenbara

¹⁸ Med rak inkomstprofil menas att inkomsten för alla åldrar i arbetskraften växer i takt med den allmänna inkomstutvecklingen fram till pensionsåldern. En rak profil innebär att alla personer varje år antas ha en och samma inkomstutveckling fram till pensionen.

¹⁹ Med en konkav inkomstprofil kommer varje åldersgrupp få en åldersspecifik inkomstutveckling varje år fram till pension. I normalfallet ökar inkomsterna snabbare i början av arbetslivet och inkomsterna sjunker från omkring 57 års ålder. En förklaring till minskningen är att i dessa åldrar minskar årsarbetstiden, vilket kan ses som en förberedelse för övergången till pension.

bristen att den pensionsnivå som beräknas i princip inte säger någonting om den inkomstförändring som kan förväntas vid övergången till pension. Här används därför begreppet pensionsnivå för att peka på att det som beskrivs inte är ersättningsgrader.

Att måttet pensionsnivå i princip inte ger information om inkomstförändringen vid övergång till pension hindrar inte att det i praktiken ändå ger sådan information. Det beror på att genomsnittlig pensionsgrundande inkomst (PGI) för personer 16–64 år mycket nära överensstämmer med genomsnittlig PGI för personer 60–64 år. Det spelar ingen större roll för resultatet vilken definition som används. Således ligger den pensionsnivå som beräknats här nära den ersättningsgrad som skulle ha blivit resultatet om den genomsnittliga inkomsten varje person hade vid åldern 60–64 år använts som jämförelseinkomst. Skulle däremot inkomsten vid 64 års ålder användas som jämförelseinkomst skulle ersättningsgraderna öka i förhållande till de pensionsnivåer som redovisas här.

I redovisningen av pensionsnivåerna exkluderas de personer som vid 65 års ålder har färre än 30 år med en inkomst om minst ett inkomstbasbelopp vid beräkningen av genomsnittspension och genomsnittsinkomst. Detta för att pensionsnivån ska spegla förhållandena för dem som tillbringar större delen av sitt yrkesverksamma liv i denna pensionsordning.

Ytterligare en fråga att ta ställning till är om inkomster som inte är försäkrade i det allmänna pensionssystemet ska vara med i beräkningen av jämförelseinkomsten eller inte. Här har vi valt att bara ha med de inkomster som är försäkrade i det allmänna pensionssystemet. Av alla pensionsgrundande inkomster i Sverige ligger cirka 10 procent över intjänandetaket om 8,07 inkomstbasbelopp. Lägg inkomster över inkomsttaket till jämförelseinkomsten bestämd som genomsnittlig PGI för personer med PGI i åldrarna 16–64 år, ökar denna med 11 procent. Det sänker pensionsnivån med cirka 10 procent.

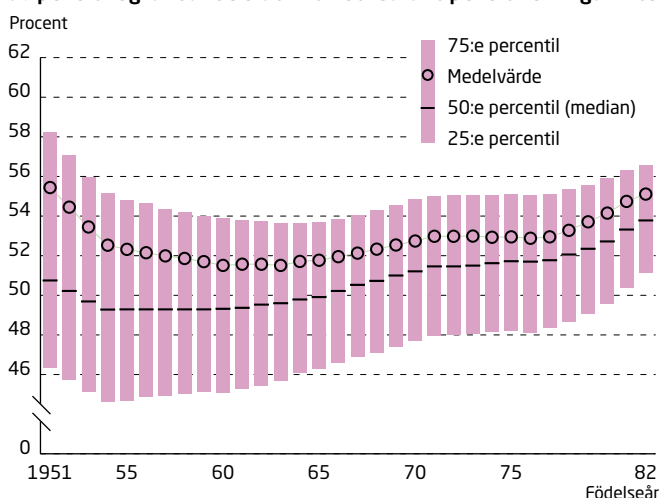
Här jämförs bruttopensioner med bruttoinkomster. År 2007 infördes skattereduktion för förvärvsarbete, vilket innebär att det inte längre är samma skatt på pension och den större delen av de inkomster som ingår i pensionsgrundande inkomster. År 2008 och 2009 infördes förstärkta jobbskatteavdrag. En skattelättnad i form av förhöjt grundavdrag infördes 2009 för pensionärer. I de pensionsgrundande inkomsterna under inkomsttaket är cirka 94 procent inkomster av förvärvsarbete. Införandet av skatteavdragen medför att pensionsnivån sjunker med cirka 2,8 procent, om skillnaden i beskattning mellan olika inkomsttyper beaktas.

I det orange kuvertet görs varje år pensionsprognoser för varje försäkrad med utgångspunkt från individens faktiskt intjänade pensionsrätt. När kuvertet skickas i februari/mars finns inkomstuppgifter fram till och med kalenderåret två år före det år kuvertet skickas. 2010 års kuvert utgick således från alla inkomster varje individ intjänat till och med 2008. I prognosen tas hänsyn till balanseringen 2010, men inte till balanseringen för kommande år. Prognosen beräknas med 0 och 2 procents tillväxt för kommande år.

Ersättningsgrad har beräknats utifrån dessa prognoser genom att varje individs pensionsprognos vid 65 års ålder i alternativet med 0 procent tillväxt, exklusive eventuell garantipension, divideras med samma individs pensionsgrundande inkomst år 2008²⁰. Ett genomsnitt för varje årskull mellan födelseår 1950 och 1981 har därefter beräknats genom att summera alla ersättningsgrader och dividera med antalet individer i årskullen.

²⁰ För personer som inte hade någon inkomst detta år kan inte någon ersättningsgrad beräknas och de har uteslutits från beräkningen. Personer med ersättningsgrad större än 150 procent har också uteslutits ur beräkningen. Detta för att så höga kompensationsgrader oftast beror på så låg inkomst att den vanligen är tillfällig.

Orange kuvertets ersättningsgrader - allmän pension vid 65 år i procent av pensionsgrundande slutinkomst. Garantipensionen ingår inte



Källa: 3 535 094 individuella prognoser i orange kuvertet 2010

Både antagandena bakom denna beräkning och metoden som använts skiljer sig på väsentliga punkter från den som används i beräkningen av pensionsnivåerna i tabellen på sidan 27 samt i de tre stapeldiagrammen. I beräkningen av pensionsnivå är jämförelseinkomsten snittinkomsten under intjänandetaket för personer i ålder 16–64 år respektive år. I diagrammet ovan är jämförelseinkomsten inkomsten under intjänandetaket 2008 för respektive individ – vilket motsvarar prognostiserad slutinkomst eftersom ingen reallönetillväxt antas. För unga individer, med få intjänandeår innebär detta att ersättningsgraden beräknats med en nära nog rak löneprofil. För personer som är relativt nära pensionsålder beräknas pensionen med de faktiska inkomster personerna haft – vilket i genomsnitt innebär en konkav profil.

De höga ersättningsgraderna för de äldsta årskullarna förklaras delvis av att deras egna inkomster, som här används som jämförelseinkomst, har börjat sjunka. Det ger högre ersättningsgrad med den metod som här används. En ytterligare förklaring är att årskullarna födda 1951–1953 får 15, 10 respektive 5 procent av sin pension beräknad med de i genomsnitt mer förmånliga ATP-reglerna. Att spridningen i ersättningsgrad minskar för varje yngre årskull förklaras av att beräkningen blir mer fiktiv och rak för varje yngre årskull. Den svaga ökningen av ersättningsgraderna från och med årskullarna födda vid mitten på 1950-talet förklaras av att premiepensionen har större betydelse för dessa årskullar. Den antagna överavkastningen om 3,5 procent och att livslängden antas öka i lägre takt gör att ersättningsgraden (medianen) vänder svagt uppåt från årskull 1955.

Garantipension och dess omfattning

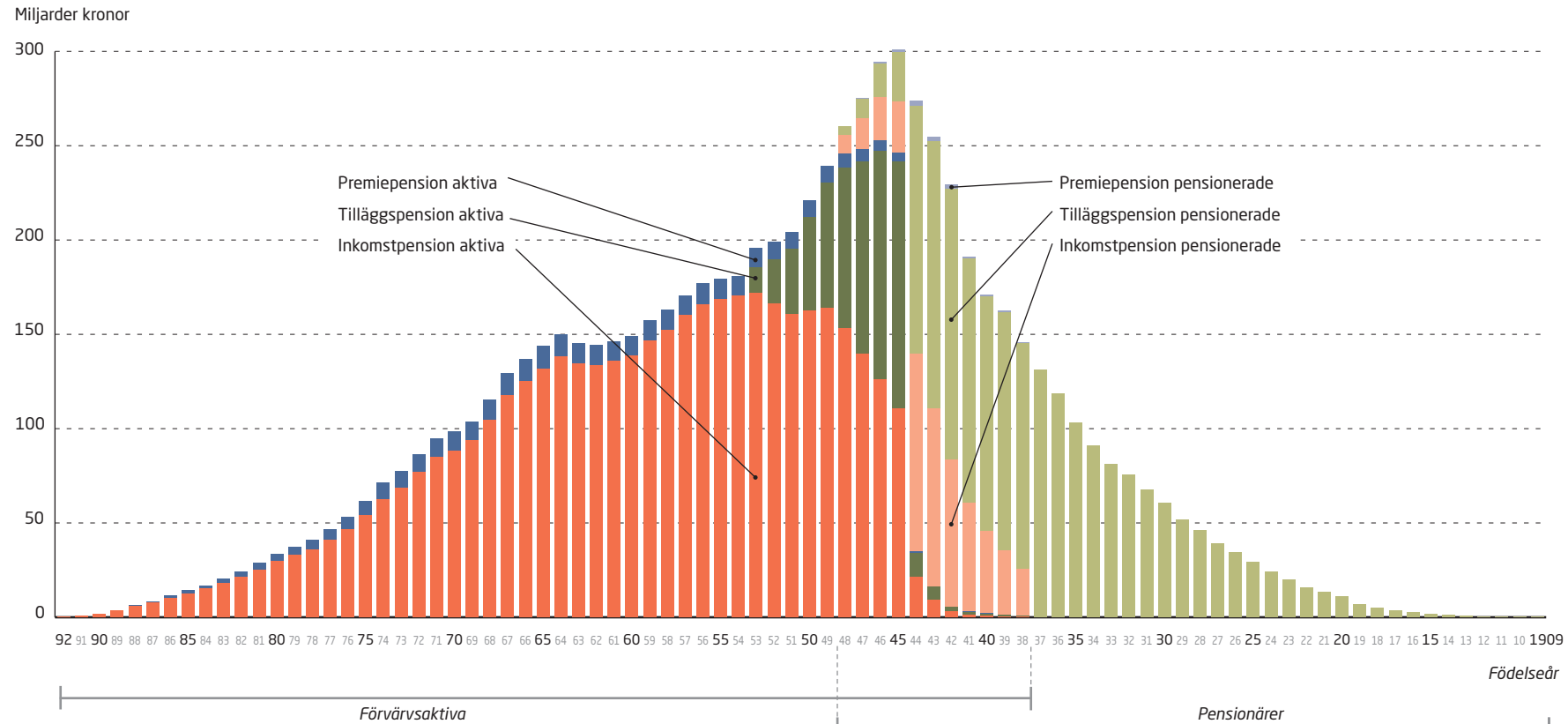
Garantipensionen och inkomstpensionen fungerar delvis som kommunicerande kärn på fler sätt än via balanseringen. För en ogift person är garantipensionen bortreducerad vid en inkomstpension på 131 500 kronor. Garantipensionens betydelse minskar med antalet år med förvärvsarbete. Detta visas i några räkneexempel.

För en man född 1980, med en genomsnittlig förvärvsinkomst²¹ för män och noll procents reallönetillväxt, krävs det 38 arbetade år för att få en inkomstpension som är tillräckligt hög så att garantipensionen är bortreducerad. En kvinna född samma år, med en genomsnittlig förvärvsinkomst för kvinnor och noll procents reallönetillväxt, har först efter 40 år arbetat ihop en lika hög inkomstpension.

Med basscenarioets reallönetillväxt på 1,8 procent per år sjunker antalet år som krävs för att komma över garantipensionsgränsen. För ogifta födda 1980 krävs det 20 år för män och 24 år för kvinnor. Under de senaste 15 åren har reallönetillväxten i snitt per år varit drygt 2 procent.

²¹ Detta motsvarar ungefär 347 000 kronor för män och 288 000 kronor för kvinnor i åldersintervallet 25–34 år. Uppgift från HEK 2007, SCB, för heltidsanställda uppskriven med timlönutvecklingen till 2009.

Total pensionskuld per 31 december 2009

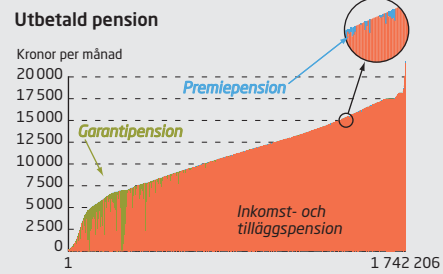


Pensionskuld till aktiva

Inkomstpensionskuld till aktiva utgörs av summan av respektive årskulls pensionsbehållningar den 31 december 2009 med tillägg för en uppskattning av summan av pensionsrätter för 2009. För mer information se not 14 tabell A samt bilaga B avsnitt 4.

Tilläggs pensionskuld till aktiva beräknas i Pensionsmyndighetens pensionsmodell. En beräkning görs av varje årskulls tilläggspension det år de fyller 65 år. Det beräknade årsbeloppet multipliceras med respektive årskulls ekonomiska delningstal och nuvärdesberäknas. För mer information se not 14 tabell B samt bilaga B avsnitt 4.

Premiepensionskuld till aktiva utgörs av summan av respektive årskulls fondtillgångar den 31 december 2009.



I diagrammet är utbetalningarna av den allmänna pensionen i december månad 2009 för samtliga pensionärer födda 1944 eller tidigare ställda i storleksordning (1 742 206 stycken).

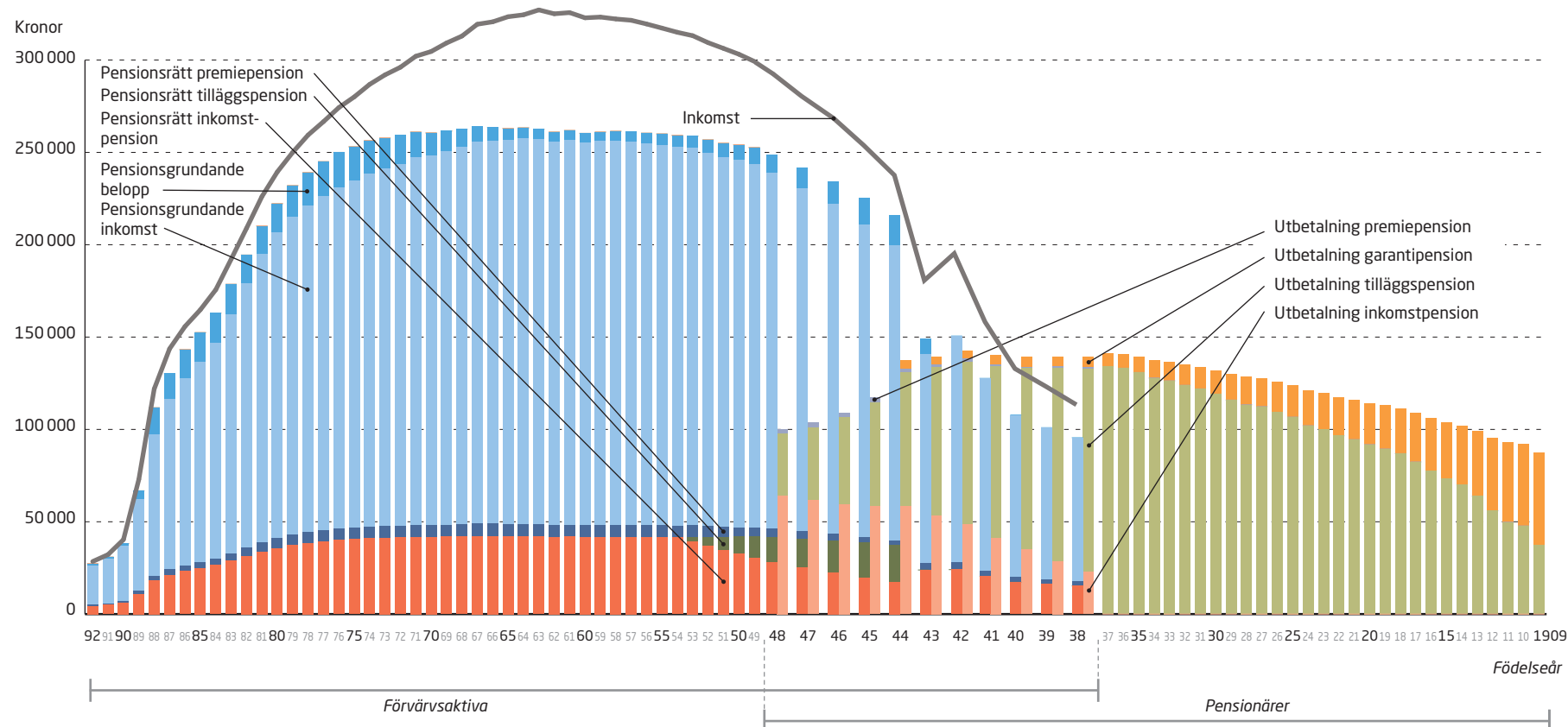
Av pensionärerna har omkring 42 procent någon garantipension. Totalt stod garantipensionen för omkring 7 procent av pensionsutbetalningarna.

Intjänande av pensionsrätt

Uppgifter om inkomst och pensionsrätter är hämtade ur Försäkringskassans intjänanderegister och avser genomsnittsbelopp för samtliga försäkrade med positivt intjänande under 2008. För summa intjänad pensionsrätt under 2008, se resultat- och balansräkning för inkomst- respektive premiepension.

Med inkomst avses inkomst av anställning och annat förvärsarbete samt transferringar. Inkomsten visas före avdrag för allmän pensionsavgift och för personer med en inkomst över inkomstgolvet (42,3 procent av prisbasbeloppet).

Genomsnittligt intjänande av pensionsrätt och utbetald pension

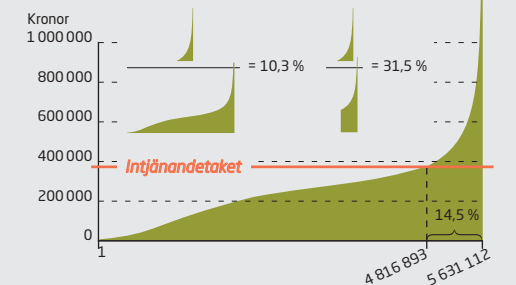


Pensionskuld till pensionerade

Pensionskuld till pensionerade avseende tilläggs pension och inkomst-pension beräknas på samma sätt. Summan av respektive årskulls pensionsutbetalningar i december 2009 multipliceras med tolv och detta årsbelopp multipliceras med ett treårssnitt av det ekonomiska delningstalet. För mer information se not 14 tabell C samt bilaga B avsnitt 4.

Premiepensionskuld till pensionerade är skattad utifrån summan av respektive årskulls premiepensionsutbetalningar i december 2009 multiplicerade med tolv och med delningstal för premiepension.

Förvärsinkomster

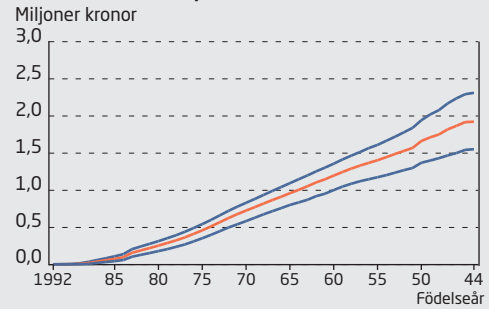


Förvärsinkomster upp till intjänandetaket 8,07 inkomstbasbelopp ligger till grund för den allmänna pensionen. I diagrammet är förvärsinkomster 2008 ställda i storleksordning.

Utbetald pension

Uppgifter om utbetald pension är hämtade från Försäkringskassans utbetalningsregister och avser genomsnittsbelopp för samtliga pensionärer som fått en utbetald pension under 2009. För summa utbetald inkomst- och premiepension se not 2.

Pensionsskuld till personer 17-65 år

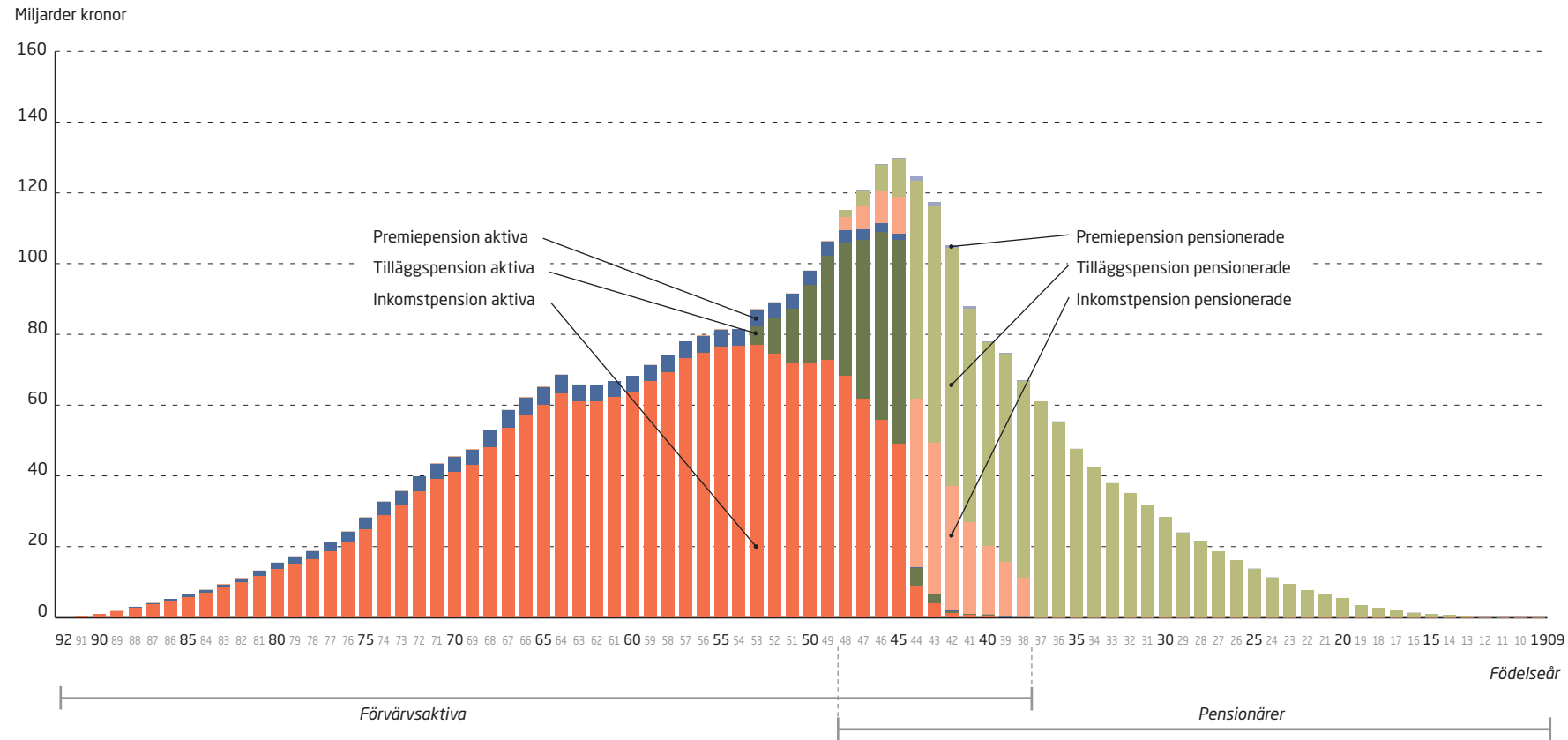


Den röda kurvan representerar medianen. Medianen är det mittersta värdet av de värden som lagts i ordning från det lägsta till det högsta. Övriga kurvor markerar värdena för 25:e respektive 75:e percentilen, det vill säga den översta kurvan visar det värde på pensionstillgången* som 25 procent av de försäkrade överskrider och den understa kurvan visar det värde på pensionstillgången som 25 procent av de försäkrade underskrider.

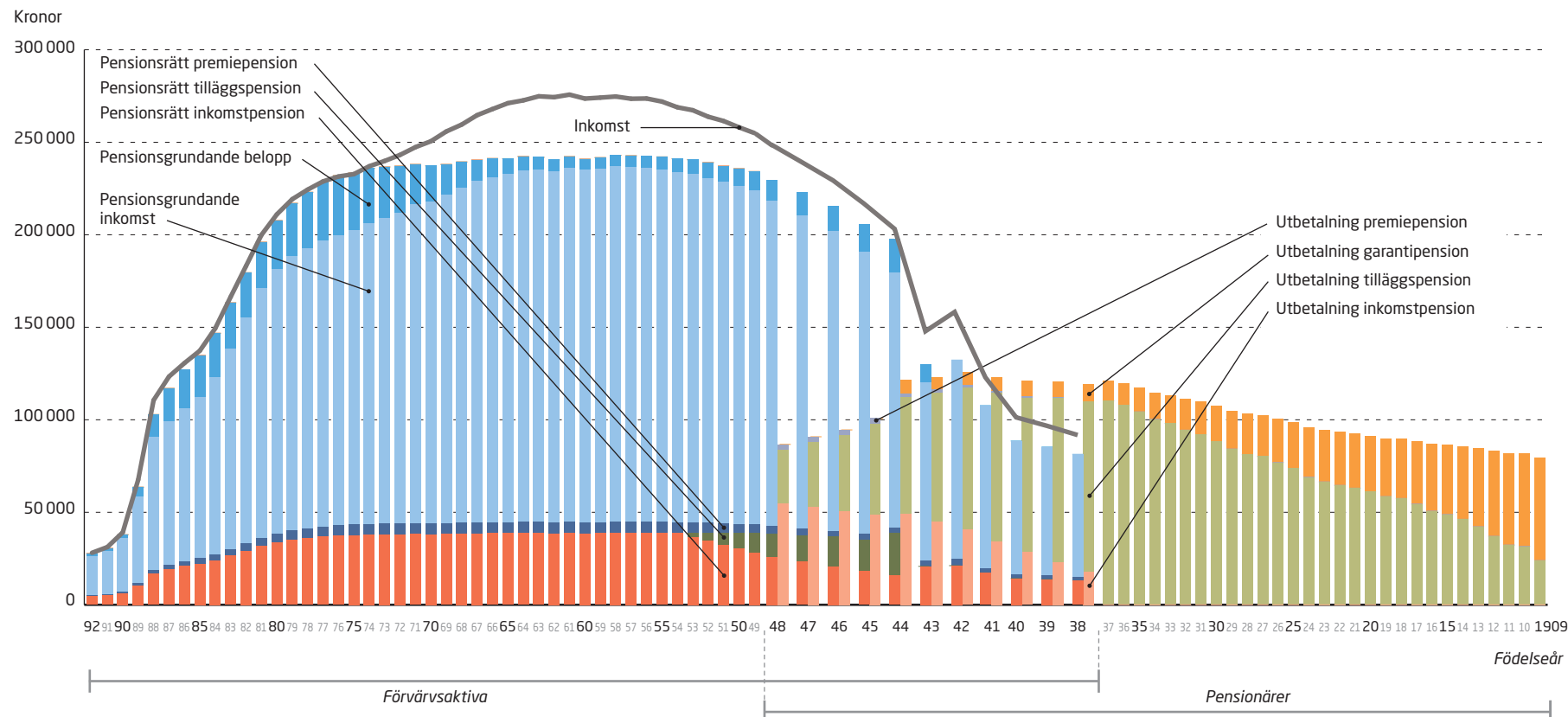
Medianvärdet på pensionstillgången för en kvinnlig intjänare på 44 år är cirka 961 000 kronor. Vid samma ålder har 25 procent en pensionstillgång som överstiger cirka 1 096 000 kronor och 25 procent en pensionstillgång som understiger cirka 803 000 kronor.

* Individens pensionsbehållning är lika med systemets pensionsskuld.

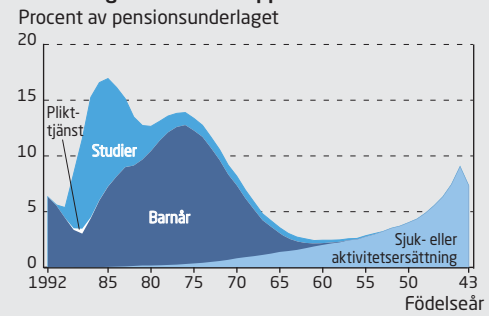
Total pensionsskuld per 31 december 2009, kvinnor



Genomsnittligt intjänande av pensionsrätt och utbetald pension, kvinnor

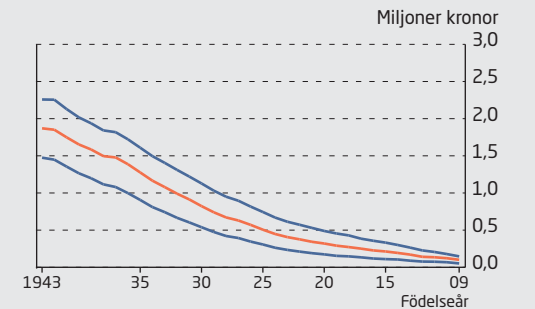


Pensionsgrundande belopp



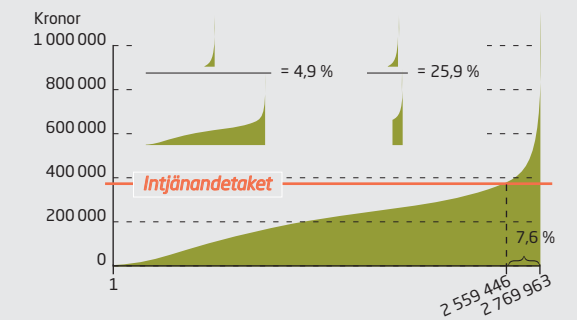
Pensionsgrundande belopp ger pensionsrätt under speciella skeden i livet, som till exempel vid vård av små barn och vid plikt-tjänstgöring. Intjänandeår 2008 stod pensionsgrundande belopp för 7,1 procent av pensionsunderlaget för kvinnor. Den största delen, 3,9 procent, stod pensionsgrundande belopp för barnår för.

Pensionsskuld till personer 66 år eller äldre



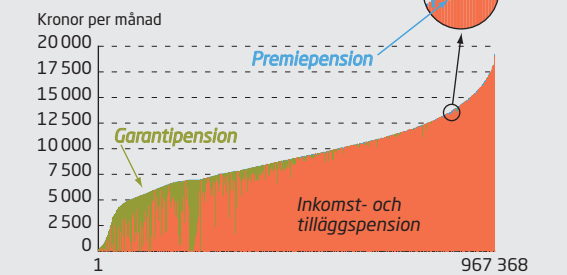
25 procent av de kvinnliga pensionärerna har en pensionstillgång som överstiger cirka 2 258 000 kronor vid 66 års ålder. Medianan vid samma ålder är 1 870 000 kronor och 25 procent har en pensionstillgång som understiger 1 475 000 kronor. För en pensionär på 76 år har motsvarande uppgifter minskat till 1 405 000 kronor, 1 079 000 kronor och 742 000 kronor.

Förvävsinkomster



Förvävsinkomster upp intjänandetaket 8,07 inkomstbasbelopp ligger till grund för den allmänna pensionen. I diagrammet är kvinnors förvävsinkomster 2008 ställda i storleksordning.

Utbetald pension

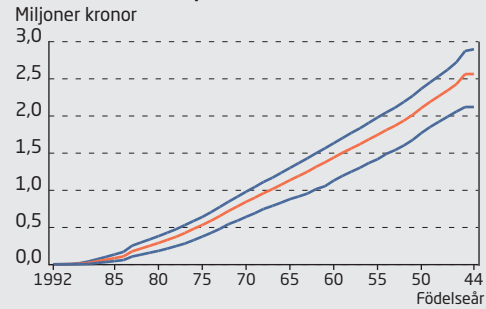


I diagrammet är utbetalningarna av den allmänna pensionen i december månad 2009 för kvinnliga pensionärer födda 1944 eller tidigare ställda i storleksordning (967 368 stycken).

Av de kvinnliga pensionärerna har omkring 63 procent någon garantipension. Totalt stod garantipensionen för omkring 14 procent av pensionsutbetalningarna till kvinnliga pensionärer.

Änkepension ingår inte i diagrammet. Hade änkepension ingått skulle pensionerna, särskilt de lägsta, ökat betydligt.

Pensionsskuld till personer 17-65 år

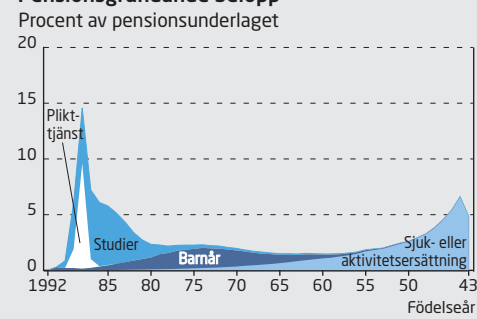


Den röda kurvan representerar medianen. Medianen är det mittersta värdet av de värden som lagts i ordning från det lägsta till det högsta. Övriga kurvor markerar värdena för 25:e respektive 75:e percentilen, det vill säga den översta kurvan visar det värde på pensionstillgången* som 25 procent av de försäkrade överskrider och den understa kurvan visar det värde på pensionstillgången som 25 procent av de försäkrade underskrider.

Medianvärdet på pensionstillgången för en manlig intjänare på 44 år är cirka 1 136 000 kronor. Vid samma ålder har 25 procent en pensionstillgång som överstiger cirka 1 301 000 kronor och 25 procent en pensionstillgång som understiger cirka 881 000 kronor.

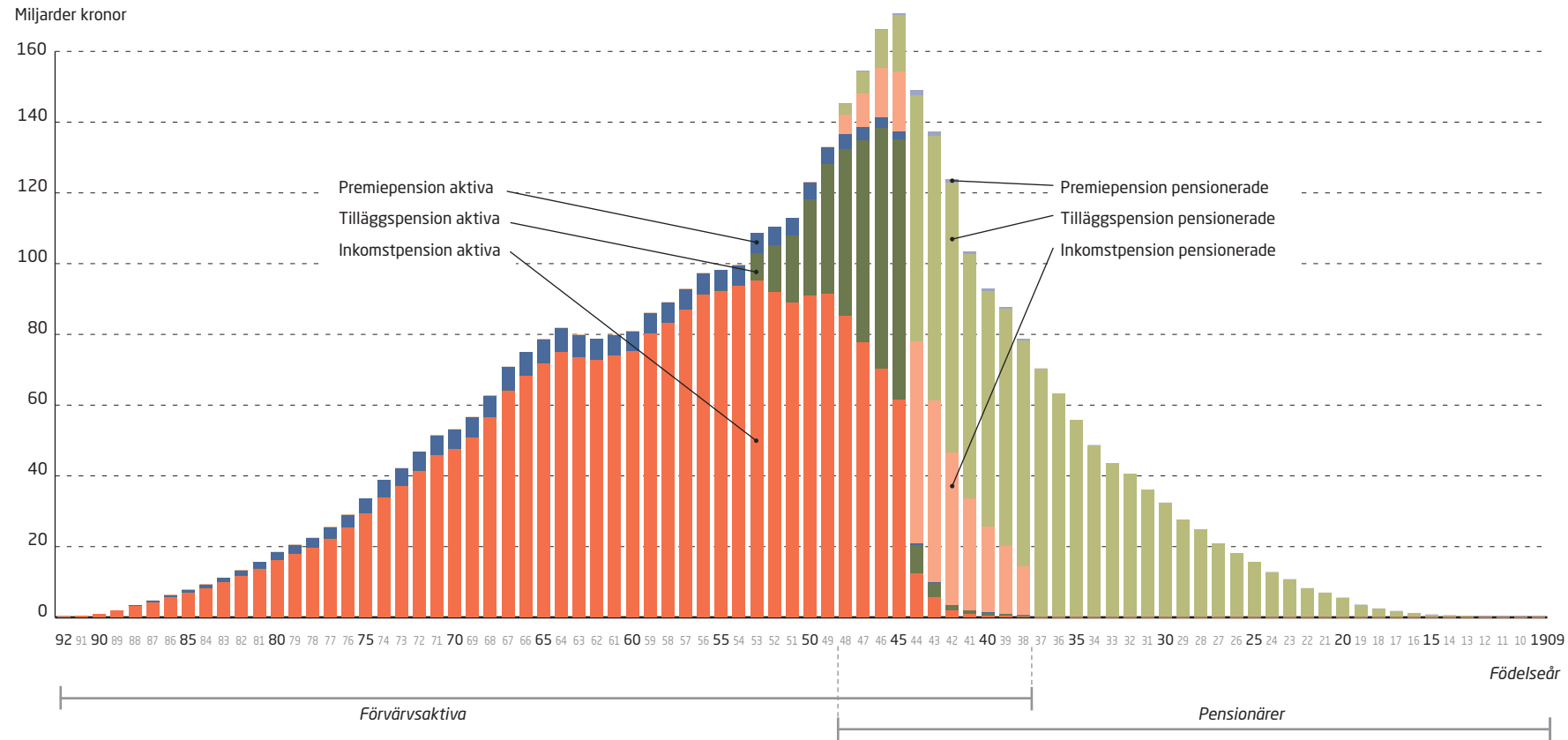
* Individens pensionstillgång är lika med systemets pensionsskuld.

Pensionsgrundande belopp

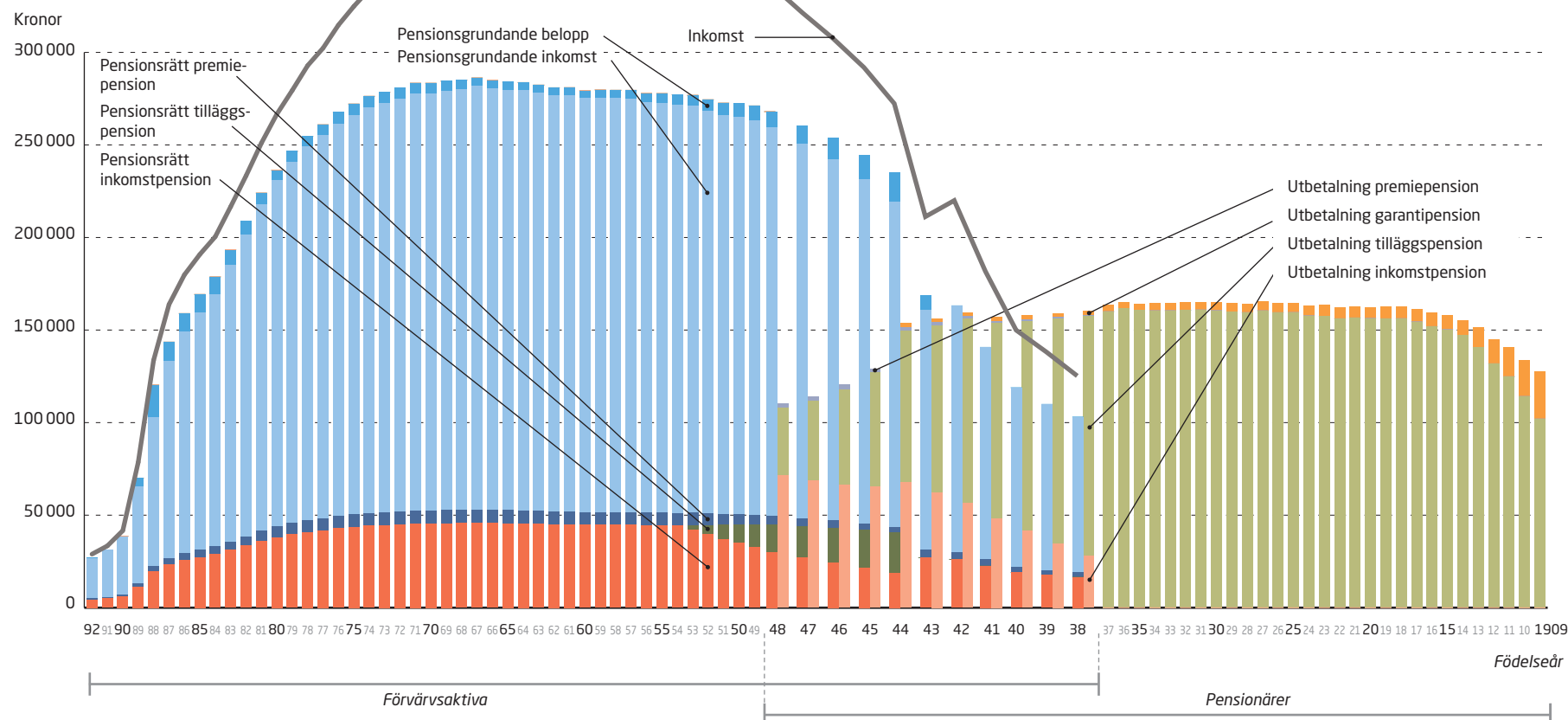


Pensionsgrundande belopp ger pensionsrätt under speciella skeden i livet, som till exempel vid vård av små barn och vid plikt-tjänstgöring. Intjänandeår 2008 stod pensionsgrundande belopp för 2,6 procent av pensionsunderlaget för män. Den största delen, 1,2 procent, stod pensionsgrundande belopp för sjuk- eller aktivitetsersättning för.

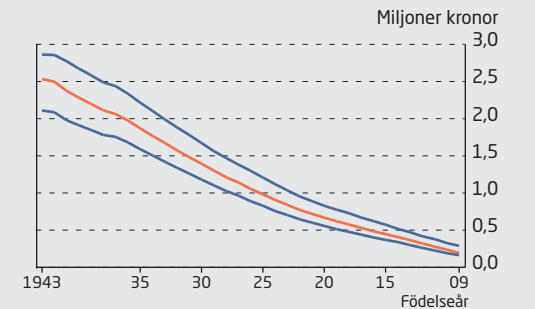
Total pensionsskuld per 31 december 2009, män



Genomsnittligt intjänande av pensionsrätt och utbetald pension, män

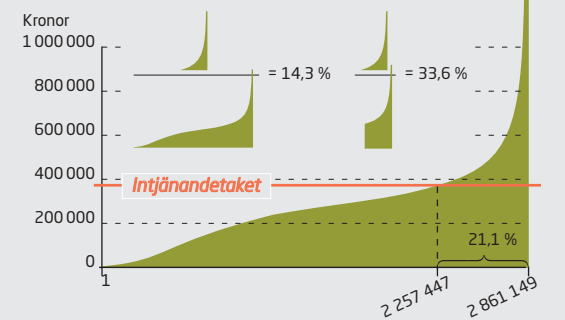


Pensionsskuld till personer 66 år eller äldre



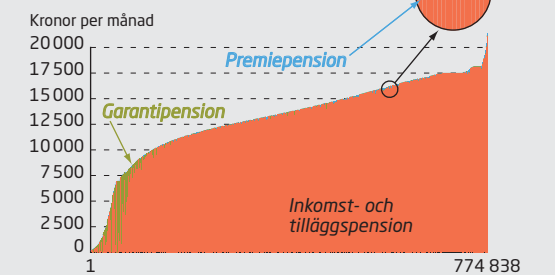
25 procent av de manliga pensionärerna har en pensionstillgång som överstiger cirka 2 862 000 kronor vid 66 års ålder. Medianan vid samma ålder är 2 533 000 kronor och 25 procent har en pensionstillgång som understiger 2 110 000 kronor. För en pensionär på 76 år har motsvarande uppgifter minskat till 1 991 000 kronor, 1 674 000 kronor och 1 421 000 kronor.

Förvävsinkomster



Förvävsinkomster upp till intjänandetaket 8,07 inkomstbasbelopp ligger till grund för den allmänna pensionen. I diagrammet är mäns förvävsinkomster 2008 ställda i storleksordning.

Utbetald pension



I diagrammet är utbetalningarna av den allmänna pensionen i december månad 2009 för manliga pensionärer födda 1944 eller tidigare ställda i storleksordning (774 838 stycken).

Av de manliga pensionärerna har omkring 17 procent någon garantipension. Totalt stod garantipensionen för omkring 2 procent av pensionsutbetalningarna till manliga pensionärer.

Dina pensionskonton

Förändringar på dina konton under 2009 i kr	Inkomstpension	Premiepension
Värde 2008-12-31	690 665	37 847
Insatt pensionsrätt för 2008	+ 30 966	+ 5 026
Arvsvinst	+ 2 160	+ 106
Administrationsavgift	- 130	- 73
Värdeförändring	- 9 655	+ 13 068
Värde 2009-12-31 **	689 403	55 730 *

* Här ingår värdeförändring i fonderna samt ränta på pensionsrätten för 2008.

** Att utgående värde inte överensstämmer med summan ovan beror bland annat på taxeringsändringar och att det finns personer som tagit ut pension under året.

Din allmänna pension

Totalsumma på dina konton:

745 133 kr

Medelsvenssons kuvert

Från den 1 januari 2010

tar Pensionsmyndigheten över all
hantering av pensioner från Försäkringskassan
och Premiepensionsmyndigheten, PPM

www.pensionsmyndigheten.se
Kundservice 0771-776 776

Returadress: 105 85 Stockholm

Medelsvenssons, Box 20190, 100 05 Stockholm

Allas pensionskonton

Förändringar under 2009 i kr *	Inkomstpension	Premiepension
Värde 2008-12-31	4 166 149 000 000	233 333 000 000
Insatt pensionsrätt för 2008	+ 186 791 000 000	+ 30 987 000 000
Arvsvinst	+ 13 029 000 000	+ 655 000 000
Administrationsavgift	- 786 000 000	- 447 000 000
Värdeförändring	- 58 238 000 000	+ 80 565 000 000
Värde 2009-12-31 ***	4 158 534 000 000	343 583 000 000 **

* Avrundat till närmaste miljon.

** Här ingår värdeförändring i fonderna samt ränta på pensionsrätten för 2008.

*** Att utgående värde inte överensstämmer med summan ovan beror bland annat på taxeringsändringar och att det finns personer som tagit ut pension under året.

Vår allmänna pension

Totalsumma av de orange kuverten:

4 502 117 000 000 kr

Summan av alla kuvert

Från den 1 januari 2010

tar Pensionsmyndigheten över all
hantering av pensioner från Försäkringskassan
och Premiepensionsmyndigheten, PPM

www.pensionsmyndigheten.se
Kundservice 0771-776 776

Returadress: 105 85 Stockholm

Totalsumman av de orange kuverten uttalas: fyra biljoner, femhundra två miljarder, etthundrasjutton miljoner kronor. Summabeloppen för inkomstpension återfinns i not 14 tabell A, där förändringen av pensionsskulden till aktiva redovisas. Motsvarande belopp för premiepension återfinns i resultaträkningen för premiepension.

ORANGE RAPPORT 2009

på 7 minuter

Trots stor värdetillväxt i AP-fonderna gjorde inkomstpensionssystemet en förlust på 79 miljarder kronor. Det samlade underskottet uppgår nu till 323 miljarder kronor eller 4,3 procent av pensionskulden. Underskottet föranleder fortsatt minskning av indexeringen genom balansering. Inom premiepensionssystemet har värdeutvecklingen under 2009 varit mycket stor, 81 miljarder eller 34,7 procent.

I det här avsnittet presenteras kortfattat utvecklingen av den allmänna pensionens båda inkomstgrundade delar - inkomstpensionen och premiepensionen - år 2009.

Inkomstpension

Inkomstpensionssystemet är ett fördelningssystem. Inbetalda pensionsavgifter används för att betala samma års pensioner. De över- eller underskott som uppstår när pensionsavgifterna är större eller mindre än pensionsutbetalningarna hanteras av buffertfonden.

Tillgångarna i systemet är värdet av framtida pensionsavgifter, kallad avgiftstillgången, och buffertfonden.

Avgiftstillgången beräknas genom att inbetalda pensionsavgifter multipliceras med den tid som en krona i genomsnitt förväntas ligga i pensionssystemet, omsättningstiden.

Pensionsskulden består dels av skulden till aktiva, dels av skulden till pensionerade. Skulden till aktiva är summan av slutraden i kontobeskederna i samtliga orange kuvert. Pensionsskulden till de pensionerade är summan av de pensioner som förväntas betalas ut till dagens pensionärer under återstoden av deras liv. Skulden förändras i huvudsak med den årliga indexeringen av pensionskontonas saldon och pensionerna. Indexeringen bestäms av förändringen av genomsnittsinkomsten i Sverige i kombination med balanstalet de år balanseringen är aktiverad.

Resultatet påverkas av ett stort antal samhälls-ekonomiska och demografiska faktorer. Kortsiktigt är sysselsättningens utveckling vanligen den viktigaste faktorn, men aktie- och obligationsmarknadernas påverkan på buffertfonden har också betydelse, framför allt vid stora förändringar. På lång sikt är demografiska faktorer viktigast.

Balanstalet mäter systemets finansiella ställning och beräknas som systemets tillgångar dividerat med pensionsskulden. Om balanstalet understiger 1,0000, det vill säga att pensionssystemets skulder överstiger tillgångarna, aktiveras den så kallade balanseringen för att säkerställa systemets långsiktiga balans. Balanseringen är en del av indexeringen och innebär att indexeringen av pensionerna och pensionsbehållningarna minskas. Pensionsskulden räknas därmed upp i långsammare takt och pensionssystemet stärks. Den lägre indexeringen pågår tills systemet åter är i finansiell balans. Eventuella överskott som uppstår efter att balanseringen har aktiverats används direkt för att så långt som möjligt öka indexeringen och på så vis återställa pensionernas värde.

Förändring av tillgångarna 2009. Under 2009 ökade buffertfonden, det vill säga Första–Fjärde och Sjätte AP-fonden, med 120 miljarder kronor, eller 17,0 procent. Buffertfondens positiva avkastning uppgick till 136 miljarder kronor, eller 19,3 procent. 2009 blev, så som prognostiserats, det första året sedan 1999 då fondernas utgifter, pensionsutbetalningar och administrationskostnader, översteg inbetalda pensionsavgifter till inkomstpensionssystemet. Skillnaden gav ett negativt bidrag på 16 miljarder kronor.

För första gången minskade avgiftstillgången – minus 115 miljarder kronor, eller 1,8 procent. Minskningen orsakades av både lägre avgiftsinkomster och sjunkande

KPI 2009. Även en förkortning av omsättningstiden bidrog till minskningen i avgiftstillgången. Genom den kraftiga värdeutvecklingen i AP-fonderna ökade ändå inkomstpensionens tillgångar med 5 miljarder kronor, eller 0,1 procent.

Förändring av pensionsskulden 2009. Pensionsskulden ökade med 84 miljarder kronor, eller 1,1 procent. Av ökningen stod indexeringen för 64 miljarder kronor, 0,9 procentenheter. Skulden till pensionerade påverkas av medellivslängdens förändring. Jämfört med 2008 har en 65-åringens genomsnittliga utbetalningstid (den ekonomiska medellivslängden) ökat med 40 dagar. Den längre förväntade utbetalningstiden medförde en skuldökning på 23 miljarder kronor. Årets pensionsutbetalningar översteg nyintjänade pensionsrätter och ATP-poäng, inklusive vissa justeringar, vilket minskade skulden med 4 miljarder kronor.

Årets resultat 2009. Årets resultat i inkomstpensionssystemet var –79 miljarder kronor. Pensionssystemets kapitalunderskott på 243 miljarder kronor från 2008 har under året växt till ett kapitalunderskott om 323 miljarder kronor. Årets negativa resultat förklaras huvudsakligen av minskningen i avgiftstillgången.

Finansiell ställning 31 december 2009. Den 31 december 2009 var tillgångarna 4,3 procent mindre än pensionsskulden. Systemets balanstal för 2011 har beräknats till 0,9549.

Flerårsöversikt

Miljarder kronor

	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Buffertfonden, medelvärde	811	821						
Buffertfonden	827	707	898	858	769	646	577	488
Avgiftstillgång	6 362	6 477	6 116	5 945	5 712	5 607	5 465	5 301
Summa tillgångar	7 189	7 184	7 014	6 803	6 490	6 253	6 042	5 789
Pensionsskuld	7 512	7 428	6 996	6 703	6 461	6 244	5 984	5 729
Över-/Underskott	-323	-243	18	100	28	9	58	60
Balanstal	0,9549	0,9826	1,0026	1,0149	1,0044	1,0014	1,0097	1,0105
Finansiell ställning*	0,9570	0,9672						

* Balanstal enligt tidigare definition (t.o.m. år 2007), det vill säga räknat enbart på buffertfondernas marknadsvärde 31 december respektive år.

År 2008 beräknades balanstalet för första gången till mindre än 1,0000. Även år 2009 har balanstalet, som beräknas utifrån den finansiella ställningen den 31 december 2009 och påverkar indexeringen års-skiftet 2010/2011, beräknats till mindre än 1,0000. Balanstalet är 0,9549 och kommer att minska indexeringen med 4,5 procent.

Känslighetsanalysen i tabellen visar effekten på balanstalet om en typ av underlag ändras, medan övriga underlag antas vara oförändrade.

Hur påverkas balanstalet av förändringar i underlagen?

Typ av underlag	Förändring i underlag	Förändring av balanstal
Avgiftsunderlag	+1 %	+0,6 %
Fondavkastning	+10 procentenheter	+0,4 %
Pensionsålder	+1 år	+2 %
Ålder för inträde på arbetsmarknaden	-1 år	+4 %

Premiepension

Premiepensionssystemet är ett fonderat system där pensionsspararna själva väljer i vilka fonder premiepensionspengarna ska placeras. Pensionen betalas ut genom att det ackumulerade kapitalet säljs av. Tillgångarna utgörs av pensionsspararnas placeringar i fonder. Pensionsskulden till aktiva och pensionerade för fondförsäkring är i huvudsak knuten till fondandelar. Förändringar i fondandelarnas värden påverkar direkt och lika mycket pensionsspararnas tillgångar i systemet. Pensionsskulden för traditionell försäkring är värdet av återstående garanterade utbetalningar. Värdet beräknas med antaganden om framtida avkastning, livslängder och driftskostnader. I premiepensionssystemet har i princip all in- och utbetalning till och från systemet och all värdeförändring samma påverkan på systemets tillgångar och skulder. Systemets resultat ska därför årligen vara i princip noll kronor. Att resultatet avviker från denna princip förklaras huvudsakligen av den traditionella livförsäkringen.

Pensionsspararnas intjänade pensionsrätter placeras i december året efter intjänandeåret. Pensionärernas fondinnehav ökar med de nya pensionsrätterna före årsomräkningen av utgående pensioner vilket i sin tur påverkar pensionsutbetalningen för kommande år.

Förändring av tillgångarna 2009. Premiepensionstillgångarna har under året ökat med 110 miljarder kronor. Ökningen består av nya pensionsrätter 30 miljarder kronor, värdeökning på fonderat kapital 81 miljarder kronor och pensionsutbetalningar -1 miljard kronor. Värdeutvecklingen under året har varit 34,7 procent. Den genomsnittliga kapitalvägda avkastningen i premiepensionssystemet har sedan de första inbetalningarna till systemet 1995 varit 3,2 procent per år.

Förändring av pensionsskulden 2009. Pensionsskulden ökade med 110 miljarder kronor 2009. Förändringen av pensionsskulden avser i princip samma nyintjänade pensionsrätter, positiva värdeförändring och utbetalning av pensioner som nämnts ovan.

Årets resultat 2009. Årets resultat uppgick till 547 miljoner kronor. Resultatet har, förutom ett positivt resultat från fondverksamheten på 106 miljoner kronor, påverkats av den traditionella försäkringen med 436 miljoner kronor, handeln med fondandelar via handelslagret med 39 miljoner kronor och av ett räntenetto med -34 miljoner kronor. Huvudorsaken till årets stora positiva resultat inom traditionell försäkring är i första hand utvecklingen på aktiemarknaderna.

Flerårsöversikt

Miljoner kronor

	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
Fondförsäkring	341 371	231 600	309 423	268 708	192 770	125 024	94 124
Traditionell försäkring	2 212	1 733	1 288	739	307	94	31
Summa försäkrings- tillgångar	343 583	233 333	310 711	269 447	193 077	125 118	94 155
Pensionsskuld	342 914	233 082	310 326	269 447	193 077	125 120	94 157
Årets resultat	547	-100	318	56	57	48	-109

Värdet på pensions-spararnas premie-pensionstillgångar uppgick den 31 december 2009 till 343 583 miljoner kronor. Värde-utvecklingen var 34,7 procent under 2009.

Inkomstgrundad ålderspension, resultat- och balansräkning

För hänvisningar till noter, se resultat- och balansräkning för inkomst- respektive premiepension.

Inkomst- och premiepension

Resultaträkning, miljoner kronor

Förändring av fondtillgångar	2009	2008	Förändring
Pensionsavgifter	233 699	233 258	441
Pensionsutbetalningar	-218 242	-200 014	-18 228
Avkastning på fonderat kapital	217 413	-300 253	517 666
Administrationskostnader	-2 066	-1 820	-246
Summa	230 804	-268 829	499 633
Förändring av avgiftstillgång			
Värdet av förändringen i avgiftsinkomst	-114 919	394 833	-509 752
Värdet av förändringen i omsättningstid	-507	-33 452	32 945
Summa	-115 426	361 381	-476 807
Förändring av pensionsskuld*			
Nya pensionsrätter och ATP-poäng	-244 497	-247 798	3 301
Pensionsutbetalningar	218 223	199 990	18 233
Indexering/värdeförändring	-144 453	-279 161	134 708
Värdet av förändringen i medellivslängd	-23 054	-27 044	3 990
Uppkomna arvsvinster	12 072	11 319	753
Fördelade arvsvinster	-13 684	-12 664	-1 020
Avdrag för administrationskostnader	1 233	1 379	-146
Summa	-194 160	-353 979	159 819
Årets resultat	-78 782	-261 427	182 645

* Negativ post (-) innebär att pensionsskulden ökar och positiv post () innebär att pensionsskulden minskar med angivet belopp.

Balansräkning, miljoner kronor

Tillgångar	31/12 2009	31/12 2008	Förändring
Fondtillgångar	827 069	707 087	119 982
Försäkringstillgångar	343 583	233 333	110 250
Övriga tillgångar	29 690	29 462	228
Avgiftstillgång	6 361 925	6 477 351	-115 426
Summa tillgångar	7 562 267	7 447 233	115 034
Skulder och resultat			
Ingående balanserat resultat	-244 673 *	16 782	-261 455
Årets resultat	-78 782	-261 427	182 645
Utgående balanserat resultat	-323 455	-244 645	-78 810
Pensionsskuld	7 854 606	7 660 889	193 717
Övriga skulder	31 116	30 989	127
Summa skulder och resultat	7 562 267	7 447 233	115 034

* Ingående balanserat resultat skiljer sig mot utgående balanserat resultat föregående år, se not 24.

Inkomstpension, resultat- och balansräkning

Resultaträkning, miljoner kronor

100 miljarder kronor

|+++++|

	Förändring av fondtillgångar	Not	2009	2008	Förändring
202 712	Pensionsavgifter	1	202 712	203 140	-428
-217 412	Pensionsutbetalningar	2	-217 412	-199 206	-18 206
	Avkastning på fonderat kapital	3	136 412	-193 931	330 343
	Administrationskostnader	4	-1 730	-1 388	-342
	Summa		119 982	-191 385	311 367
	Förändring av avgiftstillgång				
	Värdet av förändringen i avgiftsinkomst	5	-114 919	394 833	-509 752
	Värdet av förändringen i omsättningstid	6	-507	-33 452	32 945
	Summa		-115 426	361 381	-476 807
	Förändring av pensionsskuld*				
	Nya pensionsrätter och ATP-poäng	7	-213 510	-217 680	4 170
	Pensionsutbetalningar	2	217 393	199 182	18 211
	Indexering	8	-63 888	-385 378	321 490
	Värdet av förändringen i medellivslängd	9	-23 054	-27 044	3 990
	Uppkomna arvsvinster	10	11 417	10 656	761
	Fördelade arvsvinster	10	-13 029	-12 001	-1 028
	Avdrag för administrationskostnader	11	786	942	-156
	Summa		-83 885	-431 323	-347 438
	Årets resultat		-79 329	-261 327	181 998

* Negativ post (-) innebär att pensionsskulden ökar och positiv post () innebär att pensionsskulden minskar med angivet belopp.

Balansräkning, miljoner kronor

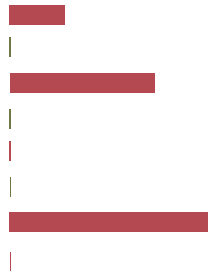
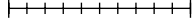
1000 miljarder kronor

|+++++|

	Tillgångar	Not	31/12 2009	31/12 2008	Förändring
	Fondtillgångar	12	827 069	707 087	119 982
	Avgiftstillgång	13	6 361 925	6 477 351	-115 426
	Summa tillgångar		7 188 994	7 184 438	4 556
	Skulder och resultat				
	Ingående balanserat resultat		-243 369	17 958	-261 327
	Årets resultat		-79 329	-261 327	181 998
	Utgående balanserat resultat		-322 698	-243 369	-79 329
	Pensionsskuld	14	7 511 692	7 427 807	83 885
	Summa skulder och resultat		7 188 994	7 184 438	4 556

Premiepension, resultat- och balansräkning

100 miljarder kronor

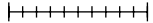


Resultaträkning, miljoner kronor

Förändring av fondtillgångar	Not	2009	2008	Förändring
Pensionsavgifter	1	30 987	30 118	869
Pensionsutbetalningar	15	-830	-808	-22
Avkastning på fonderat kapital	16	81 001	-106 322	187 323
Administrationskostnader	17	-336	-432	96
Summa		110 822	-77 444	188 266
Förändring av pensionsskuld*				
Nya pensionsrätter	18	-30 987	-30 118	-869
Pensionsutbetalningar	15	830	808	22
Värdeförändring	19	-80 565	106 217	-186 782
Uppkomna arvsvinster	20	655	663	-8
Fördelade arvsvinster	20	-655	-663	8
Avdrag för administrationskostnader	21	447	437	10
Summa		-110 275	77 344	-187 619
Årets resultat		547	-100	647

* Negativ post (-) innebär att pensionsskulden ökar och positiv post () innebär att pensionsskulden minskar med angivet belopp.

1000 miljarder kronor



Balansräkning, miljoner kronor

Tillgångar	Not	31/12 2009	31/12 2008	Förändring
Försäkringstillgångar	22	343 583	233 333	110 250
Övriga tillgångar	23	29 690	29 462	228
Summa tillgångar		373 273	262 795	110 478
Skulder och resultat				
Ingående balanserat resultat	24	-1 304	-1 176	-128
Årets resultat		547	-100	647
Utgående balanserat resultat	24	-757	-1 276	519
Pensionsskuld	25	342 914	233 082	109 832
Övriga skulder	26	31 116	30 989	127
Summa skulder		374 030	264 071	109 959
Summa skulder och resultat		373 273	262 795	110 478

Redovisningsprinciper

Inkomstpensionens tillgångar och skulder värderas i stort sett endast utifrån verifierbara händelser och transaktioner som föreligger vid värderingstillfället. Beräkningen av den så kallade avgiftstillgången följer principer som är särskilt framtagna för ett i huvudsak ofonderat pensionssystem.

Bestämmelser och riktlinjer

Pensionssystemets årsredovisning har upprättats i enlighet med 15 kap. 20 § lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension.

Det inkomstgrundade ålderspensionssystemet omfattar förmånerna inkomst-, tilläggs- och premiepension.²²

Inkomst- och tilläggspension är exempel på förmåner inom ett fördelningssystem. I fördelningssystem fonderas inte avgifterna utan dessa används i princip direkt för att finansiera pensionsutbetalningar. AP-fonderna är buffertfonder som hanterar skillnader mellan avgiftsinbetalningar och pensionsutbetalningar. Liksom på andra ställen i redovisningen används här benämningen inkomstpension för hela fördelningssystemet, det vill säga benämningen avser ofta också tilläggspension. Av lag (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension framgår att de redovisade tillgångarna i fördelningssystemet utgörs av avgiftstillgången och värdet av tillgångarna hos Första–Fjärde och Sjätte AP-fonderna. Formler för beräkning av inkomstpensionens avgiftstillgång och pensionsskuld återfinns i förordning (2009:1247) om beräkning av balanstal. Dessa formler återges även i bilaga B.

Premiepensionen är ett fullfonderat system där avgifterna investeras och pensionen utbetalas genom att det ackumulerade kapitalet säljs av.

I enlighet med förordning (2002:135) om årlig redovisning, ingår i redovisningen en framskrivning av systemets antagna långsiktiga utveckling. Se avsnittet Pensionssystemets framtid i tre scenarier.

I AP-fondernas årsredovisningar anges de principer som använts vid redovisningen. Dessa beskrivs därför inte här. Varje AP-fonds årsredovisning finns tillgänglig på respektive hemsida; www.ap1.se, www.ap2.se, www.ap3.se, www.ap4.se och www.ap6.se. I PPM:s årsredovisning beskrivs de principer som använts för redovisning av premiepension, varför dessa endast kortfattat återges här. Mer information finns på www.pensionsmyndigheten.se under fliken Mer om myndigheten.

Varifrån kommer siffrorna?

Redovisningen av inkomstpensionen bygger på data från Pensionsmyndighetens intjänande- respektive utbetalningsregister.

I pensionssystemets årsredovisning har uppgifter som avser Första–Fjärde och Sjätte AP-fondens verksamhet i huvudsak tagits in från respektive fonds årsredovisning. Buffertfonderna upprättar sina redovisningar enligt lag (2000:192) om allmänna pensionsfonder. Vidare har fonderna utifrån gällande föreskrifter för jämförbara finansiella företag utarbetat gemensamma redovisnings- och värderingsprinciper.

I pensionssystemets årsredovisning har uppgifter rörande premiepension tagits in i huvudsak enligt den av PPM upprättade årsredovisningen.

²² Garantipensionen, som är en del av den allmänna pensionen, är inte inkomstgrundad och ingår därför inte i redovisningen.

Årsredovisningen upprättades enligt lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag och enligt Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om årsredovisning i försäkringsföretag. Vissa omarbetningar, förenklingar och sammanslagningar av poster har gjorts i syfte att göra sammanställningen mer jämförbar med sammanställningen för inkomstpensionen.

Principer för värdering av tillgångar och skulder

Inkomstpensionens tillgångar och skulder värderas i stort sett endast utifrån verifierbara händelser och transaktioner som föreligger vid värderingstillfället. Att exempelvis avgiftsinkomsterna normalt förändras i takt med den ekonomiska tillväxten beaktas inte i beräkningen av avgiftstillgången. Att pensionsutgifterna, bland annat genom indexering, förändras i framtiden beaktas inte heller i värderingen av pensionskulden. Principen att värdera tillgångar och skulder utan beaktande av framtidsfaktorer har sin grund i att systemets finansiella ställning uteslutande bestäms av förhållandet mellan tillgångar och skulder, det vill säga den kvot som benämns balanstalet.

Genom inkomstpensionens konstruktion finns det en stark koppling mellan hur systemets tillgångar respektive skulder utvecklas. I de fall balanstalet överstiger ett (1,0000) kommer dock tillgångar och skulder att över tiden förändras i något olika takt. I det fall balanstalet underskrider ett (1,0000) medför reglerna för balansering en i princip absolut koppling mellan skuldernas och tillgångarnas förändringstakt.²³

Sättet att värdera inkomstpensionssystemets tillgångar och skulder utgår från att dessa förändras i samma takt från varje värderingstidpunkt. Samma sak annorlunda uttryckt: värderingsmetoden utgår från att systemets framtida internränta överensstämmer med pensionskuldens framtida värdeförändring, trots att detta endast är säkert om balanseringen är aktiverad. När balanseringen inte är aktiverad kan internräntan både över- och understiga pensionskuldens värdeförändring.

Att värderingen av avgiftsflödet och pensionskulden görs i stort sett enbart med utgångspunkt i de förhållanden som råder vid värderingstidpunkten är inte uttryck för en tro att alla dessa skulle vara helt beständiga. Utformningen av redovisningen innebär däremot att förändrade förhållanden införlivas i redovisningen först när förändringarna avspeglas i de händelser och transaktioner som redovisningen utgår från.

Så beräknas inkomstpensionens tillgångar

Avgiftstillgången värderas med utgångspunkt i hur stor pensionskuld som bokslutsårets avgiftsinkomst, det vill säga inbetalade pensionsavgifter, skulle kunna finansiera om de förhållanden som råder vid tidpunkten för värderingen vore beständiga. De förhållanden som härvid avses är ekonomiska och demografiska samt pensionssystemets regler. De ekonomiska förhållandena utgörs av varje årskulls genomsnittliga pensionsgrundande inkomst och summan av dessa inkomster. De demografiska avser dödligheten i olika åldrar. De regler för pensionssystemet som avses är de som används för att beräkna och indexera inkomstpension, samt de som avgränsar avgifts- och pensionsunderlaget och som anger avgiften i procent. Avgiftstillgången beräknas i princip genom att multiplicera bokslutsårets avgiftsinkomster med samma års omsättningstid.²⁴ Omsättningstiden visar hur lång tid det i genomsnitt förväntas ta från det att en krona

²³ Det sätt på vilket omsättningstiden beräknas innebär ett underförstått antagande om att den förvärvsaktiva befolkningens storlek kommer att vara konstant. Om befolkningen minskar finns därför en risk att redovisningen (något) överskattar systemets tillgångar i förhållande till dess skulder. Det är dock rimligt att utgå från att befolkningsminskningen vid någon tidpunkt upphör. Vid ett sådant förlopp kommer underskattningen, och det eventuella underskottet i buffertfonden som den medfört, att vara tillfällig. Buffertfonden kommer på sikt att återgå till en nivå om minst noll kronor.

²⁴ Hur omsättningstiden beräknas beskrivs av formel 3 i bilaga B.

i avgift betalas till systemet tills dess att den pensionsrätt som avgiften givit upphov till utbetalas i form av pension. Således speglar omsättningstiden den skillnad i ålder mellan den genomsnittlige avgiftsbetalaren och pensionären som skulle framkomma om bokslutsperiodens ekonomiska, demografiska och juridiska förhållanden vore konstanta.

Att värderingen av avgiftsflödet sker genom att multiplicera årets flöde med omsättningstiden är liktydigt med att avgiftsflödet värderas genom att en förmodad evig ström av avgifter, årligen lika stora som det gångna årets avgifter, diskonteras med en ränta som är ett (1) dividerat med omsättningstiden. Ökar omsättningstiden, sjunker diskonteringsräntan och värdet av avgiftsflödet ökar. Om omsättningstiden i stället sjunker, ökar diskonteringsräntan och värdet av avgiftsflödet sjunker.

För att minska rörligheten i balanstalet, vilket är liktydigt med att minska svängningarna i pensionssystemets årliga resultat, utjämnas det avgiftsflöde som ingår i beräkningen av avgiftstillgången. Utjämnningen följer den som sker i beräkningen av inkomstindex. Eftersom inkomstindex har stor påverkan på utvecklingen av pensionsskulden och därmed på balanstalets nämnare är det viktigt att också avgiftsflödet i balanstalets täljare följer den utjämnning som görs av inkomstindex. För att skapa denna följsamhet beräknas genomsnittet av de tre senaste årens avgiftsinkomster, varefter detta tal räknas upp med den genomsnittliga årliga procentuella förändringen av avgiftsflödet de senaste tre åren, efter att konsumentprisförändringen under samma period räknats bort. Därefter läggs det senaste årets förändring i konsumentpriserna tillbaka. Vidare, också för att minska rörligheten i balanstalet, används medianen av de tre senaste årens omsättningstider vid beräkningen av avgiftstillgången.

AP-fondernas tillgångar värderas till så kallat verkligt värde. Med det avses att tillgångarna i första hand värderas till den senaste betalkursen under årets sista handelsdag, i andra hand till den senaste köpkursen. För att minska variationen används medelvärdet av de tre senaste årens tillgångar för AP-fonderna när balanstalet beräknas.

Så beräknas inkomstpensionens skulder

Inkomstpensionsskulden till personer som inte börjat ta ut ålderspension värderas till summan av alla försäkrades pensionsbehållningar. Inkomster intjänade det år redovisningen avser har inte hunnit fastställas när redovisningen görs. Till summan av de försäkrades pensionsbehållningar läggs därför en uppskattning av den pensionsrätt för inkomstpension som tjänats in samma år som redovisningen avser. Detta belopp utgör mindre än tre procent av den totala pensionsskulden. Skillnaden mellan skattad och fastställd pensionsrätt avräknas i följande årsredovisning.²⁵

Pensionsskulden till pensionerade beräknas genom att multiplicera beviljade pensioner (årsbelopp) med det antal år som beloppet förväntas betalas ut. Antalet år diskonteras för att beakta att indexeringen av utbetalda belopp sker med ökningen i inkomstindex minus 1,6 procentenheter. Förväntat antal år med utbetalningar beräknas med utgångspunkt från mätningar av hur länge pensionsbeloppen i Pensionsmyndighetens register betalas ut, så kallade ekonomiska delningstal.²⁶ I de ekonomiska delningstalen beaktas eventuella samband mellan pensionsbeloppens storlek och hur länge de betalas ut.

En princip för redovisningen är att endast inträffade och registrerade händelser eller transaktioner ska ligga till grund för den. I och med att tilläggspension kommer att tjänas in till och med år 2017 kan denna

²⁵ Se not 14, tabell A.

²⁶ Se formel 4.3 i bilaga B.

redovisningsprincip ännu inte tillämpas fullt ut. Det beror på att tilläggs-pensionsskulden till personer som inte börjat ta ut ålderspension inte kan beräknas utan antaganden om framtida ekonomisk och demografisk utveckling. Enligt förordning (2002:135) om årlig redovisning får skulden avseende tilläggs-pension för förvärvsaktiva därför beräknas utifrån vissa antaganden om framtida utveckling. Tilläggs-pensionsskulden avseende förvärvsaktiva beräknas enligt de grunder som är angivna i propositionen (2000/01:70), Automatisk balansering av ålderspensionssystemet. Dessa innebär att skulden till aktiva beräknas med samma medellivslängd som används för beräkningen av inkomstpensionsskulden och med ett antagande om två procents årlig tillväxt i inkomstindex.

Med dessa förutsättningar beräknas tilläggs-pensionsskulden per den 31 december redovisningsåret genom att skatta hur stor tilläggs-pension varje årskull kommer att få det år de fyller 65 år. Detta belopp multipliceras med redovisningsårets fastställda ekonomiska delningstal för 65-åringar. Därefter beräknas nuvärdet av beloppet genom att det diskonteras med den antagna förändringen i inkomstindex om två procent per år från det år respektive årskull fyller 65 år till redovisningsåret. Beloppet reduceras med det på samma sätt diskonterade värdet av årskullens egna förväntade avgiftsinbetalningar fram tills de fyller 64 år. Inkomster intjänade efter denna ålder ger i sin helhet pensionsrätt enligt reglerna för inkomstpension.

Värdering av premiepensionens tillgångar och skulder

Premiepensionens tillgångar värderas till verkligt värde eller upplupet anskaffningsvärde enligt Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2008:26) om årsredovisning i försäkringsföretag. Tillgångar som värderas till verkligt värde värderas till balansdagens kurs under årets sista handelsdag. Värdering av tillgångar till upplupet anskaffningsvärde innebär att skillnaden mellan anskaffningsvärde och inlösenpris periodiseras såsom ränteintäkt under resterande löptid.

Fondförsäkringstillgångarna utgörs av pensionsspararnas placeringar i fonder och avser inlösenpris för fondandelar.

Pensionsskulden i fondförsäkring utgörs av fondförsäkringstillgångarna och likvida medel som ännu inte omvandlats till fondandelar.

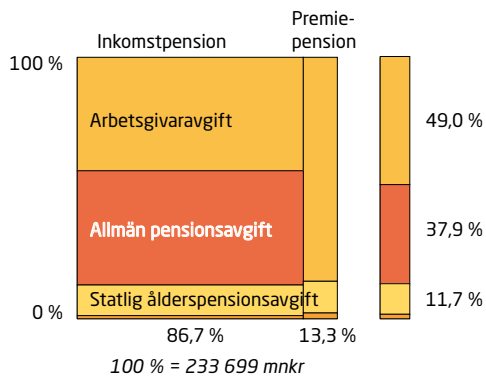
Försäkringstillgångar i traditionell försäkring är placerade i aktie- och räntefonder och värderas till verkligt värde.

Pensionsskulden för den traditionella försäkringen bestäms för varje försäkring som kapitalvärde av återstående garanterade utbetalningar. Värdet beräknas med antaganden om framtida avkastning, livslängder och driftskostnader. Avkastningen utgör en försiktig bedömning av den nominella avkastningen under försäkringstiden och bestäms utifrån den marknadsränta på likvida statsskuldsväxlar och statsobligationer som gäller vid värderingstidpunkten. Marknadsräntan väljs med utgångspunkt från löptiden på garanterade utbetalningar. Marknadsvärdering av skulden innebär att livförsäkringsavsättningen påverkas av ränteförändringar. Inbetalda premier redovisas som engångspremier och höjer det garanterade beloppet. Antaganden om livslängder baseras på SCB:s befolkningsprognos från 2006. Från och med januari 2010 baseras livslängderna i stället på motsvarande prognos från 2009. Driftskostnaden är sedan april 2007 0,1 procent.

Noter och kommentarer

Not 2–14 avser inkomstpension, not 15–26 avser premiepension. Not 1 avser båda delar av den inkomstgrundade allmänna pensionen. Samtliga belopp anges i miljoner kronor.

Not 1 Pensionsavgifter



Regleringar m.m. har fördelats på arbetsgivaravgift och statlig ålderspensionsavgift i diagrammet.

Avgifter till den allmänna pensionen

	Inkomstpension		Premiepension	
	2009	2008	2009	2008
Avgifter som går till:				
Arbetsgivaravgift under avgiftstaket	89 537	89 246	25 017	24 618
Egenavgift under avgiftstaket	2 501	3 041	697	841
Allmän pensionsavgift	88 521	86 662	-	-
Statlig ålderspensionsavgift	23 632	23 757	3 847	3 676
Regleringar m.m.	-1 479	434	1 426	983
Summa	202 712	203 140	30 987	30 118

Inom den allmänna pensionen finns flera olika avgifter, vilket framgår av tabellen ovan. Alla avgiftsinkomster går inte till pensionssystemet, avgifter över det så kallade avgiftstaket på 8,07 inkomstbasbelopp förs till statsbudgeten. Dessa avgifter, egentligen skatter, är inte medtagna i tabellen. Ålderspensionsavgift betalas av arbetsgivare och egenföretagare, den allmänna pensionsavgiften betalas av alla förvärvsaktiva som får pensionsrätt. Dessutom betalas statliga ålderspensionsavgifter från olika anslag i statsbudgeten för pensionsrätt som vissa transfereringar ger upphov till, exempelvis sjukpenning och arbetslöshetsersättning. Staten betalar också en pensionsavgift för så kallade pensionsgrundande belopp för till exempel barnår och studier.

Avgiftsinkomsterna till inkomstpensionssystemet minskade något mellan 2008 och 2009 medan avgiftsinkomsterna till premiepensionssystemet ökade. Lågkonjunkturen medförde att arbetsgivaravgifterna bara ökade obetydligt och att egenavgifterna minskade mellan åren. Inkomsten från den allmänna pensionsavgiften ökade något. Fördelningen av hur stor andel av statliga ålderspensionsavgifter som fördes till premiepensionssystemet respektive inkomstpensionssystemet förändrades mellan 2008 och 2009 vilket förklarar varför premiepensionssystemet fick ökade inkomster från dessa avgifter medan inkomstpensionssystemet fick minskade inkomster.

Mer detaljerad avgiftsredovisning

Tabell A visar pensionsavgifter som bokförts 2009. En del av avgifterna avser tidigare år. Arbetsgivaravgifter, exempelvis, bokförs minst en månad senare än när motsvarande lön betalas ut.

Den allmänna pensionsavgiften förs i sin helhet till AP-fonderna. För arbetsgivaravgifter och egenavgifter sker en preliminär fördelning enligt fastställda procentsatser mellan AP-fonderna, premiepensionssystemet och statsbudgeten. De statliga ålderspensionsavgifterna fördelas preliminärt mellan AP-fonderna och premiepensionssystemet enligt fastställda procentsatser.

Den del av ålderspensionsavgiften som förs till statsbudgeten avser avgifter på inkomstdelar ovanför den högsta inkomst för vilken pensions-

rätt tillgodoräknas. Detta tak är före avdrag för allmän pensionsavgift 8,07 inkomstbasbelopp och 7,5 efter sådant avdrag²⁷. Eftersom dessa avgifter inte motsvaras av någon pensionsrätt är de skatter.

²⁷ Inkomstbasbeloppet år 2009 var 50 900 kronor. 8,07 inkomstbasbelopp var 410 763 kronor och 7,5 inkomstbasbelopp var 381 750 kronor.

Tabell A Pensionsavgifter fördelat efter avgiftsslag, 2009

Avgifter som går till:	Inkomst-pension	Premie-pension	Stats-budgeten (skatt)	Totalt	Varav av-gifter till den allmänna pensionen
Arbetsgivaravgift	89 537	25 017	14 131	128 685	114 554
Egenavgift	2 501	697	394	3 592	3 198
Allmän pensionsavgift	88 521	-	-	88 521	88 521
Statlig ålderspensionsavgift	23 632	3 847	-	27 479	27 479
Summa exkl. regleringar m.m.*	204 191	29 561	14 525	248 277	233 752
Reglering år 2009 avseende år 2007	65	-740	675	0	-675
Uppbördsförlust, reglering	-325	-	-	-325	-325
Differens mellan Försäkringskassans och AP-fondernas resp. PPM:s redovisning	-1 219	2 166	-	947	947
Summa	202 712	30 987	15 200	248 899	233 699

* Avgifter som influtit till Försäkringskassan under 2009 och förts vidare till AP-fonderna, premiepensionssystemet respektive statsbudgeten.

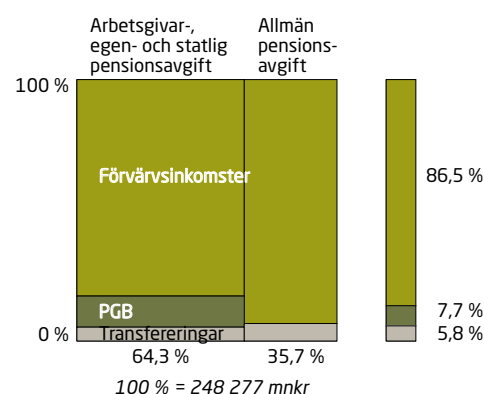
För att säkerställa att premiepensionssystemet för ett visst år har tillförts avgifter som motsvarar intjänad pensionsrätt och att statsbudgeten tillförts avgifterna på inkomstdelar över avgiftstaket görs en avstämning två år senare. En reglering görs därefter mellan statsbudgeten, premiepensionssystemet och AP-fonderna.

Differensen mellan Försäkringskassans och AP-fondernas redovisning (-1 219 miljoner kronor) förklaras huvudsakligen av periodiseringskillnader. Differensen mellan Försäkringskassans och PPM:s redovisning (2 166 miljoner kronor) förklaras av att redovisningen avser olika år. PPM:s redovisning avser avgiftsinkomster för pensionsrätter som tjänats in 2008. Försäkringskassans redovisning avser avgiftsinkomster som in-flutit år 2009.

Tabell B Pensionsavgifter exklusive regleringar med mera fördelat efter avgiftsunderlag, 2009

	Arbetsgivar-, egen- och statlig pensionsavgift	Allmän pensions-avgift	Summa
Förvärvsinkomster*	132 277	82 594	214 871
Transfereringar, se tabell C	8 448	5 927	14 375
Pensionsgrundande belopp, se tabell D	19 031	-	19 031
Summa	159 756	88 521	248 277

* Inklusive sjuklön och egenföretagarinkomster, exklusive transfereringar. Fördelningen av allmän pensionsavgift på de två typerna av avgiftsunderlag är beräknad, den framgår inte av redovisningssystemen.

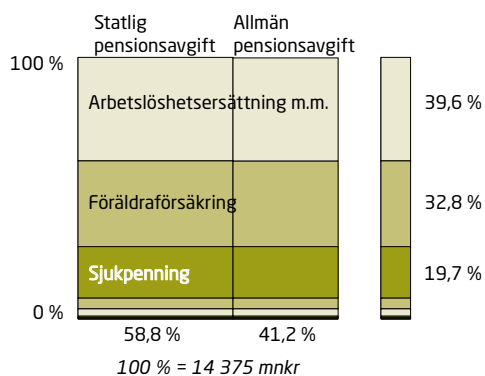


Allmän pensionsavgift tas ut med 7 procent på förvärvsinkomster och pensionsgrundande transfereringar som sjukpenning med mera, men inte sjuk- och aktivitetsersättning. Allmän pensionsavgift tas endast ut på dessa inkomster upp till taket på 8,07 inkomstbasbelopp.

Pensionsavgift, som betalas av arbetsgivare och egenföretagare på arbetsinkomster och av staten på nämnda transfereringar, uppgår till 10,21 procent. Statlig pensionsavgift på sjuk- och aktivitetsersättning och

på så kallade pensionsgrundande belopp, som inte belastas med allmän pensionsavgift, är 18,5 procent.

Fördelningen i tabell B avser de avgifter som influtit till Försäkringskassan under 2009.



Tabell C Pensionsavgifter belöpande på transfereringar, 2009

	Statlig pensionsavgift	Allmän pensionsavgift	Summa
Sjukpenning	1 662	1 165	2 827
Rehabiliteringspenning	54	38	92
Närståendepenning	6	4	10
Arbetsskadeersättningar m.m.	350	245	595
Föräldraförsäkring	2 767	1 941	4 708
Vårdbidrag	238	167	405
Arbetslöshetsersättning m.m.	3 342	2 344	5 686
Utbildningsbidrag	28	20	48
Konstnärnämnden	0	2	2
Smittbärarpennning	1	1	2
Summa	8 448	5 927	14 375

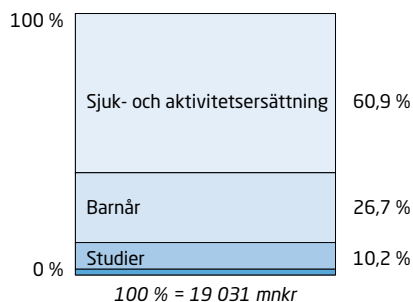
Fördelningen av allmän pensionsavgift på de olika typerna av transfereringar är beräknad, den framgår inte av redovisningssystemen.

Tabell D Pensionsavgifter belöpande på sjuk-/aktivitetsersättning och pensionsgrundande belopp, 2009

Sjuk- och aktivitetsersättning*	11 597
Barnår	5 077
Studier**	1 939
Plikttjänst**	418
Summa	19 031

* Beloppet avser både avgift på utbetald pensionsgrundande ersättning och på pensionsgrundande belopp. I båda fallen är avgiften 18,5 procent.

** En mindre del av beloppen för studier respektive pliktjänst avser pensionsgrundande inkomst.



Not 2 Pensionsutbetalningar med mera

	2009	2008
Tilläggs pension	186 954	177 350
Inkomst pension	30 439	21 832
Summa pensionsutbetalningar	217 393	199 182
Överföringar till de Europeiska gemenskaperna	19	24
Summa	217 412	199 206

Under år 2009 utbetalades 217 393 miljoner kronor i pensioner från AP-fonderna. Detta belopp minskar pensionskulden till de pensionerade.

Enligt lag (2002:125) om överföring av värdet av pensionsrättigheter till och från Europeiska gemenskaperna kan värdet av pensionsrättigheter för tjänstemän i Europeiska gemenskaperna överföras från AP-fonderna och premiepensionssystemet till Europeiska gemenskapernas tjänstepensionssystem. År 2009 överfördes 19 miljoner kronor från AP-fonderna. Beloppet minskar pensionskulden till de aktiva. Sammantaget belastades AP-fonderna med 217 412 miljoner kronor till följd av pensionsutbetalningar eller överföring av pensionsrätt.

Not 3 Avkastning på fonderat kapital

AP-fond:	Första	Andra	Tredje	Fjärde	Sjätte	*	2009 Summa	2008 Summa
Aktier och andelar	30 589	29 011	25 358	29 208	1 894	-4	116 056	-228 650
<i>varav</i>								
<i>Erhållna utdelningar</i>	2 807	2 526	2 554	2 944	150	-4	10 977	15 802
<i>Resultat noterade och onoterade aktier och andelar, netto</i>	27 782	26 485	22 804	26 264	1 744		105 079	-244 452
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	5 230	4 858	6 892	3 476	245		20 701	20 321
<i>varav</i>								
<i>Räntenetto</i>	3 080	2 836	1 907	2 922	208		10 953	14 985
<i>Resultat räntebärande tillgångar, netto</i>	2 150	2 022	4 985	554	37		9 748	5 336
Övrigt	-938	1 321	-2 512	2 413	-140		144	14 896
<i>varav</i>								
<i>Resultat derivatinstrument, netto</i>	988	2 977	-1 555	3 079	-224		5 265	-5 668
<i>Resultat valutakursförändringar, netto</i>	-1 926	-1 656	-957	-666	84		-5 121	20 564
Provisionskostnader	-112	-182	-170	-25	0		-489	-498
Summa	34 769	35 008	29 568	35 072	1 999	-4	136 412	-193 931

* Justeringskolumn för att justera för avrundningseffekter när fonderna summeras.

Källa: Första, Andra, Tredje, Fjärde och Sjätte AP-fondernas årsredovisningar 2008, 2009.

Resultat derivatinstrument, netto, innehåller numera alla derivat varför justering av räntenettet under Obligationer och andra räntebärande värdepapper gjorts.

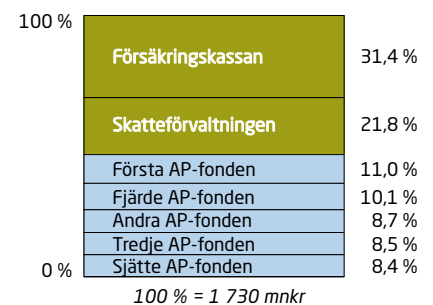
Posten Provisionskostnader består av ej resultatbaserade avgifter. Resultatbaserade avgifter, courtage med mera har reducerat avkastningen (se avsnittet Administrations- och kapitalförvaltningskostnader).

Under år 2009 avvecklades den 4:e AP-fondens särskilda förvaltning. Ränteintäkter på drygt 9 000 kronor bokfördes under året. Detta har inte medtagits i tabellen eftersom beloppen är avrundade till miljoner kronor.

Not 4 Administrationskostnader

	2009	2008
Försäkringskassan	544	257
Skatteförvaltningen m.fl.*	378	353
Summa kostnader försäkringsadministrationen	922	610
Första AP-fonden	191	180
Andra AP-fonden	150	159
Tredje AP-fonden	147	137
Fjärde AP-fonden	174	157
Sjätte AP-fonden	146	144
Fjärde AP-fondens särskilda förvaltning	0	1
Summa kostnader fondförvaltningen	808	778
Summa	1 730	1 388

* Inklusivt Kronofogdemyndigheten och Konjunkturinstitutet.



För Första–Fjärde AP-fonden redovisas endast interna administrationskostnader. Externa förvaltningskostnader och depåkostnader benämns provisionskostnader och redovisas som en negativ intäkt (se not 3). I Sjätte AP-fondens administrationskostnader ingår även vissa externa förvaltningskostnader. För samtliga fonder gäller att resultatbaserade avgifter,

transaktionskostnader med mera har reducerat avkastningen i not 3 (se avsnitt Administrations- och kapitalförvaltningskostnader).

Beroende på infasningsregler som gäller fram till år 2020 belastar endast en del av administrationskostnaderna (76 procent år 2009, se not 11) de försäkrades pensionsbehållningar. Varje fond finansierar sina egna förvaltningskostnader med uttag ur den egna fonden.

Not 5 Värdet av förändringen i avgiftsinkomst

	2009	2008
Utjämnad avgiftsinkomst 2009	200 300	-
Utjämnad avgiftsinkomst 2008	-203 918	203 918
Utjämnad avgiftsinkomst 2007	-	-191 521
Förändring av utjämnad avgiftsinkomst	-3 618	12 397
(Utjämnad omsättningstid 2009 + utjämnad omsättningstid 2008)/2	x 31,76324	-
(Utjämnad omsättningstid 2008 + utjämnad omsättningstid 2007)/2	-	x 31,84909
Värdet av förändringen i avgiftsinkomst	-114 919	394 833

Tid avser år.

Tabell A Underlag för beräkning av utjämnad avgiftsinkomst

	2009	2008	2007	2006
Pensionsavgifter	202 712	203 140	190 416	183 624
Utjämnad avgiftsinkomst	200 300	203 918	191 521	185 491
KPI, juni	300,17	302,45	289,95	284,68

Hur den utjämnade avgiftsinkomsten beräknas framgår av bilaga B, avsnitt 1.

Not 6 Värdet av förändringen i omsättningstid

	2009	2008
Utjämnad omsättningstid 2009	31,76198	-
Utjämnad omsättningstid 2008	-31,76449	31,76449
Utjämnad omsättningstid 2007	-	-31,93368
Förändring av utjämnad omsättningstid	-0,00251	-0,16919
(Utjämnad avgiftsinkomst 2009 + utjämnad avgiftsinkomst 2008)/2	x 202 109	-
(Utjämnad avgiftsinkomst 2008 + utjämnad avgiftsinkomst 2007)/2	-	x 197 720
Värdet av förändringen i omsättningstid	-507	-33 452

Tid avser år.

Tabell A Underlag för beräkning av utjämnad omsättningstid

	2009	2008	2007	2006
Intjänandetid	-	20,88140	21,07097	21,09395
Utbetalningstid	-	10,78533	10,69352	10,66803
Omsättningstid	-	31,66673	31,76449	31,76198
Utjämnad omsättningstid	31,76198	31,76449	31,93368	32,04812

Tid avser år.

Den utjämnade omsättningstiden är medianen av de tre senaste årens omsättningstider. Hur omsättningstiden beräknas beskrivs i avsnitt 3 i bilaga B. Eftersom intjänandetiden inte kan beräknas innan alla pensionsrätter fastställts, är det senaste året för vilket omsättningstiden kan beräknas året före redovisningsåret.

Not 7 Nya pensionsrätter och ATP-poäng

	2009	2008
Skattad pensionsrätt för inkomstpension	190 809	184 861
Skattat värde av intjänad ATP-poäng	947	1 446
Justeringsbelopp, nya pensionsrätter, se tabell A	6 837	-1 264
Justeringsbelopp, nya ATP-poäng, se tabell B	14 917	32 637
Summa	213 510	217 680

Till posten Nya pensionsrätter och ATP-poäng har lagts vissa andra belopp som har påverkat pensionsskuldens storlek. Innebörden av dessa justeringsbelopp förklaras i följande tabeller.

Tabell A Justeringsbelopp, nya pensionsrätter, 2009

Fastställd pensionsrätt för inkomstpension intjänad 2008	186 791
Skattad pensionsrätt för inkomstpension intjänad 2008	-184 861
Justeringsbelopp som påverkat pensionsbehållningarna m.m.	-2 564
Ändring i utbetalade belopp	7 471
Summa	6 837

I och med att taxeringen för bokslutsåret inte är slutförd när bokslutet upprättas, kan värdet av intjänad pensionsrätt detta år endast skattas. I pensionssystemets årsredovisning 2008 skattades pensionsrätt intjänad under året till -184 861 miljoner kronor. Efter att taxeringen för 2008 genomförts visade det sig att det verkliga värdet var 186 791 miljoner kronor.

Justeringsbeloppet -2 564 miljoner kronor avser justeringar, taxeringsförändringar med mera som påverkat pensionsbehållningarna, se not 14 tabell A. Pensionsskulden till pensionerade har förändrats med 7 471 miljoner kronor till följd av andra ändringar i utbetalade belopp än indexering, se not 14 tabell C.

Tabell B Justeringsbelopp, nya ATP-poäng, 2009

Effekt av skillnad mellan antagande avseende 2009 och skattningen 2008 m.m.	-1 180
Värdet av övriga inbetalda avgifter avseende ATP*	10 439
Ändring i utbetalade belopp	5 658
Summa	14 917

* Exklusive värdet av ATP-poäng.

Tilläggs-pensionsskulden till aktiva, det vill säga till dem som ännu inte tagit ut pension, beräknas i Pensionsmyndighetens pensionsmodell. Hur det går till beskrivs i not 14.

Tilläggs-pensionsskulden till pensionerade har förändrats med 5 658 miljoner kronor till följd av andra ändringar i utbetalade belopp än indexering (se not 14 tabell C).

Av den ATP-poäng som tjänats in under 2009 är det enbart en mindre del som kommer att ha betydelse för den framtida pensionen. Den del som beräknas bidra till höjd pension har redovisats som skattat värde av intjänad ATP-poäng (947). Emellertid bidrar samtliga pensionsavgifter avseende ATP till en ökning av den beräknade pensionsskulden. Det sista år som ATP-poäng kan tjänas in är 2017. Detta innebär att pensionsavgifterna, med undantag av administrativt betingade diskrepanser, kommer att vara lika stora som tillgodoräknad pensionsrätt först 2018.²⁸

²⁸ Avgiftsinbetalningarna som avser ATP överstiger värdet av de intjänade ATP-poängen. Förhållandet förklaras av att i ATP-systemet upparbetas ofta pensionsfordran relativt tidigt under det förvärvsaktiva livet. En individ som vid 55 års ålder har sina 15 bästa intjänandeår bakom sig (och som arbetat i minst 30 år) kommer inte att öka sin ATP-pension alls, även om hon eller han fortsätter att arbeta och betala avgift till 65-årsdagen. Förhållandet illustrerar en av de negativa drivkrafter för den äldre arbetskraftens arbetsutbud som ATP-systemet ger upphov till.

Not 8 Indexering

	2009			2008		
	Aktiva	Pension- erade	Summa	Aktiva	Pension- erade	Summa
Inkomstpension, indexering	-58 238	22 298	-35 940	242 496	11 500	253 996
varav Effekt av inkomstindex	14 325	22 298	36 623	242 496	11 500	253 996
Effekt av balanstal	-72 563		-72 563	-	-	-
Tilläggs pension, indexering	-11 273	111 101	99 828	54 329	77 053	131 382
varav Effekt av inkomstindex	2 725	111 101	113 826	54 329	77 053	131 382
Effekt av balanstal	-13 998		-13 998	-	-	-
Summa	-69 511	133 399	63 888	296 825	88 553	385 378

²⁹ För individer som tar ut tilläggs pension innan 65 års ålder indexeras pensions- skulden med förändringen av prisbasbeloppet fram tills de fyllt 65 år.

Pensionsskulden ändras med förändringen i inkomstindex ifall balanseringen i systemet inte är aktiverad. När balanseringen är aktiverad förändras pensionsskulden i stället med balansindex.²⁹ Balansindex består av inkomstindex multiplicerat med det gällande balanstalet. Värdet av indexeringen avser den indexering som påverkat pensionsskulden den 31 december 2009. Pensionsskulden till aktiva 31 december 2009 har förräntats med förändringen i inkomstindex mellan åren 2009 och 2010 som var 0,3 procent samt med gällande balanstal som gav en sänkning med -1,7 procent. Total indexering blev således -1,4 procent för de aktiva. Pensionsskulden till pensionerade samma datum har förräntats med förändringen i inkomstindex årsskiftet dessförinnan, det vill säga 2008/2009, som var 6,2 procent.

Not 9 Värdet av förändringen i medellivslängd

	2009			2008		
	Aktiva	Pension- erade	Summa	Aktiva	Pension- erade	Summa
Inkomstpension	-	3 489	3 489	-	3 071	3 071
Tilläggs pension	4 606	14 959	19 565	6 600	17 373	23 973
Summa	4 606	18 448	23 054	6 600	20 444	27 044

Den livslängd som här avses är den tid som ett genomsnittligt pensionsbelopp antas utbetalas, så kallad ekonomisk livslängd, vilken uttrycks i termer av ekonomiskt delningstal. Vid beräkningen av dessa beaktas även normen om en tillväxt på 1,6 procent. Hur de ekonomiska delningstalen beräknas beskrivs i bilaga B, avsnitt 4.

Högre ekonomisk medellivslängd ökar pensionsskulden för tilläggs pension, både avseende aktiva och pensionerade. I inkomstpensions-systemet är det endast pensionsskulden till pensionerade som ökar om medellivslängden ökar.

Värdet av förändringen i medellivslängd är skillnaden mellan pensions- skulden beräknad med de ekonomiska delningstal som används det år redovisningen avser och pensionsskulden beräknad med de ekonomiska delningstal som användes föregående år.

Not 10 Uppkomna arvsvinster, Fördelade arvsvinster

Födelseår	2009		2008	
	Uppkomna arvsvinster	Fördelade arvsvinster	Uppkomna arvsvinster	Fördelade arvsvinster
1949 eller tidigare	4 615	6 129	4 205	5 459
1949 eller senare	6 802	6 900	6 451	6 542
Summa	11 417	13 029	10 656	12 001

Pensionsbehållningar efter personer som avlidit (uppkomna arvsvinster) fördelas till de kvarlevande i samma ålder. Fördelningen görs som ett procentuellt påslag på pensionsbehållningen med hjälp av en arvsvinstfaktor.

Före det år en årskull fyller 60 år fördelas faktiskt uppkomna arvsvinster. Arvsvinstfaktorn bestäms således av summa pensionsbehållningar för avlidna i samma ålder. Arvsvinsterna efter dem som avled före det 60:e levnadsåret år 2008 (födda 1949 eller senare) fördelades till motsvarande årskullar år 2009. Skillnaden mellan uppkomna och fördelade arvsvinster förklaras bland annat av årliga justeringar i pensionsbehållningarna för taxeringsändringar.

Från och med det år en årskull fyller 60 år fördelas inte de faktiskt uppkomna arvsvinsterna utan i stället de arvsvinster som beräknas uppkomma. Arvsvinstfaktorerna beräknas med utgångspunkt från den mortalitet som SCB observerat för en tidigare period. Bland annat i och med att denna mortalitet inte exakt överensstämmer med den faktiska dödligheten det aktuella året finns en skillnad mellan uppkomna och fördelade arvsvinster. Arvsvinsterna för dem som avled under det 60:e levnadsåret eller senare år 2009 (födda 1949 eller tidigare) fördelas samma år.

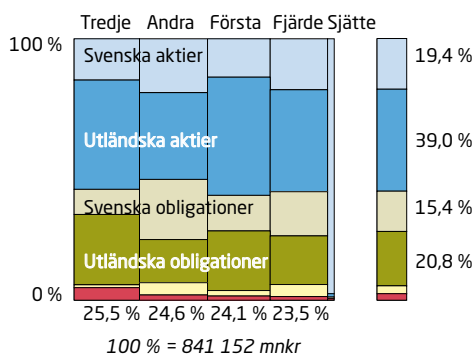
Not 11 Avdrag för administrationskostnader

Administrationskostnaderna finansieras genom ett procentuellt avdrag från de försäkrades pensionsbehållningar. För att inte belasta yngre årskullar med en oproportionerligt stor kostnad under den tid ATP fasas ut införs kostnadsavdraget successivt. År 2009 finansierades 76 procent av administrationskostnaden med avdrag från pensionsbehållningarna. Kostnadsavdraget ökar med 2 procentenheter per år och först 2021 motsvarar avdraget 100 procent av administrationskostnaden.

Beräkningen av förvaltningskostnadsfaktorn baseras på budgeterade administrationskostnader, inklusive AP-fondernas kostnader, för det aktuella året och pensionsbehållningarna året innan (se bilaga A). Skillnaden mellan verkställt avdrag i kronor och fastställd kostnad beaktas i beräkningen av följande års förvaltningskostnadsfaktor. Avdraget för administrationskostnaderna görs genom att pensionsbehållningarna multipliceras med förvaltningskostnadsfaktorn. Avdraget 2009 var 0,0189 procent och summeras till 786 (942) miljoner kronor.

Not 12 Fondtillgångar

AP-fond:	Första	Andra	Tredje	Fjärde	Sjätte	2009 Summa	2008 Summa
Aktier och andelar	121 552	111 266	123 565	115 841	18 621	490 845	412 562
varav Svenska	29 757	42 608	33 914	38 530	18 372	163 181	124 364
Utländska	91 795	68 658	89 651	77 311	249	327 664	288 198
Obligationer och andra räntebärande tillgångar	73 989	81 600	78 214	70 301	109	304 213	305 124
Varav Svenska emittenter	27 701	47 486	20 579	33 555	109	129 430	141 661
Utländska emittenter	46 288	34 114	57 635	36 746	-	174 783	163 463
Derivat	4 323	9 709	2 304	9 100	-	25 436	23 205
Övriga tillgångar	3 189	4 237	10 362	2 762	108	20 658	17 909
Summa tillgångar	203 053	206 812	214 445	198 004	18 838	841 152	758 800
Skulder	-754	-2 522	-7 906	-2 286	-615	-14 083	-51 713
Varav Derivat	-344	-2 354	-2 140	-1 764	-	-6 602	-44 801
Övrigt	-410	-168	-5 766	-522	-615	-7 481	-6 912
Summa	202 299	204 290	206 539	195 718	18 223	827 069	707 087



I posten Övriga tillgångar ingår kassa och bankmedel, förutbetalda kostnader och upplupna intäkter med mera. I posten Skulder ingår, förutom derivatinstrument, övriga skulder samt förutbetalda intäkter och upplupna kostnader.

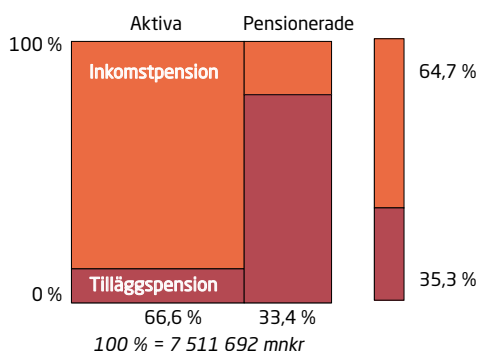
Not 13 Avgiftstillgång

	2009	2008
Utjämnad avgiftsinkomst	200 300	203 918
Utjämnad omsättningstid	x 31,76198	x 31,76449
Avgiftstillgång	6 361 925	6 477 351

Tid avser år.

Se not 5 och 6 samt bilaga B för de värden respektive formler som använts vid beräkningen av utjämnad avgiftsinkomst och omsättningstid.

Not 14 Pensionsskuld



	2009			2008		
	Aktiva	Pensionerade	Summa	Aktiva	Pensionerade	Summa
Inkomstpension	4 349 343	512 663	4 862 006	4 351 010	375 414	4 726 424
Tillägspension	652 280	1 997 406	2 649 686	805 674	1 895 709	2 701 383
Summa	5 001 623	2 510 069	7 511 692	5 156 684	2 271 123	7 427 807

Pensionsskulden till pensionerade avseende tillägspension och inkomstpension beräknas på samma sätt. Först summeras årskullens pensionsutbetalningar i december månad och multipliceras med tolv för att få ett teoretiskt årsbelopp. Årsbeloppet multiplicerat med årskullens ekonomiska medellivslängd ger pensionsskulden till varje årskull. Den totala skulden till pensionerade är summan av årskullarnas pensionsskulder. Den ekonomiska medellivslängden uttrycks i form av ekonomiska delningstal. Inkomstpensionsskulden avseende aktiva är summan av alla försäkrades pensionsbehållningar den 31 december 2009 med tillägg för den skattade intjänade pensionsrätten för 2009. Hur pensionsskulden till aktiva och pensionerade och de ekonomiska delningstalen beräknas framgår i bilaga B avsnitt 4.

Tilläggs pensionsskulden avseende aktiva kan inte beräknas direkt utifrån uppgifter ur intjänanderegistret. Denna skuld beräknas i Pensionsmyndighetens pensionsmodell. Beräkningen görs för årskullarna som får en del av sin pension beräknad enligt ATP-reglerna (födda senast 1953) och som inte har uppnått 65 års ålder.

För att kunna beräkna tilläggs pensionsskulden uppskattas varje årskulls tilläggs pension det år de fyller 65 år. Det beräknade årsbeloppet multipliceras med det ekonomiska delningstal som gäller för 65-åringar det år redovisningen avser. Nuvärdet av den beräknade pensionsskulden erhålls genom att reducera skulden med årskullens antagna framtida avgiftsinbetalningar och diskontera med den antagna framtida ökningen i inkomstindex. Vid beräkningen antas inkomstindex öka med 2 procent per år. Tilläggs pensionsskulden till aktiva minskar successivt och är i princip helt borta 2018.

Tabell A Förklaring av pensionsskuldens förändring, inkomstpension aktiva, 2009

Pensionsskuld inkomstpension aktiva 31 december 2008	4 351 010
Varav skattad pensionsrätt för inkomstpension intjänad 2008	-184 861
Pensionsbehållning 31 december 2008	4 166 149
Uppkomna arvsvinster, yngre än 60 år*	-6 802
Justeringar som påverkat pensionsbehållningarna**	-348
Ingående pensionsbehållning 2009	4 158 999
Taxeringsförändringar m.m. som påverkat pensionsbehållningarna	-2 216
Fastställd pensionsrätt för inkomstpension intjänad 2008	186 791
Fördelade arvsvinster, 60 år eller äldre	6 129
Fördelade arvsvinster, yngre än 60 år	6 900
Indexering	-58 238
Avdrag för administrationskostnader	-786
Uttagen pension	-135 342
Återkallade pensioner	912
Uppkomna arvsvinster, 60 år eller äldre	-4 615
Pensionsbehållning 31 december 2009	4 158 534
Skattad pensionsrätt för inkomstpension intjänad 2009	190 809
Pensionsskuld inkomstpension aktiva 31 december 2009	4 349 343

* Fördelas 2009.

** Överföringar till de Europeiska gemenskaperna (se not 2), justeringar för avlidna, spärrade ärenden med mera.

Tabell B Förklaring av pensionsskuldens förändring, tilläggs pension aktiva, 2009

Pensionsskuld tilläggs pension aktiva 31 december 2008	805 674
Effekt av skillnad mellan antagande avseende 2009 och skattningen 2008 m.m.	-1 180
Ingående tilläggs pensionsskuld 2009	804 494
Indexering	-11 273
Skattat värde av intjänad ATP-poäng 2009	947
Uttagen pension	-156 933
Värdet av övriga inbetalda avgifter avseende ATP	10 439
Värdet av förändringen i medellivslängd	4 606
Pensionsskuld tilläggs pension aktiva 31 december 2009	652 280

Tabell C Förklaring av pensionsskuldens förändring, tilläggs- och inkomstpension pensionerade, 2009

	Inkomst- pension	Tilläggs- pension	Summa
Pensionsskuld pensionerade 31 december 2008	375 414	1 895 709	2 271 123
Skuld tillkommande från aktiva	134 430 *	156 933 **	291 363
Ändring i utbetalade belopp	7 471	5 658	13 129
Pensionsutbetalningar***	-30 439	-186 954	-217 393
Indexering	22 298	111 101	133 399
Värdet av förändringen i medellivslängd	3 489	14 959	18 448
Pensionsskuld pensionerade 31 december 2009	512 663	1 997 406	2 510 069

* Netto av Uttagen pension och Återkallade pensioner, se tabell A.

** Se tabell B.

*** Se not 2.

Skulden till pensionerade ökar med indexeringen och ökad livslängd och minskar med de utbetalningar som görs under året. Pensionen kan ändras av orsaker som nyintjänande, ändrat civilstånd (gäller tilläggspension), taxeringsändringar med mera. Sådana skuldförändringar redovisas som ändring i utbetalade belopp. Skulden till pensionerade ökar också med nybeviljade pensioner. Denna skuldökning motsvaras av en minskning av pensionsskulden till aktiva.

Noter och kommentarer avseende premiepension

Not 15 Pensionsutbetalningar

	2009	2008
Pensionsutbetalningar från fondförsäkring	737	734
Pensionsutbetalningar från traditionell försäkring	92	73
Summa pensionsutbetalningar	829	807
Överföring till de Europeiska gemenskaperna	1	1
Summa	830	808

Vid pensioneringen kan pensionsspararen låta sitt tillgodohavande ligga kvar i fondförsäkringen. Då är den årliga pensionen beroende av värdeutvecklingen i de fonder som spararen har valt. Pensionsspararen kan också välja att gå över till traditionell försäkring, antingen i samband med pensioneringen eller senare. I traditionell försäkring betalas pensionen ut med ett nominellt garanterat belopp varje månad. Om PPM:s förvaltning av den traditionella försäkringen ger en högre avkastning än den garanterade får pensionsspararna återbäring. Den betalas ut som ett tilläggsbelopp varje månad, vilket kan variera från år till år. Under år 2009 har 28 (19) miljoner kronor betalats ut som tilläggsbelopp, vilket redovisas i not 24.

Enligt lag (2002:125) om överföring av värdet av pensionsrättigheter till och från Europeiska gemenskaperna kan värdet av pensionsrättigheter för tjänstemän i Europeiska gemenskaperna överföras från AP-fonderna och premiepensionssystemet till Europeiska gemenskapernas tjänstepensionssystem. År 2009 överfördes 0,7 miljoner kronor från premiepensionssystemet.

Not 16 Avkastning på fonderat kapital

	Fond- försäkring	Traditionell försäkring	2009 Summa	2008 Summa
Aktier och andelar	81 212	130	81 342	-109 841
varav Direktavkastning	6 171	10	6 181	4 836
Realiserade och orealiserade kursvinster	75 041	120	75 161	-114 677
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	23	-30	-7	970
varav Direktavkastning (räntenetto)	4	-1	3	23
Realiserade och orealiserade kursvinster	19	-29	-10	947
Valutakursresultat, netto	-770	-	-770	2 654
Delsumma avkastning	80 465	100	80 565	-106 217
Förändring traditionell försäkring	-	436	436	-105
Summa	80 465	536	81 001	-106 322

Avkastningen inkluderar realiserat och orealiserat valutakursresultat efter avdragen fondförvaltningskostnad. Den genomsnittliga fondförvaltarkostnaden efter avdragna rabatter uppgår till 0,31 procent av genomsnittligt kapital.

Not 17 Administrationskostnader

	2009	2008
Driftskostnader	340	299
Finansiella poster netto	-4	133
Summa	336	432

Finansiella poster netto avser främst kostnader för lån, handelslagrets resultat och ränteintäkter (netto). Fondförvaltningskostnaderna tas direkt ur försäkringstillgångarna och ingår inte i PPM:s driftskostnader. Totalt för 2009 uppgick administrationskostnader till 343 (437) miljoner kronor varav 7 (5) miljoner kronor ingår i not 16, förändring traditionell försäkring. En sammanställning av pensionssystemets brutto- respektive nettoredovisade kostnader finns i avsnittet Administrations- och kapitalförvaltningskostnader.

Not 18 Nya pensionsrätter

	2009	2008
Fastställd pensionsrätt för premiepension intjänad 2008	30 987	-
Fastställd pensionsrätt för premiepension intjänad 2007	-	30 118
Summa	30 987	30 118

I premiepensionssystemet motsvarar avgiftsinkomsten nya pensionsrätter inklusive ränta för den period avgiftsmedlen förvaltas innan de placeras i de försäkrades fonder. I beloppet ingår även ändrade pensionsrätter från tidigare intjänandeår samt fördelade återförda fondförvaltaravgifter.

Not 19 Värdeförändring

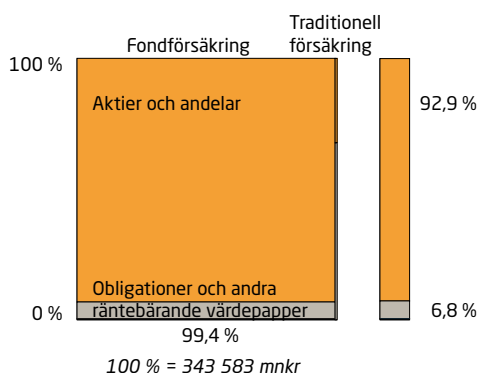
Pensionsskulden förändrades med avkastningen i premiepensionsfonderna som summerar till 80 565 (-106 217) miljoner kronor, se not 16.

Not 20 Uppkomna arvsvinster, Fördelade arvsvinster

Uppkomna och fördelade arvsvinster motsvaras av dödsfallskapital. Arvsvinster fördelas en gång per år, en mindre del fördelas även löpande under året vid byte från fondförsäkring till traditionell försäkring. År 2009 fördelades som arvsvinst 655 (663) miljoner kronor, vilket bestämdes av hur mycket kapital som frigjorts genom dödsfall under 2008. I den fördelade arvsvinsten ingår 12 (7) miljoner kronor som avser byte från fondförsäkring till traditionell försäkring. I posten ingår även minskningsmedel som avser den minskning av premiepensionsrätten som görs när premiepension överförs mellan makar. Under 2009 överförde totalt 7 990 (7 789) personer ett sammanlagt belopp på 54 (49) miljoner kronor mellan makar eller mellan registrerade partners.

Not 21 Avdrag för administrationskostnader

Beloppet 447 (437) miljoner kronor motsvarar de avgifter som PPM tog ut för att finansiera sina administrationskostnader. Under 2008 har principen för avgiftsuttaget förändrats. Tidigare avgiftsuttag bestod endast av en procentsats men numera finns även ett avgiftstak på 110 kronor. Avgiften för 2009 motsvarade 0,19 (0,16) procent av värdet på pensions-spararnas konton. Under uppbyggnadsskedet och fram till 2018 finansieras PPM genom en kombination av avgiftsuttag och räntekontokredit för rörelsekapitalbehov samt låneramar hos Riksgäldskontoret. Avgiftsuttaget baserades på den prognostiserade kostnadsnivån för 2009.



Not 22 Försäkringstillgångar

	Fond-försäkring	Traditionell försäkring	2009 Summa	2008 Summa
Aktier och andelar	318 326	706	319 032	206 449
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	21 836	1 498	23 334	25 925
Pågående handel och uppkomna arvsvinster	1 209	8	1 217	959
Summa	341 371	2 212	343 583	233 333

Uppkomna arvsvinster som tillhör 2009 uppgår totalt till 646 (647) miljoner kronor, varav fondförsäkring 632 (636) miljoner kronor och traditionell försäkring 14 (10) miljoner kronor, och fördelas till pensionsspararna år 2010.

Per den 31 december 2009 fanns totalt 6 165 189 pensionssparare varav 6 084 238 hade sitt sparande placerat i fondförsäkring och 80 951 i traditionell försäkring. Av pensionsspararna var det 664 212 personer som fick utbetalning av pension.

Not 23 Övriga tillgångar

	2009	2008
Tillfällig förvaltning av preliminära avgiftsmedel	27 584	28 180
PPM:s administrativ fondandelslager (handelslager)	87	29
Övriga tillgångar	2 019	1 253
Summa	29 690	29 462

Tillfällig förvaltning av preliminära avgiftsmedel avser intjänandeåret 2009.

PPM:s administrativa fondandelslager används för att underlätta handeln med fondandelar genom att det minskar antalet handelstransaktioner med fondförvaltarna.

I Övriga tillgångar ingår immateriella tillgångar, kassa och bank, fordringar, förutbetalda kostnader och upplupna intäkter samt inventarier och övriga anläggningstillgångar.

Not 24 Förändring i eget kapital

	Fond- försäkring	Traditionell försäkring	2009 Summa	2008 Summa
Eget kapital vid årets ingång:				
Konsolideringsfond	-1 523	247	-1 276	-1 348
Effekt byte av redovisningsprincip*	-	-	-	191
Omräkning ingående balans	-1 523	247	-1 276	-1 157
Från konsolideringsfond utbetald återbäring**	-	-28	-28	-19
Periodens resultat	111	436	547	-100
Summa eget kapital	-1 412	655	-757	-1 276

* Förändringen avser byte av redovisningsprincip vid beräkning av pensionsskuld traditionell försäkring, se not 25.

** Utbetald återbäring år 2009/2008 ingår i posten ingående balanserat resultat i balansräkningen.

PPM redovisar ett totalt negativt eget kapital för verksamheten. Solvensreglerna i Försäkringsrörelselagen gäller inte för PPM, utan fram till och med år 2018 finansieras underskottet av krediter hos Riksgälden. År 2018 beräknas balans mellan tillgångar och skulder vara uppnådd. Traditionell försäkring redovisar ett negativt resultat som läggs i konsolideringsfonden i eget kapital. Medel i konsolideringsfonden fördelas till pensionspararna och utbetalas som återbäring i samband med pensionsutbetalningarna.

Not 25 Pensionsskuld

	2009	2008
Pensionsskuld, fondförsäkring	341 371	231 601
Pensionsskuld, traditionell försäkring	1 543	1 481
Summa	342 914	233 082

Pensionsskulden är en skuld till förvärvsaktiva och pensionerade pensionsparare. Pensionsskuld, fondförsäkring är i huvudsak knuten till fondandelar och påverkas av hur marknadsvärdet i valda fonder utvecklas. Innehavet i fonderna värderas till bokslutsdagens kurs och motsvaras av tillgångsvärdet som återfinns i not 22.

Pensionsskuld, traditionell försäkring bestäms för varje försäkring som kapitalvärdet av återstående garanterade utbetalningar. Värdet beräknas med antaganden om framtida avkastning, livslängder och driftskostnader. Information om hur de ekonomiska delningstalen beräknas finns i bilaga A.

Vid beräkning av pensionsskuld traditionell försäkring ändrades metoden för värdering av de garanterade åtagandena gentemot försäkringstagarna från och med 1 april 2008. Ändrad beräkning innebär byte av redovisningsprincip, förändringen minskar pensionsskulden och ökar eget kapital med 191 miljoner kronor 2008, se not 24.

Tabell A Förklaring av pensionsskuldens förändring, fondförsäkring, 2009

Pensionsskuld fondförsäkring 31 dec 2008	231 601
Fastställd pensionsrätt för premiepension intjänad 2008*	30 490
Fördelade arvsvinster**	-643
Värdeförändring	80 465
Avdrag för administrationskostnader	-447
Skuldminskning på grund av uttagen pension 2009	-737
Uppkomna arvsvinster	643
Premiepensionskapital 31 december 2009	341 372
Justering som påverkat premiepensionskapitalet ***	-1
Pensionsskuld fondförsäkring 31 december 2009	341 371

* Taxeringsändringar, ändrade pensionsrätter ingår med -1.
 ** Arvsvinster, kapital som frigjorts under 2008, fördelas 2009.
 *** Överföringar till de Europeiska gemenskaperna m.m.

Tabell B Förklaring av pensionsskuldens förändring, traditionell försäkring, 2009

Pensionsskuld traditionell försäkring 31 dec 2008	1 481
Fastställd pensionsrätt för premiepension intjänad 2008*	497
Fördelade arvsvinster**	-12
Värdeförändring	100
Skuldminskning på grund av uttagen pension 2009	-92
Övrigt	5
Förändring av pensionsskuld***	-436
Premiepensionskapital 31 december 2009	1 543
Pensionsskuld traditionell försäkring 31 december 2009	1 543

* Taxeringsändringar, ändrade pensionsrätter ingår med 0.
 ** Arvsvinster, kapital som frigjorts under 2008, fördelas 2009.
 *** Administrationskostnader -7, uppkomna arvsvinster 2009 +12 ingår i förändring av pensionsskuld, se not 24 förändring eget kapital.

Pensionsskulden beräknas från och med 2007 exklusive eget kapital. Pensionsskulden förändras med nyintjänande pensionsrätter, ändrad omfattning av pensionsuttag, taxeringsändringar, värdeförändring på tillgångarna, administrationskostnader, pensionsutbetalningar och uppskattning av den framtida dödligheten bland de försäkrade.

Not 26 Övriga skulder

	2009	2008
Skulder avseende preliminära avgiftsmedel	27 588	28 179
Övriga skulder	3 528	2 810
Summa	31 116	30 989

Skulder avseende preliminära avgiftsmedel består av ej fastställda pensionsrätter för intjänandeår 2009 och motsvaras av tillgångarna som finns placerade i den tillfälliga förvaltningen, se not 23.

I Övriga skulder ingår pågående fondhandel, leverantörsskulder, lån hos Riksgäldskontoret, upplupna förvaltningsavgifter, upplupna kostnader och förutbetalda intäkter.



BDO Stockholm AB
Auktoriserade revisorer

REVISIONSBERÄTTELSE

för

PENSIONSSYSTEMETS ÅRSREDOVISNING

Till Pensionsmyndigheten

Vi har granskat Pensionssystemets årsredovisning för år 2009. Enligt förordning (2002:135) om årlig redovisning av det inkomstgrundande ålderspensionssystemets finansiella ställning och utveckling har Pensionsmyndigheten uppdragits att upprätta denna årsredovisning. Det är generaldirektören för Pensionsmyndigheten som har ansvaret för årsredovisningens upprättande och för att den har upprättats i enlighet med lag (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension. Vårt ansvar är att uttala oss om årsredovisningen på grundval av vår revision.

Revisionen har utförts i enlighet med god revisionssed i Sverige. Det innebär att vi planerat och genomfört revisionen för att i rimlig grad försäkra oss om att årsredovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter. En revision innefattar att granska ett urval av underlagen för belopp och annan information i årsredovisningen. I en revision ingår också att pröva redovisningsprinciperna och generaldirektörens tillämpning av dem samt att bedöma de betydelsefulla uppskattningar som generaldirektören gjort när årsredovisningen upprättats samt att utvärdera den samlade informationen i årsredovisningen.

Vår revision omfattar såväl inkomstpensionens, premiepensionens och den inkomstgrundande ålderspensionens resultat- och balansräkningar som noter och kommentarer jämte redovisningsprinciper och annan förklarande information. Det ingår inte i vår revision att granska principer för den allmänna pensionen och ej heller att granska framskrivningar eller annan information som ej är förenlig med de områden som ingår i vår revision.

Vi anser att vår revision ger oss rimlig grund för våra uttalanden nedan.

Årsredovisningen har upprättats enligt lag (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension, förordning (2002:135) om årlig redovisning av det inkomstgrundande ålderspensionssystemets finansiella ställning och utveckling samt i övrigt enligt vad som finns beskrivet i årsredovisningen under avsnittet Redovisningsprinciper mm. I årsredovisningen redovisat balanstal har beräknats enligt förordning (2002:780) om beräkning av balanstal.

Stockholm den 12 mars 2010

Ove Olsson
Auktoriserad revisor

Ulf H Davéus
Auktoriserad revisor

Bilaga A. Beräkningsfaktorer *

Enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension (LIP) ska Pensionsmyndigheten beräkna inkomstindex. Enligt förordningen (1998:1340) om inkomstgrundad ålderspension ska Pensionsmyndigheten även beräkna och fastställa faktorer för arvsvinster, förvaltningskostnader samt delningstal.

Enligt LIP ska premiepensionsverksamheten bedrivas enligt försäkringsmässiga principer. Det är Pensionsmyndighetens tolkning av försäkringsmässiga principer som styr beräkningen av återbäringsränta, arvsvinst och delningstal för premiepensionen. Vidare ska Pensionsmyndigheten beräkna den avgift som finansierar premiepensionsverksamheten.

Fram till 2010-01-01 var lydelsen av lagen och förordningen att det var Försäkringskassan respektive Premiepensionsmyndigheten som var ansvariga för att genomföra dessa beräkningar.

Inkomstindex

Förändringen i inkomstindex visar genomsnittsinkomstens utveckling. Med inkomst avses här pensionsgrundande inkomster utan takbegränsning, men efter avdrag för allmän pensionsavgift.

$Inkomstindex(t) =$

$$\left(\frac{u(t-1)}{u(t-4)} \times \frac{KPI(t-4)}{KPI(t-1)} \right)^{\frac{1}{3}} \times \frac{KPI(t-1)}{KPI(t-2)} \times k \times Inkomstindex(t-1)$$

$$u(t) = \frac{Y(t)}{N(t)}$$

där

t = kalenderår

$KPI(t)$ = konsumentprisindex för juni månad år t

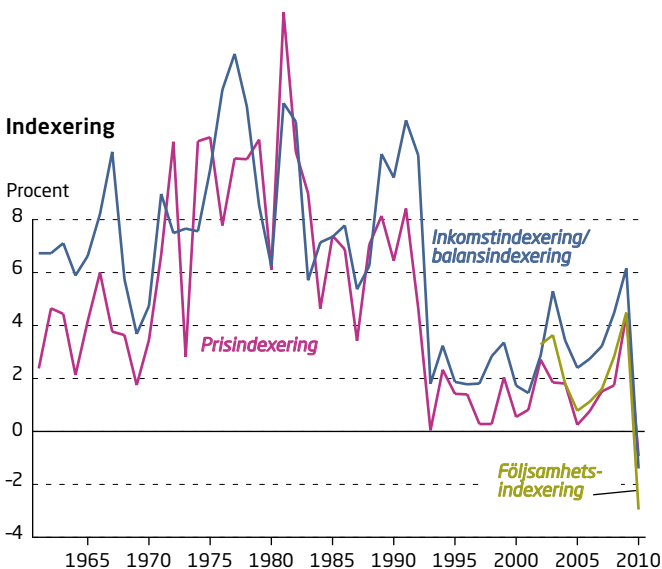
k = korrigeringsfaktor för skattningsfel i $u(t-2)$ och $u(t-3)$

$Y(t)$ = summa pensionsgrundande inkomster utan takbegränsning för personer 16–64 år år t , efter avdrag för allmän pensionsavgift

$N(t)$ = antal personer 16–64 år som har pensionsgrundande inkomst år t

Indexförändringen består av två delar. Den första delen är genomsnittlig årlig

förändring i medelinkomst under den senaste treårsperioden, inflationen frånräknad, och den andra är inflationen under den senaste tolv månadersperioden fram till juni månad. Pensionsgrundande inkomster är kända först efter taxeringen, det vill säga i december året efter inkomståret. Det innebär att de två senaste årens inkomst baseras på skattningar. Korrigering för skattningsfel görs i senare års index.



Inflationen under treårsperioden räknas bort och det senaste årets inflation läggs tillbaka för att ge en snabbare anpassning av pensionerna till förändringar i inflationstakten än vad det ”rena” treåriga glidande medelvärdet för inkomstutvecklingen skulle ha inneburit.

Förändringen i inkomstindex mellan år $t-1$ och år t påverkar pensionsskulden för pensionerade år t via följsamhetsindexeringen av utbetald inkomst- och tilläggs pension (se not 8 och not 14 tabell C). Förändringen i inkomstindex mellan år t och $t+1$ påverkar inkomstpensionsskulden för aktiva år t via inkomstindexeringen av pensionsbehållningar (se not 8 och not 14 tabell A).

Balansindex

När balanseringen är aktiverad används balansindex i stället för inkomstindex.

$$\text{Balansindex}(t) = I(t) \times BT(t)$$

$$\text{Balansindex}(t+1) =$$

$$\text{Balansindex}(t) \times \left(\frac{I(t+1)}{I(t)} \right) \times BT(t+1) = I(t+1) \times BT(t) \times BT(t+1)$$

där

$I(t)$ = inkomstindex år t

$BT(t)$ = balanstal år t

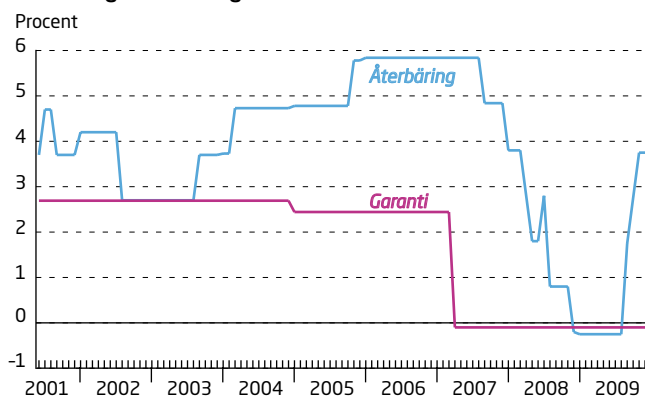
Årsskiftet ($t-1/t$) sker indexeringen genom att pensionerna multipliceras med kvoten mellan balansindex år t och inkomstindex år $t-1$ dividerat med 1,016 och pensionsbehållningar med kvoten mellan balansindex år t och inkomstindex år $t-1$. Årsskiftet ($t/t+1$) sker indexeringen på motsvarande sätt med kvoten mellan balansindex år $t+1$ och balansindex år t . Indexeringen med balansindex upphör när produkten av balanstalen ≥ 1 , det vill säga när balansindex når inkomstindexets nivå.

Återbäringsränta

Om premiepensionen tas ut i form av traditionell försäkring räknas det utbetalda beloppet om varje år. Det kan bli högre än det garanterade beloppet om den traditionella livförsäkringsrörelsen ger bättre resultat än vad som antagits vid beräkningen av det garanterade beloppet. Resultatet i den traditionella rörelsen återspeglas i återbäringsräntan som används för att skriva upp de traditionella försäkringarnas värden.

Återbäringsräntan påverkar inte pensionsskulden eftersom pensionsskulden beräknas utifrån garanterade belopp.

Återbäringsränta och garanti



Arvsvinstfaktorer för inkomstpension

Avlidna personers pensionsbehållningar tillgodoräknas de kvarlevande i samma åldersgrupp i form av arvsvinster. För förvärvsaktiva sker det genom att de kvarlevandes pensionsbehållningar vid en årlig omräkning multipliceras med en arvsvinstfaktor för inkomstpension.

$$\text{Arvsvinstfaktor}_i(t) = 1 + \frac{\sum_{j=2}^{17} PBd_{j-1}(t-1)}{\sum_{j=2}^{17} PB_{j-1}(t-1)} \quad \text{för } i = 2, 3, \dots, 17$$

$$\text{Arvsvinstfaktor}_i(t) = 1 + \frac{PBd_{i-1}(t-1)}{PB_{i-1}(t-1)} \quad \text{för } i = 18, 19, \dots, 60$$

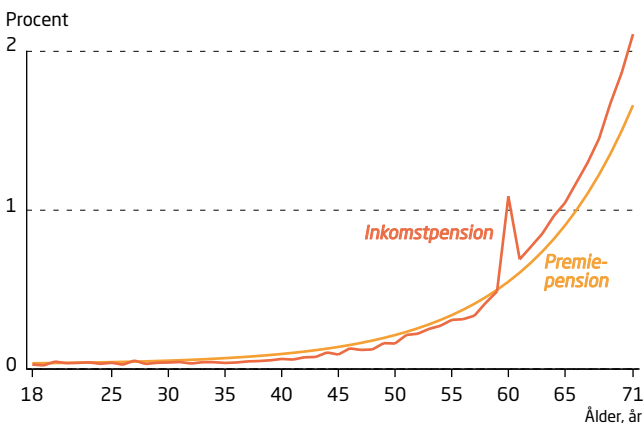
$$\text{Arvsvinstfaktor}_i(t) = \frac{(L_{i-1}(t) + L_i(t))}{(L_i(t) + L_{i+1}(t))} \quad \text{för } i = 60, 61, \dots$$

där

- i = ålder vid utgången av år t
- $PBd_{i-1}(t-1)$ = summan av pensionsbehållningarna år $t-1$ för avlidna år $t-1$ i åldersgruppen $i-1$
- $PB_{i-1}(t-1)$ = summan av pensionsbehållningarna år $t-1$ för kvarlevande år $t-1$ i åldersgruppen $i-1$
- $L_i(t)$ = antal kvarlevande personer år t i åldersgruppen i av 100 000 födda enligt SCB:s livslängdsstatistik för den femårsperiod som närmast har föregått det år då den försäkrade uppnådde 60 års ålder för $i = 60-64$ respektive 64 års ålder för $i = 65$ år eller äldre

Arvsvinstfaktorer för personer 60 år eller yngre beräknas som summan av pensionsbehållningar för avlidna dividerat med summan av pensionsbehållningar för kvarlevande i samma åldersgrupp. För gruppen 2–17-åringar beräknas en gemensam arvsvinstfaktor. På grund av viss fördröjning i informationen om vilka personer som avlidit under året görs arvsvinstfördelningen till personer 60 år eller yngre med ett års eftersläpning. För äldre personer beräknas arvsvinstfaktorerna utifrån livslängdsstatistik från SCB. Arvsvinsttilldelningen till äldre personer görs dödsfallsåret.

Arvsvinster



Arvsvinstfaktorn för inkomstpension för 60-åringar visas i diagrammet som de båda arvsvinstfaktorerna multiplicerade med varandra. Vid faktisk arvsvinstfördelning används dock de två olika arvsvinstfaktorerna på olika underlag.

Arvsvinster som uppkommer efter pensioneringen inkluderas underförstått i delningstalet genom omfördelningen från dem som lever kortare än genomsnittet till dem som lever längre. För att arvsvinsttilldelningen ska ske efter samma princip för både förvärvsaktiva och pensionerade inom samma födelseårgång byts fördelningsmetoden från och med 60 års ålder. Genom att metodväxlingen sker redan det år individen fyller 60 år undviks eftersläpningen i fördelningen av arvsvinster avseende året före pensionsuttaget för personer som tar ut pension från 61 år. Under det år en försäkrad fyller 60 år får hon eller han dubbla arvsvinster med anledning av de olika tillvägagångssätten.

Arvsvinsternas påverkan på pensionsskulden är begränsad eftersom innebörden är en omfördelning av avlidnas pensionsbehållningar till de kvarlevande. En effekt på inkomstpensionsskulden till aktiva upp-

står dock på grund av skillnaden mellan uppkomna och fördelade arvsvinster, som redovisas i not 10. För gruppen avlidna före det 60:e levnadsåret förklaras skillnaden av taxeringsändringar mellan det att arvsvinstfaktorerna beräknades och tillfället då fördelningen sker samt sent inkomna uppgifter om avlidna. För gruppen avlidna under det 60:e levnadsåret eller senare är orsaken skillnader i uppskattad och faktisk dödlighet samt att dödligheten kan variera beroende på den försäkrades inkomstnivå, det vill säga effekten av att låginkomsttagare inom respektive kön i genomsnitt har en kortare livslängd än höginkomsttagare.

Arvsvinstfaktorer för premiepension

I premiepensionssystemet beräknas arvsvinster som en procentsats på det premiepensionskapital de kvarlevande har. Procentsatsen motsvarar den ettåriga dödsrisken, det vill säga sannolikheten att avlida inom ett år. Arvsvinsterna delas för närvarande ut en gång om året både för förvärvsaktiva och pensionärer. Arvsvinsterna som uppkommer efter pensioneringen ingår i delningstalet och delas ut genom en faktisk arvsvinsttilldelning. Om den försäkrade väljer efterlevandeskydd blir arvsvinsten betydligt lägre eftersom den då baseras på sannolikheten att den sist kvarlevande av först- och medförsäkrad avlider inom ett år.

Dödsrisken år t beräknas med hjälp av Makehams formel (se sidan 69). Värdena på a , b och c i formeln bestäms av kapitalet från pensions sparare som avlidit år $t-1$ i förhållande till kvarlevande pensions sparares kapital samma år, räknat per åldersklass. Pensionskapitalet som används för att bestämma arvsvinsten år t motsvarar behållningen på premiepensionskontot den sista december år $t-1$. Arvsvinstbeloppen justeras med en faktor för att det totala belopp som fördelas år t ska motsvara kapitalet från pensions sparare som avlidit år $t-1$.

Arvsvinsterna för premiepension påverkar inte pensions skulden över tiden eftersom dödsfallskapital balanseras av tilldelad arvsvinst.

Förvaltningskostnadsfaktor för inkomstpension

Kostnaden för förvaltningen av inkomstpensionssystemet minskar de förvärvsaktivitas pensionsbehållningar. Avdraget görs genom att pensionsbehållningarna multipliceras med en förvaltningskostnadsfaktor vid en årlig omräkning.

$$\text{Förvaltningskostnadsfaktor}(t) = 1 - \left[(B(t) \times A(t) + J(t-1)) / PB(t-1) \right]$$

där

- $B(t)$ = budgeterade administrationskostnader år t
- $A(t)$ = andel som belastar pensionsbehållningarna år t
- $J(t-1)$ = Justeringsbelopp, uppgår till skillnaden mellan det belopp som skulle ha dragits av från pensionsbehållningarna år $t-1$, baserat på kostnadsutfall år $t-1$ och justeringsbeloppet år $t-2$, och det faktiska avdrag som gjordes från pensionsbehållningarna år $t-1$.
- $PB(t-1)$ = summan av pensionsbehållningar år $t-1$

Förvaltningskostnadsfaktorn beräknas utifrån en viss andel, A , av de budgeterade kostnaderna för år t . Fram till år 2021 är andelen som belastar pensionsbehållningarna mindre än 100 procent (se not 11). Därtill sker en justering avseende administrationskostnaden år $t-1$. Justeringsbeloppet uppgår till skillnaden mellan det belopp som skulle ha dragits av från pensionsbehållningarna, baserat på kostnadsutfall och justeringsbeloppet året före, och det faktiska avdrag som gjordes från pensionsbehållningarna samma år.

Förvaltningskostnadsfaktorn påverkar inkomstpensionsskulden till aktiva genom avdraget från pensionsbehållningarna (se not 14 tabell A). Skillnaden

mellan de totala administrationskostnaderna (se not 4) och avdraget på pensionsbehållningarna innebär en påfrestning på balanstalet.

Administrationsavgift för premiepension

Kostnaden för förvaltningen av premiepensionssystemet får motsvara högst 0,3 procent av de sammanlagda tillgodohavandena på pensionsspararnas premiepensionskonton. Avgiften, som dras från pensionsspararnas premiepensionskonton en gång per år, ska täcka premiepensionsdelens totala driftskostnader inklusive räntor och andra finansiella kostnader.

Förvaltningskostnaden påverkar kapitalet i premiepensionssystemet och samtidigt, genom avdraget på pensionsbehållningarna, även premiepensionsskulden med samma belopp (se not 17 och not 21).

Delningstal för inkomstpension

Delningstalen för inkomstpension används för omräkningen av pensionsbehållningen till årsutbetalning och är ett mått på den beräknade återstående medellivslängden vid pensioneringstillfället med beaktande av den ränta om 1,6 procent (normen) som tillgodoräknas pensionen i förväg.

*Delningstal*_{*i*} =

$$\frac{1}{12L_i} \sum_{k=i}^r \sum_{X=0}^{11} \left(L_k + (L_{k+1} - L_k) \frac{X}{12} \right) (1,016)^{-(k-i)} (1,016)^{-X/12} \text{ för } i = 61, 62, \dots, r$$

där

k-i = antal år som pensionär (*k=i, i+1, i+2* etc.)

X = antal månader (0, 1, ...11)

L_i = antal kvarlevande personer i åldersgrupp *i* av 100 000 födda enligt SCB:s livslängdsstatistik. Statistiken avser den femårsperiod som närmast föregick det år den försäkrade uppnådde 60 års ålder vid pensionsuttag före 65-årsåret respektive 64 års ålder vid senare pensionsuttag

För personer som tagit ut sin ålderspension före 65-årsåret sker en omräkning av utbetalt belopp vid årsskiftet det år de fyller 65 med anledning av omräknade delningstal. Omräkningen sker på grund av byte av statistikunderlag till den senaste livslängdsstatistik som är tillgänglig vid individens 65:e år. Den kontinuerliga ökningen av medellivslängden leder till att de omräknade delningstalen hittills blivit högre än de tidigare, vilket i sin tur innebär en sänkning av framtida månadsbelopp. Det resulterar i en marginell sänkning av inkomstpensionsskulden till pensionärer och är en delmängd av ”Ändring av utbetalade belopp” i not 14 tabell C.

Efter 65 års ålder sker inte någon ytterligare omräkning av delningstalen. Den ökning av systemets pensionsskuld som de fasta delningstalen ger upphov till när medellivslängden ökar innebär en påfrestning för balanstalet.

Ett uttag av ålderspension innebär en överföring av pensionsskulden från aktiva till pensionerade. Själva omräkningen av pensionsbehållningen till årsutbetalning resulterar i en marginell förändring av pensionsskulden. Förändringen uppstår på grund av skillnaden mellan delningstalen och vad vi här kallar de ekonomiska delningstalen. För beskrivning av ekonomiska delningstal, se bilaga B avsnitt 4. De ekonomiska delningstalen används för att beräkna pensionsskulden till pensionerade.

Fastställda delningstal för inkomstpension*

	Ålder									
	61 år	62 år	63 år	64 år	65 år	66 år	67 år	68 år	69 år	70 år
1938	17,87	17,29	16,71	16,13	15,56	14,99	14,42	13,84	13,27	12,71
1939	17,94	17,36	16,78	16,19	15,62	15,04	14,47	13,89	13,32	12,76
1940	18,02	17,44	16,86	16,27	15,69	15,11	14,54	13,96	13,39	12,82
1941	18,14	17,56	16,98	16,39	15,81	15,23	14,65	14,08	13,50	12,94
1942	18,23	17,65	17,06	16,48	15,89	15,31	14,74	14,16	13,59	13,02
1943	18,33	17,75	17,16	16,58	15,99	15,41	14,84	14,26	13,68	13,11
1944	18,44	17,86	17,28	16,70	16,11	15,54	14,96	14,38	13,80	13,23
1945	18,55	17,96	17,38	16,80	16,22	15,64	15,07	14,48	13,91	13,33

* Delningstal fastställs årligen upp till 80 år, men i tabellen redovisas endast upp till 70 år.

Delningstal för premiepension

För att beräkna den årliga premiepensionen divideras värdet av premiepensionskontot med ett delningstal för premiepension. Till skillnad från inkomstpensionen bygger premiepensionens delningstal på prognostiserade framtida livslängder.

$$\text{Delningstal}_x = \int_0^{\infty} e^{-\delta t} \frac{l(x+t)}{l(x)} dt$$

$$l(x) = e^{-\int_0^x \mu(t) dt}$$

$$\mu(x) = a + be^{cx}$$

där

x = exakt ålder vid pensioneringstidpunkten

Delningstalen beräknas i kontinuerlig tid och med exakt ålder vid pensionering men överensstämmer i princip med formeln för delningstalet för inkomstpensionen.³⁰ Överlevnadsfunktionen, $l(x)$, kan sägas motsvara de tal L som används vid beräkning av inkomstpensionen. Dödlighetsfunktionen, $\mu(x)$, är den så kallade Makehams formel som används för att beräkna den årliga dödsrisken. Värdena på a , b och c motsvarar SCB:s prognos för återstående livslängder åren 2009–2060 för individer födda 1946.³¹ Vid beräkning av det garanterade beloppet i den traditionella försäkringen används SCB:s alternativ med låg dödlighet sänkt med ytterligare 10 procent. Däremot används SCB:s huvudalternativ för dödlighet vid beräkningen av pensionsbelopp som ska betalas ut. Detta för att den antagna utbetalningsprofilen ska bli så realistisk som möjligt och inte onödigt försiktig.

Den tillgodoräknade räntan, δ , är sedan 2007-04-01 4,0 procent före kostnadsavdrag i fondförsäkring. Premiepension i form av traditionell försäkring som betalas ut från och med 2007-04-01 och framgent beräknas med en ränta på för närvarande 2,3 procent och det garanterade beloppet med en ränta på 0,0 procent. Den ränta som används för beräkningen av det garanterade beloppet har tidigare varit betydligt högre, se diagrammet Återbäringsränta och garanti.

Sedan 2008-04-01 värderas de försäkringstekniska avsättningarna (FTA) med marknadsräntorna på likvida statsskuldväxlar och statsobligationer som gäller vid värderingstidpunkten. På ovan nämnda räntor görs ett kostnadsavdrag motsvarande 0,1 procent. Kostnadsavdraget görs för att täcka premiepensionens kostnader.

För premiepension i form av fondförsäkring är pensionsskulden per definition lika med värdet av tillgångarna som i sin tur motsvarar det samlade värdet av alla fondandelar. För fondförsäkring ger därför en ändring av delningstalen

³⁰ Formeln avser ett-livsförsäkring, det vill säga utan efterlevandestydd.

³¹ Födda 1946 motsvarar den årskull som är närmast 65 år under perioden 2010–2012. Aktuella värden för belopp att utbetala i fondförsäkring: $a=0,0064$, $b=0,00000018$, $c=0,1498$, $\delta=3,8221$ procent vilket motsvarar en årlig räntefot på 3,8961 procent. För $x>97$ ansluter $\mu(x)$ till en rät linje med lutning 0,001.

ingen effekt på pensionsskulden. När det gäller traditionell försäkring är pensionsskulden lika med FTA. Den räknas ut genom att varje garanterat belopp multipliceras med ett delningstal. Delningstalet räknas ut på samma sätt som vid bestämning av pensionsbelopp. Vid beräkning av FTA används dock olika dödlighetsantaganden för kvinnor och män. En sänkning av dödlighets- eller ränteantagandet ökar FTA.

Delningstal för årligt belopp (fondförsäkring)

Utan efterlevandeskydd

Ålder	61 år	62 år	63 år	64 år	65 år	66 år	67 år	68 år	69 år	70 år
	15,09	14,78	14,46	14,13	13,80	13,45	13,09	12,73	12,35	11,97

Med efterlevandeskydd

Ålder medförsäkrad	Ålder förstförsäkrad	61 år	62 år	63 år	64 år	65 år	66 år	67 år	68 år	69 år	70 år
55		18,35	18,25	18,15	18,06	17,97	17,88	17,80	17,73	17,65	17,58
60		17,56	17,42	17,29	17,16	17,03	16,91	16,80	16,69	16,59	16,49
65		16,85	16,66	16,48	16,31	16,13	15,97	15,81	15,65	15,50	15,36
70		16,27	16,04	15,81	15,59	15,36	15,14	14,92	14,71	14,50	14,30

Delningstal för årligt belopp (traditionell försäkring)

Utan efterlevandeskydd

Ålder	61 år	62 år	63 år	64 år	65 år	66 år	67 år	68 år	69 år	70 år
	18,27	17,81	17,34	16,86	16,38	15,88	15,38	14,88	14,36	13,84

Med efterlevandeskydd

Ålder medförsäkrad	Ålder förstförsäkrad	61 år	62 år	63 år	64 år	65 år	66 år	67 år	68 år	69 år	70 år
55		23,10	22,94	22,79	22,64	22,51	22,38	22,26	22,14	22,04	21,93
60		21,77	21,55	21,34	21,13	20,94	20,76	20,59	20,43	20,28	20,14
65		20,64	20,35	20,07	19,80	19,53	19,28	19,04	18,81	18,60	18,39
70		19,78	19,43	19,08	18,73	18,39	18,06	17,74	17,43	17,13	16,85

Delningstal för garanterat årligt belopp (traditionell försäkring)

Utan efterlevandeskydd

Ålder	61 år	62 år	63 år	64 år	65 år	66 år	67 år	68 år	69 år	70 år
	27,20	26,35	25,49	24,65	23,81	22,97	22,15	21,33	20,52	19,72

Med efterlevandeskydd

Ålder medförsäkrad	Ålder förstförsäkrad	61 år	62 år	63 år	64 år	65 år	66 år	67 år	68 år	69 år	70 år
55		36,72	36,39	36,07	35,77	35,50	35,24	35,00	34,78	34,57	34,38
60		33,92	33,47	33,06	32,66	32,29	31,94	31,62	31,31	31,03	30,77
65		31,71	31,15	30,62	30,11	29,63	29,18	28,75	28,34	27,96	27,60
70		30,09	29,44	28,80	28,19	27,60	27,04	26,50	25,98	25,49	25,02

Bilaga B. Matematisk beskrivning av balanstalet

Utdrag ur förordningen (2009:1247) om beräkning av balanstal*

Pensionsmyndigheten skall för varje år beräkna balanstalet enligt 1 kap. 5 a och 5 b §§ lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension i enlighet med följande formel.

* Vissa redigeringar har gjorts för att förenkla framställningen.

1. Balanstalet, BT ,

$$BT(t+2) = \frac{AT(t) + \overline{BF}(t)}{S(t)} \quad (1.0)$$

$$AT(t) = \bar{A}(t) \times \overline{OT}(t) \quad (1.1)$$

$$\overline{BF}(t) = \frac{BF(t) + BF(t-1) + BF(t-2)}{3} \quad (1.2)$$

$$\bar{A}(t) = \frac{A(t) + A(t-1) + A(t-2)}{3} \times \left(\frac{A(t)}{A(t-3)} \times \frac{KPI(t-3)}{KPI(t)} \right)^{\frac{1}{3}} \times \left(\frac{KPI(t)}{KPI(t-1)} \right) \quad (1.3)$$

$$\overline{OT}(t) = \text{median} [OT(t-1), OT(t-2), OT(t-3)] \quad (1.4)$$

där

t = kalenderår om variabeln avser flöden, utgången av kalenderåret om variabeln avser stockar

$AT(t)$ = avgiftstillgång år t

$BF(t)$ = buffertfond, det samlade marknadsvärdet av tillgångarna hos Första-Fjärde och Sjätte AP-fonden år t . Med marknadsvärde avses det värde som, enligt 6 kap. 3 § lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder och 4 kap. 2 § lagen (2000:193) om Sjätte AP-fonden, ska upptas i fondernas årsredovisningar

$\overline{BF}(t)$ = utjämnat värde för buffertfonden år t

$S(t)$ = pensionsskulden år t

$\bar{A}(t)$ = utjämnad avgiftsinkomst till fördelningssystemet år t

$\overline{OT}(t)$ = utjämnad omsättningstid år t

$A(t)$ = avgiftsinkomst till fördelningssystemet år t

$OT(t)$ = omsättningstid år t

$KPI(t)$ = konsumentprisindex för juni månad år t

2. Genomsnittlig pensionsålder, \bar{R} ,

$$\bar{R}(t) = \frac{\sum_{i=61}^{R^*(t)} U_i^*(t) \times D_i(t) \times i}{\sum_{i=61}^{R^*(t)} U_i^*(t) \times D_i(t)}, \quad \bar{R} \text{ avrundas till närmaste heltal} \quad (2.0)$$

där

i = ålder vid utgången av året

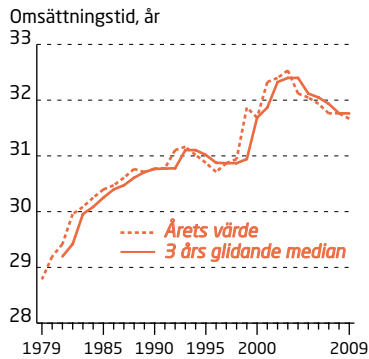
$R^*(t)$ = den äldsta åldersgrupp som det under år t nybeviljats pension för

$U_i^*(t)$ = summan av nybeviljat månatligt pensionsbelopp till personer i åldersgruppen i år t

$D_i(t)$ = delningstal år t vid ålder i

3. Omsättningstiden, OT ,

$$OT(t) = IT(t) + UT(t) \tag{3.0}$$



	Uppmätta förändringsprocent	Förändringsprocent med 3 års glidande median
3	0	
2	0	4
1	148	148
0	002222244455568	00000022223445668
-0	223455556	0234559
-1	3	

1 | 148 läses som tre stycken årliga förändringar om 1,1, 1,4 respektive 1,8 procent.

3.1 Intjänandetiden, IT ,

$$IT(t) = \frac{\sum_{i=16}^{\bar{R}(t)-1} \overline{PR}_i(t) \times L_i(t) \times (\bar{R}(t) - i - 0,5)}{\sum_{i=16}^{\bar{R}(t)-1} \overline{PR}_i(t) \times L_i(t)} \tag{3.1.1}$$

$$\overline{PR}_i(t) = \frac{\frac{PR_i(t)}{N_i(t)} + \frac{PR_{i+1}(t)}{N_{i+1}(t)}}{2} \text{ för } i = 16, 17, \dots, \bar{R}(t)-2 \tag{3.1.2}$$

$$\overline{PR}_{\bar{R}(t)-1}(t) = \frac{PR_{\bar{R}(t)-1}(t)}{N_{\bar{R}(t)-1}(t)} \tag{3.1.3}$$

$$L_i(t) = L_{i-1}(t) \times h_i(t) \text{ för } i = 17, 18, \dots, \bar{R}(t)-1 \text{ där } L_{16}(t) = 1 \tag{3.1.4}$$

$$h_i(t) = \frac{N_i(t)}{N_{i-1}(t-1)} \text{ för } i = 17, 18, \dots, \bar{R}(t)-1 \tag{3.1.5}$$

där

$PR_i(t)$ = summan av 16 % av pensionsgrundande inkomster beräknade enligt 2 kap. lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension och 16 % av pensionsgrundande belopp beräknade enligt 3 kap. samma lag intjänandeår t för åldersgruppen i för individer som inte registrerats som avlidna år t

$N_i(t)$ = antalet individer i åldersgruppen i som någon gång fram t.o.m. intjänandeår t tillgodoräknats pensionsgrundande inkomst eller pensionsgrundande belopp och som inte registrerats som avlidna

$L_i(t)$ = andel personer i åldersgrupp i år t

$h_i(t)$ = utveckling av andel personer i åldersgrupp i år t

3.2 Utbetalningstiden, UT ,

$$UT(t) = \frac{\sum_{i=\bar{R}(t)}^{R(t)} 1,016^{-(i-\bar{R}(t)+0,5)} \times L_i^*(t) \times (i-\bar{R}(t) + 0,5)}{\sum_{i=\bar{R}(t)}^{R(t)} 1,016^{-(i-\bar{R}(t)+0,5)} \times L_i^*(t)} \quad (3.2.1)$$

$$L_i^*(t) = L_{i-1}^*(t) \times he_i(t) \text{ där } L_{60}^*(t) = 1 \quad (3.2.2)$$

$$he_i(t) = \frac{U_i(t)}{U_i(t) + Ud_i(t) + 2 \times Ud_i^*(t)} \text{ för } i = 61, 62, \dots, R(t) \quad (3.2.3)$$

där

$R(t)$ = den äldsta åldersgrupp som uppburit pension år t

$U_i(t)$ = summan av pensionsutbetalningar i december år t till åldersgruppen i

$Ud_i(t)$ = summan av sista månatliga pensionsbelopp till personer i åldersgruppen i som fick pension utbetald i december år $t-1$ men inte i december år t

$Ud_i^*(t)$ = summan av sista månatliga pensionsbelopp till personer i åldersgruppen i som fick sin pension beviljad under år t och som inte fick pension utbetald i december år t

$L_i^*(t)$ = andel kvarstående utbetalningar till åldersgrupp i år t

$he_i(t)$ = pensionsutbetalningarnas utveckling på grund av dödsfall år t , åldersgrupp i

4. Pensionsskulden, S ,

$$S(t) = SA(t) + SP(t) \quad (4.0)$$

$$SA(t) = PB(t) + IPR(t) + TP(t) \quad (4.1)$$

$$SP(t) = \sum_{i=61}^{R(t)} U_i(t) \times 12 \times \left(\frac{De_i(t) + De_i(t-1) + De_i(t-2)}{3} \right) \quad (4.2)$$

$$De_i(t) = \frac{\sum_{j=i}^{R(t)} \frac{1}{2} \times (L_j^*(t) + L_{j+1}^*(t)) \times 1,016^{i-j-1}}{L_i^*(t)} \text{ för } i = 61, 62, \dots, R(t) \text{ där } L_{R(t)+1}^* = 0 \quad (4.3)$$

där

$SA(t)$ = pensionsskuld år t avseende pensionsåtagande som inte börjat utbetalas (pensionsskulden till förvärvsaktiva)

$SP(t)$ = pensionsskuld år t till pensionerade i fördelningssystemet avseende pensioner som utbetalas

$PB(t)$ = summan av pensionsbehållningar år t enligt 5 kap. 2 § lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension

$IPR(t)$ = skattad pensionsrätt för inkomstpension intjänad under år t enligt 4 kap. 2-6 §§ samma lag

$TP(t)$ = skattat värde för tilläggspension år t till personer som inte börjat att lyfta sin tilläggspension

$De_i(t)$ = ekonomiskt delningstal för åldersgrupp i år t

Ordlista

* Belopp och värden finns under Statistik och Publikationer på www.pensionsmyndigheten.se.

administrationsavgift*

avgift för att täcka kostnader för förvaltning och drift. Administrationskostnaderna för inkomst- och tilläggspension minskar pensionsbehållningarna. Kostnadsavdraget görs som ett procentuellt avdrag från pensionsbehållningen med en förvaltningskostnadsfaktor. Avdrag för administrationskostnaden för premiepension görs som ett procentuellt avdrag som minskar försäkringstagarnas premiepensionskapital (se bilaga A).

den allmänna pensionen

Sveriges allmänna pensionssystem. Den allmänna pensionen består av inkomstpension, premiepension och garantipension. Inkomstpension kan även innefatta tilläggspension.

allmän pensionsavgift

den del av pensionsavgiften, 7 procent av inkomsten upp till avgiftstaket, som den försäkrade betalar själv tillsammans med preliminärskatten.

AP-fonderna

juridiskt och administrativt består fördelningssystemets buffertfond av fem olika fonder; Första, Andra, Tredje, Fjärde och Sjätte Allmänna Pensionsfonden. Pensionsavgifterna tillfaller Första–Fjärde AP-fonderna i lika delar och de betalar pensionsutgifter i lika delar. Den Sjätte AP-fonden tilldelas inte några avgiftsinkomster och betalar inte pensioner. Ur fördelningssystemets perspektiv kan, i vissa avseenden, de fem buffertfonderna betraktas som en enda.

arvsvinst*

avlidna personers pensionsbehållning eller premiepensionskapital som ärvs av övriga försäkrade (se bilaga A).

ATP

se tilläggspension.

avgiftsbestämt pensionssystem

pensionssystem där pensionsrätten i kronor tillgodoses med samma belopp som den pensionsavgift som betalats av eller för individen. I ett avgiftsbestämt pensionssystem bärs den finansiella risken, som kommer av att avkastningen på systemets tillgångar respektive dödligheten varierar över tiden, av den försäkrade. Detta innebär att pensionens värde kan variera.

avgiftsinkomst

summan av de pensionsavgifter som betalas till fördelningssystemet under ett år. I beräkningen av avgiftstillgången används en utjämnad avgiftsinkomst.

avgiftstak

8,07 inkomstbasbelopp. Allmän pensionsavgift och statlig ålderspensionsavgift betalas på inkomster upp till avgiftstaket. Ålderspensionsavgift betalas på hela inkomsten, men den del av avgiften som belöper på inkomstdelar över avgiftstaket tillfaller inte pensionssystemet utan staten.

avgiftstillgång

värdet av avgiftsflödet till inkomstpensionen. Beräknas genom att multiplicera den utjämnade avgiftsinkomsten med omsättningstiden.

avgiftsunderlag

de inkomster och belopp som pensionsavgift ska betalas för. Huvudsakligen förvärvsinkomster, men också ersättningar från socialförsäkringen som exempelvis sjukpenning och arbetslöshetsersättning samt pensionsgrundande belopp.

avkastning

inkomst som är resultatet av en investering. För aktier kan avkastningen bestå av utdelning och kursförändring. Här används begreppet för den direktavkastning och värdeförändring som buffertfonden samt premiepensionsfonderna erhåller.

balansering

metod för att via indexeringen av pensionsskulden för inkomstpension (pensionsbehållning och utgående pensioner) säkerställa att försäkringens utgifter inte överstiger dess inkomster. Balanseringen aktiveras om balanstalet faller under 1,0000, det vill säga då pensionsskulden är större än systemets tillgångar. Förräntningen av pensionsskulden sker då med ett närmevärde för systemets internränta.

balansindex*

när balanseringen är aktiv indexeras pensionsbehållningar och pensioner med förändringen i ett balansindex i stället för inkomstindex. Förändringar i balansindex är beroende av förändringen i inkomstindex och balanstalets storlek (se bilaga A).

balanstal

fördelningssystemets tillgångar, det vill säga avgiftstillgång och buffertfond, dividerat med systemets pensionsskuld. Balaanstalet kan betraktas som motsvarigheten till konsolideringskvot i ett fonderat system. Till skillnad från vad som gäller för måttet konsolideringskvot ger dock inte balanstalet någon information om de fonderade tillgångarnas storlek i förhållande till pensionsskulden (se bilaga B).

buffertfond

hanterar periodiska skillnader mellan pensionsavgifter och pensionsutgifter i ett fördelningssystem. En buffertfonds främsta syfte är att stabilisera pensionsutbetalningarna och/eller pensionsavgiften i förhållande till ekonomiska och demografiska variationer. Buffertfonden i den allmänna pensionen består av fem olika fonder: Första-Fjärde och Sjätte AP-fonderna.

delningstal*

tal som speglar den beräknade återstående livslängden vid pensioneringstillfället med beaktande av den ränta som tillgodoräknas pensionen.

Vid beräkningen av den årliga inkomst- respektive premiepensionen divideras individens pensionsbehållning respektive premiepensionskapital vid pensioneringstillfället med ett delningstal (se bilaga A).

Ekonomiska delningstal används vid beräkning av pensionskulden (se bilaga B).

fond

juridisk enhet som förvaltas av ett fondbolag. Fondbolaget investerar i värdepapper som en investerare kan köpa andelar i.

fonderat system

pensionssystem där inbetalda premier avsätts och sparas till dess pension aktualiseras. Premiepensionssystemet är ett exempel på ett fonderat system.

fondförsäkring

försäkring utan garanterat pensionsbelopp. Den försäkrade bestämmer själv inriktningen på sitt sparande genom val av fonder och står själv risken för kapitalets utveckling.

fondstyrka

buffertfondens storlek i kronor vid utgången av ett år dividerad med samma års pensionsutbetalningar. Ett mått på buffertfondens storlek i förhållande till betalningsströmmen.

fondtillgång

värdet av tillgångarna vid utgången av fastställelseåret.

följsamhetsindexering*

omräkningen av pensioner med förändring i inkomstindex varvid indexförändringen reduceras med den ränta om 1,6 procent som tillgodoräknats i delningstalet. Observera att det inte finns något följsamhetsindex, utan endast följsamhetsindexering. Om inkomstindex för år t betecknas med $I(t)$ beräknas följsamhetsindexeringen enligt:

$$\text{Följsamhetsindexering (vid årsskiftet } t-1/t) = \frac{I(t)/I(t-1)}{1,016}$$

fördelningssystem

system där krav saknas på att pensionskulden ska motsvaras av fonderade tillgångar av en viss storlek. Ofta beskrivs fördelningssystem som system där avgiftsinkomsterna direkt används för att finansiera pensionsutgifterna. Denna beskrivning är inte helt korrekt i fördelningssystem med buffertfond.

förmånsbestämt pensionssystem

pensionssystem där den finansiella risken, som kommer av att avkastningen på systemets tillgångar respektive dödligheten varierar över tiden, bärs av försäkringsgivaren. I ett nationellt pensionssystem är försäkringsgivaren lika med skattebetalarna, vilket innebär att avgiften/skatten till systemet kan komma att variera. Pensionen är i förväg bestämd till ett visst belopp eller till en viss nivå av exempelvis slutlön eller medelinkomst.

förräntning

här används ordet synonymt med indexering.

försäkringstekniska avsättningar

medel som ska garantera försäkringsgivarens åtaganden i traditionell försäkring. Motsvarande tillgångar måste följaktligen placeras försiktigt så att försäkringstagarna kan få sina utbetalningar under sin pensionstid.

garantipension

ett grundskydd för den som haft låg eller ingen inkomst. Garantipensionen är en utfyllnad till den inkomstgrundade pensionen.

garantiregel/garantitillägg

regel som garanterar de som är födda mellan 1938 och 1953 en pension lägst motsvarande vad de tjänat in till och med 1994 i ATP-systemet.

indexering*

omräkningen av pensionsbehållningar med förändringen i inkomstindex, eller balansindex, respektive omräkningen av pensioner genom följsamhetsindexering.

inkomstbasbelopp*

basbelopp som räknas om varje år med förändringen i inkomstindex. Inkomstbasbeloppet används främst för att beräkna avgifts- och intjänandetaket.

inkomstgrundad ålderspension

inkomst- och tilläggspension samt premiepension.

inkomstindex*

förändringen i inkomstindex visar genomsnittsinkomstens utveckling. Med inkomst avses här pensionsgrundande inkomst utan takbegränsning, men efter avdrag för allmän pensionsavgift.

Indexförändringen beräknas som den genomsnittliga reala inkomstförändringen för den senaste treårsperioden med tillägg för inflationen för den senaste tolv månadersperioden fram till juni (se bilaga A).

inkomstpension

del av den inkomstgrundade ålderspensionen som grundar sig på 16 procent av pensionsunderlaget. Beskrivningsmässigt innefattar inkomstpension ibland också tilläggspension.

Här används ordet också som benämning på det delsystem som inkomstpensionen utgör inom den allmänna pensionen. Inkomstpensionssystemet är, precis som premiepensionssystemet, ett avgiftsbestämt pensionssystem.

internränta

här, den förräntning av pensionsskulden som medför att skulden växer i takt med systemets tillgångar. Internräntan bestäms av förändring i systemets avgiftsinkomster och förändring i dessa avgifters förmåga att finansiera pensionsskulden, det vill säga förändringar i omsättningstid, och buffertfondens avkastning samt kostnaden (vinsten) av förändringar i medellivslängd. Om balansen är aktiverad sker förräntningen av pensionsskulden med ett närmevärde för fördelningssystemets internränta.

intjänandetak*

7,5 inkomstbasbelopp. Den högsta inkomst, efter avdrag för allmän pensionsavgift, som pensionsrätt tillgodoräknas för.

intjänandetid

speglar skillnaden i år mellan förväntad genomsnittlig intjänandeålder och genomsnittlig pensionsålder.

omsättningstid

speglar den förväntade tiden från det att pensionsrätt tjänas in till det att den betalas ut som inkomstpension. Omsättningstiden beräknas som summan av intjänandetiden och utbetalningstiden. Omsättningstiden används för att värdera avgiftsflödet. Den bestäms av reglerna för intjänande och utbetalning av pension och av varje åldersgrupps förvärvs- och dödlighetsmönster.

pensionsavgift

se allmän pensionsavgift, ålderspensionsavgift och statlig ålderspensionsavgift.

pensionsbehållning

summan av fastställda pensionsrätter för inkomstpension som årligen omräknats med hänsyn till inkomstindex (eller balansindex), arvsvinster och administrationsavgifter.

pensionsgrundande belopp

underlag för tillgodoräkning av pensionsrätt som inte bygger på någon faktisk inkomst. Pensionsgrundande belopp kan tillgodoräknas för sjuk- eller aktivitetsersättning, år med små barn (barnår), studier och plikttjänst.

pensionsgrundande inkomst

den inkomst som, tillsammans med pensionsgrundande belopp, används för att räkna ut den försäkrades pensionsrätt. I princip årsinkomsten (förvärvsinkomst, sjukpenning, föräldrapenning, arbetslöshetsersättning m.m.) minskad med den allmänna pensionsavgiften. För att vara pensionsgrundande måste årsinkomsten från och med 2003 överstiga 42,3 procent av ett prisbasbelopp. Endast inkomst upp till intjänandetaket grundar pensionsrätt.

pensionsnivå

här, genomsnittlig pension i förhållande till genomsnittlig pensionsgrundande inkomst för personer 16–64 år.

pensionspoäng

används för beräkning av tilläggs pension. Pensionspoäng kan tjänas in till och med 64 års ålder av personer födda före 1954. Poängen beräknas enligt:

$$Pensionspoäng = \frac{PGI - HPBB}{HPBB}$$

där

PGI = pensionsgrundande inkomst

HPBB = det förhöjda prisbasbeloppet

pensionsrätt

pensionsrätten är 18,5 procent av pensionsunderlaget, lika stor som den sammanlagda pensionsavgiften som tillfaller pensionssystemet. Pensionsrätten för inkomstpension är 16 procent och pensionsrätten för premiepension 2,5 procent av pensionsunderlaget för personer födda 1954 eller senare. Pensionsrätten ökar pensionsbehållningen respektive premiepensionskapitalet.

pensionsskuld

här, pensionsåtagandet vid utgången av varje år. Pensionsskulden till förvärvsaktiva avseende inkomstpension beräknas som summan av alla individers pensionsbehållningar. Pensionsskulden till pensionerade beräknas genom att multiplicera pensionsbeloppet för varje årskull med årskullens ekonomiska delningstal. Fram till år 2018 tillkommer också en beräkning av pensionsskulden till förvärvsaktiva avseende tilläggs pension. Pensionsskulden för premiepension beräknas för fondförsäkring som det samlade värdet av alla fondandelar. Pensionsskulden för traditionell försäkring beräknas som varje garanterat belopp multiplicerat med ett delningstal.

pensionsunderlag

summan av pensionsgrundande inkomster och pensionsgrundande belopp, dock högst upp till intjänandetaket.

premiepension

del av den inkomstgrundade ålderspensionen som är utformad som ett fonderat system. Pensionsrätten för premiepension är 2,5 procent av pensionsunderlaget och placeras i värdepappersfonder efter individens egna val. Premiepension kan tas ut i form av fondförsäkring eller i form av traditionell försäkring med ett garanterat nominellt månadsbelopp. Premiepensionssystemet är, precis som inkomstpensionssystemet, ett avgiftsbestämt pensionssystem.

prisbasbelopp*

ett belopp som i den allmänna pensionen bland annat används för att beräkna garantipension och skattereglernas grundavdrag som för närvarande motsvarar 42,3 procent av det för intjänandeåret gällande prisbasbeloppet. Prisbasbeloppet räknas varje år om med förändringen i konsumentprisindex (juniindex). Det finns även ett förhöjt prisbasbelopp. Det används för att beräkna pensionspoäng och följer också förändringen i konsumentprisindex.

statlig ålderspensionsavgift

pensionsavgift som betalas av staten. Avgiften är 10,21 procent på pensionsgrundande socialförsäkringsersättningar, utom sjuk- och aktivitetsersättning. För sjuk- och aktivitetsersättning och så kallade pensionsgrundande belopp är avgiften 18,5 procent.

tilläggs pension

motsvarar tidigare ATP plus folkpension och utbetalas till personer födda före 1938. För personer födda 1938–1953 betalas ett visst antal tjugondelar av den inkomstgrundade pensionen ut i form av tilläggs pension och resterande antal tjugondelar i form av inkomstpension och premiepension. Antalet tjugondelar bestäms av födelseåret. ATP-systemet var ett förmånsbestämt pensionssystem. Tilläggs pensionens ATP-del motsvarar 60 procent av genomsnittet av de 15 högsta pensionspoängen och folkpensionsdelen motsvarar 96 procent av ett prisbasbelopp för ogifta och 78,5 procent för gifta pensionärer. Det krävs 30 inkomstår för oavkortad pension.

traditionell försäkring

försäkringsgivaren garanterar ett visst nominellt pensionsbelopp beroende på försäkringstagarens pensionskapital. I traditionell försäkring kan den försäkrade inte själv påverka hur kapitalet förvaltas och det blir därför försäkringsgivaren som väljer risknivå för placeringen och som står risken.

utbetalningstid

speglar skillnaden i år mellan genomsnittlig pensionsålder och förväntad genomsnittlig utbetalningsålder.

ålderspensionsavgift

betalas av arbetsgivaren via arbetsgivaravgiften och av egenföretagare via egenavgiften. Ålderspensionsavgiften är 10,21 procent. Den tas ut på hela inkomsten, men den del av avgiften som belöper på inkomstdelar över avgiftstaket tillfaller inte pensionssystemet utan staten.

Mer information om pensionssystemet finns på Pensionsmyndighetens hemsida www.pensionsmyndigheten.se.

För information om AP-fonderna – se respektive fonds hemsida; www.ap1.se, www.ap2.se, www.ap3.se, www.ap4.se och www.ap6.se.

Utgivare: Pensionsmyndigheten
Redaktör: Gudrun Ehsson
Projektledare: Lena Larsson och Claes Sadenfors

Databearbetningar och analyser: Stefan Granbom, Nils Holmgren, Hans Karlsson, Boguslaw D. Mikula, Isabel Odemark och Hans Olsson.
Medverkat har även: Lena Björling, Andrzej Dudziuk, Sten Eriksson, Bo Larsson, Vilhelm Reuterswärd, Ole Settergren och Gerd Wallström.

Grafisk produktion: Kristina Malm, Försäkringskassan
Fotograf: Daniel Roos
Omslag: Jonas Engholm, Försäkringskassan
Tryckeri: Tabergs Tryckeri AB, 2010

Pensionsmyndigheten
Box 38190
100 64 Stockholm
Telefon: 0771-771 771
E-post: registrator@pensionsmyndigheten.se

ISSN 1654-126X
ISBN 978-91-633-6582-9

Orange rapport - vad är det?

Orange rapport är det svenska pensionssystemets årsredovisning. Rapporten beskriver den ekonomiska ställningen, årets utveckling och framtiden för den del av det lagstadgade pensionssystemet som ger pension i förhållande till betalade avgifter och avgifternas avkastning, m.m. Det vill säga inkomst- och premiepension. Dessutom ingår i redovisningen arvet från ATP, som nu kallas tilläggspension. Pensionsmyndigheten (före 2010 Försäkringskassan och PPM) samt AP-fonderna är ansvariga för skötseln av pensionssystemet. Vidare har Skatteverket en viktig roll för att ta in avgifterna m.m.

Totalt uppgick de årliga avgifterna och premierna till allmän, tjänste- och privat pension till 363 miljarder kronor år 2008 - lönesumman i Sverige uppgick detta år till ungefär 1 283 miljarder kronor (inklusive egenföretagarnas förvärvsinkomster). Det innebär att vi avsätter ett belopp som motsvarar 28 procent av våra löner till olika pensioner.

Tabellen och diagrammen visar hur inbetalda premier, förvaltad kapital och utbetalda pensioner fördelade sig på allmän pension, tjänstepension och privat pension år 2008.

Orange rapport handlar - förenklat - om 64, 36 respektive 75 procent av helheten i Sveriges pensionsverksamhet. Därmed är denna redovisning lämplig läsning för såväl dem som vill följa det allmänna pensionssystemets utveckling som för dem som vill följa svenska pensionsfrågor i stort.

Orange rapport och Sveriges pensioner år 2008

Miljarder kronor

	Inbetalda premier	Förvaltad kapital 31 dec.	Utbetalningar	
● Allmän pension	233	940 *	200 **	Orange rapport
● Tjänstepension	116	1 316	54 ***	
● Privat pensionsförsäkring	14	387	14	
Summa	363	2 643	268	

* Avgiftstillgången ingår inte.

** Enbart inkomstgrundad pension ingår. Därtill kommer utbetalningar av garantipension (19 miljarder), änkepension (15 miljarder), bostadstillägg till pensionärer och äldre försörjningsstöd (8 miljarder) från staten.

*** Avser ålderspension.

